

VECPIEBALGAS RAKSTI

Vecpiebalgas kopienas izdevuma
"ZINĀ RATIŅŠ" speciālizlaidums

2026

2026

VECPIEBALGA
ATVER DURVIS

Spēks un daile

24.–25. jūlijs

Vecpiebalga vasarā vienmēr elpo īpašā ritmā. Te gaisā sajūtamas senas meistarības pēdas, dabas varenība un cilvēku siltums. "Vecpiebalga atver durvis 2026" aicina visus ienākt šajā sajūtu un satikšanās telpā, kur spēks dzimst no kopības un tradīcijām, bet daile — no radošuma, sievišķības un sirds.

Šajā laikā Vecpiebalga un Ineši kļūs par vietu, kur sastopas māksla un mūzika, senais un jaunais, miers un kustība. Šie svētki ir stāsts par mūsu Vecpiebalgu, par tās ļaudīm, par mūsu spēju priecāties, radīt un turpināt. Ar lepnumu un vieglumu, tāpat kā vasaras vējš, kas aiznes skanīgas balsis pāri kalniem un ezeriem.

Tiekamies Vecpiebalgā – tur, kur spēks un daile vienojas brīnišķīgā vasaras stāstā!

24. jūlijs | Ineši

Muižā Svētku atklāšana un kultūrvēsturiska konference

Muižas parkā Pievakares aktivitātes jauniešiem un bērniem
Mazās Kalniņa dienas
Zaļumballe

25. jūlijs | Vecpiebalga

Viesistabā Amatnieku tirgus

Kultūras namā Izstāde

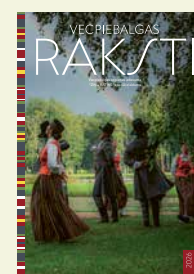
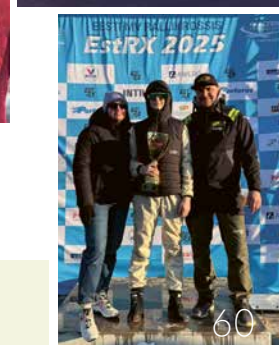
Skolas stadionā Kājumbumbas duelis ar muzikāliem puslaikiem

Alauksta estrādē Koncertizvrāde
Tautas balle

*Detalizēta svētku programma sekos vēlāk!

ŠAJĀ NUMURĀ:

6	Andris Keišs: "Vecpiebaldzēni ir latviešu esence"	47	Vecpiebalgas bērnu dārznieku jociņi-spociņi
10	Agra un Imants Kalniņi. Vecpiebalgai un jaunībai	48	Vecpiebalgas vidusskolas salidojums
16	"Smetes" – vieta, kur dzīvo stāsti	50	Skolas jaunā identitāte
20	Jaunas mājas un jaunas "asinis" Vecpiebalgā	52	Un stāsts turpinās...
24	"Mudurainim" 20!	54	Tiekties augšup
28	"Sumaisītis" mūs priecē un vieno jau 30 gadus	56	Dzīves jēgu meklējot
32	Ar sveicieniem no Anglijas. Dināra	58	Par spēku, kas mīt piebaldzēnā
34	Vecpiebalgas meitene Liene Eškina Īrijā dzīvo vienkārši	60	Nebaru ģimene autosportā. Kopīgas uzvaras
36	Gatis Praulītis – joprojām mūsējais	64	Krāsas un štrihi, piebaldzēna portretu veidojot
38	Piebalgas kartē no jauna iezīmēts "Zelta krogs"	68	Kas Vecpiebalga ir šodien?
40	Skaistas vietas un lietas Vecpiebalgā	70	Piebaldzēnu vecvārdu vārdnīca
44	Vecpiebalgas skola svin 330 gadu jubileju un mainās	72	Krustvārdu mīkla
46	Interesanti fakti un skaitļi par skolu		

Komanda: Linda Ķaukule, Linda Tunte, Dzidra Ješkina, Antra Pētersone, Rēzija Krieviņa, Vivita Ločmele, Agita Šulca, Lāsma Enika, Madara Bauere, Zigrīda Ruicēna, Līga Mergina, Līva Grudule, Inese Navra, Gatis Poikāns, Anitra Eglīte-Poikāne, Reina Ērgle, Kate Ķepīte, Annija Bambi.

Projektu vadītāja: Linda Ķaukule

Galvenā redaktore: Linda Tunte

Makets: Anitra Eglīte-Poikāne, "Bumbierkoks"

Vāka foto: Aivis Šulcs

Iespiests tipogrāfijā "Dardedze Hologrāfija"

MĪLIE!

Turiet šo žurnālu ar abām rokām! Tas ir saturiski patiešām "smags" (šī vārda vislabākajā nozīmē) – pilns ar vietējo cilvēku domām, iedvesmu un enerģiju, pilns ar mīlestību pret Piebalgu. Šis ir vienīgais pasaulē Vecpiebalgas žurnāls (jau otrais numurs!), iespējams, arī vienīgais žurnāls, kuru par aptuveni 95% sagatavojuši cilvēki, kuri ikdienā nav žurnālisti.

Nākamajās lappusēs atradīsiet daudzus varenus stāstus – te "satiksiet" aktieri Andri Keišu, komponistu Imantu Kalniņu, zinātnieku Jāni Vētru un daudzus citus "smagsvarus", kas arī katrs savā ziņā ir mazliet piebaldzēns. Te pabūsiet Piebalgas mājās, apciemosiet svešumā mītošos piebaldzēnus, nosvinēsiet dažas nozīmīgas jubilejas un pat varēsiet baudīt vecpiebaldzēnu radītu dzeju. Visu te nemaz neteiksim priekšā, lai sagaida pārsteigumi, šķirot tālāk.

Šis žurnāls ir kārtējais apliecinājums tam, cik vareni ir piebaldzēni – ja mēs ko darām, tad ar vērienu, ja mēs ko radām, tad no sirds un vislabākajā iespējamajā līmenī. Vecpiebalgai taču pietāv nedaudz pamatotas iedomības, vai ne?

Lai šī ir kārtējā atzišanās mīlestībā Vecpiebalgai no mums – "VECPIEBALGAS RAKSTU" komandas!

Plašāk par biedrību "Vecpiebalga savējiem" var lasīt:

5. rindā
Gatis Poikāns
4. rindā no kreisās
**Lāsma Enika, Madara Bauere,
Vivita Ločmele, Linda Ķaukule**
3. rindā no kreisās
**Dzidra Ješkina,
Anitra Eglīte-Poikāne, Reina Ērgle**
2. rindā no kreisās
**Līga Mergina, Agita Šulca,
Kate Ķepīte, Antra Pētersone**
1. rindā no kreisās
**Inese Navra, Līva Grudule,
Zigrīda Ruicēna, Rēzija Krieviņa**
- Domās blakus arī
Linda Tunte

Foto: Edžus Ķaukulis

ANDRIS KEIŠS: "VECPIEBALDZĒNI IR LATVIEŠU ESENCE"

Autore **Linda Tunte**

Viņš nav un nepretendē būt vecpiebaldzēns, tomēr šo Dieva izredzēto vietu ir iemīlojis un par to izsakās tā, ka gribas klausīties un pierakstīt. Un, ko tur slēpt, daudzi no mums viņu arī jau uzskata par savējo. Kā tas tā sanācis? Lai stāsta viņš pats! Sarunājos ar aktieri un vienkārši interesantu cilvēku Andri Keišu.

Sākam ar pašu galveno! Kāda tad ir jūsu saistība ar Vecpiebalgu?

Uz Vecpiebalgu sāku braukāt, kad tika rīkots vērienīgais pasākums "Vecpiebalga atver durvis" – toreiz mēs ilgu laiku palikām "Niedrītēs" pie Gruelju ģimenes. Pamazām ap mums sāka pulcēties Vecpiebalgas inteliģence – Inguna Bauere, Ella Frīdvalde-Andersone, Līva Grudule, Ilona Muižniece un citi. Sadraudzējāmies arī ar Valdi un Ilzi Cīruļiem, atklājot, ka mums ir dvēseles radniecība un līdzīgi pasaules uzskati. Ar viņiem vienmēr ir interesanti, viņi seko līdzi kultūras dzīvei, viņu dēls Rūdolfs ir brīnišķīgs horeogrāfs. Reti notiek tā, ka tu satiec cilvēkus, kuru klātbūtnē ir ērti, nevajag saspringt.

Tā nu tagad uz Vecpiebalgu visa ģimene braucam katru vasaru uz vairākām dienām. Esmu tur lasījis arī Kārļa Skalbes pasakas "Saulrietos", tagad taps filma par Skalbi, un, kas zina, varbūt vasarā atkal ko muzejā palasīsim, ja Līva un Ilona tā lems.

Man tiešām patīk Vecpiebalgas cilvēki – ja viņi kādu pieņem, viņi kļūst par labiem draugiem. Un es zinu – ja piedzimst draudzība, tā ir jāglabā un jālolo, nedrīkst mētāties apkārt.

Šis nemaz nav tipisks stāsts! Lielākoties tomēr ļaudis Vecpiebalgu iemīl brīnumkaistās dabas dēļ. Jums tas sanācis caur šejienes cilvēkiem.

Jā! Bet arī daba, Alaukstis – tas ir brīnišķīgi un skaisti. Tik tīrs un smaržīgs ūdens, kāds ir Alaukstā, ir baigā bauda. Bet ko tad es viens ar to darītu? Pēc dabas esmu cilvēks, kam patīk būt sabiedrībā, varu sevi apzināties un noformulēt tikai caur citiem. Līdzīgi kā dzimteni labāk varot

saprast ceļojot, tā es savu dabu saprotu caur citiem cilvēkiem – nostatot pretī vai līdzās.

Covid-19 laiks, kad visiem bija jāpaliek mājās, man bija smags – neko grūtāku nevaru iedomāties. Jā, man patīk literatūra un kino, bet ne jau gadiem ilgi. Šī ir tēma, par ko es varētu runāt ilgi, jo esmu tiešām nikns uz tā laika lēmumu pieņēmējiem, ka mums bija daudz stingrāki noteikumi, nekā, piemēram, Igaunijā. Mums neko neskaidroja, mēs palikām mājās, daudziem radās mentālās problēmas, ko joprojām risina.

Bet, atgriežoties pie tēmas, Piebalga ir Latvija. Es esmu jelgavnieks, tur vienmēr bija daudz cilvēku no Baltkrievijas, jo dzīvojām blakus RAF. Es jau kā bērns zināju krievu valodu, jo apkārt daudzi tajā runāja. Vecpiebalgā ir līdzīgi kā Smiltēnē – tur krieviski nerunā gandrīz neviens, tur ir tas savs šarms un autentiskā vide. Tur nebūs neviena "Bolt" kurjera, kurš nesaprot pat angļiski.

Kādas emocijas jums raisa fakts, ka Latvijas reģionos cilvēku paliek arvien mazāk?

Tas ir skumji, bet es netieku gudrs, ko tur varētu darīt. Ir skumji, ka skolas tiek vērtas ciet, taču nevar arī turēt skolu 10 cilvēkiem. Varbūt mums teātrī jāveido kāda izrāde, kas veicinātu demogrāfiju Latvijā? Man šķiet, ka cilvēki šobrīd nejūtas pārāk droši, karš ir tepat, televīzijā rāda cenas – jauniem cilvēkiem ir grūti sadzīties bērniem.

Es nezinu. Es esmu dzimis 70. gados, mana laimes formula ir ģimene un paši tuvākie, iespēja būt

Foto no Andra Keiša privātā arhīva

noderīgam sabiedrībai. Esmu mazāk tendēts uz sevi, bet pamanu, ka jauniešiem gan ir vairāk tendence tomēr domāt par sevi. Bērns – tas nemaz nav tik viegli. Ne var kārtīgi izgulēties, ne uz kino aiziet, bet vienlaikus bērni ir visa dzīve.

Un viņi ātri izaug...

Vladimiram Nabokovam ir tāds teiciens, ka patiesi mēs novērtējam skaistumu tikai tad, kad tas jau ir aizgājis. Tā ir cilvēku sāpe, ka nespējam pateikt skaistajam, cik ļoti to mīlam. Maniem bērniem arī ir jau 19 gadi, ar smeldzi atceros to laiku, kad viņi vēl bija mazuliši, kurus varēju auklēt klēpī. Tas bija viens no skaistākajiem mirkļiem manā dzīvē. Rosinu katram ko tādu piedzīvot.

Bet arī citās jomās – nesen atgriezies no filmēšanas, man bija kamols kaklā, ka tas ir beidzies, tātad biju piedzīvojis ko labu. Tāpat arī ar bērniem – ja viņus ir grūti palaist prom, tas nozīmē, ka jums kopā bija ļoti labi, bet turpmāk viņi vairs būs tikai ciemiņi.

Nesen lasīju, ka bērni līdz 18 gadu vecumam ar vecākiem kopā pavada 90 % no visa laika, ko viņi mūžā pavada ar vecākiem. Es jau arī savai mammai laiku pa laikam piezvanu, reizēm aizbraucu, bet tas ir citādi.

Bet vai tad Vecpiebalga arī paliek tukšāka? Man šķiet, ka tur vienmēr bijis tā, ka ir māja, tad mežs, tad Alauksts, tad vēl viena māja, un katrā kāds dzīvo.

Šobrīd ir sajūta, ka Vecpiebalgā uz dzīvi pārceļas daudzi pilsētnieki. Vismaz vasarās. Tas nav slikti. Mēs visi vienmēr no kaut kurienes esam atbraukuši.

Nu vecpiebaldzēni gan nav tādi, kas gatavi kuru katru pieņemt un saukt par savējo. Te tas nav tik vienkārši.

Tas jau laikam vispār latviešiem raksturīgi, un vecpiebaldzēni taču ir tāda latviešu esence. Nesen par to iedomājos, kad filmējos Igaunijā, – viņiem jau arī ir līdzīgi. Kad biju tur pirmo nedēļu, šķita, ka neviens ar mani pat nerunā, bija smagi, bet pēc mēneša jau bijām kā labākie draugi.

Jā, mēs Baltijā noteikti neesam tik atvērti kā dienvidnieki.

Bet arī tas ir labi, tas pagēr tādu patiesumu un grūtīgumu. Man nekas nav pretī. Ja kāds svešinieks uzreiz krīt ap kaklu, tā ir vēl lielāka slēpšanās no patiesuma nekā atturīga iepazīšanās.

Bet, turpinot par reģionu attīstību, mākslinieki jau arī vairs ārpus Rīgas pārāk bieži nebrauc uzstāties, viss vairāk koncentrējas pilsētās. Kāpēc tā?

Viss mainās. Agrāk aktieri esot sēdušies smago

automašīnu piekabēs bez drošības jostām, lai brauktu uzstāties ciematos. Atceros, ka 70.-80. gados Jelgavā pie daudzdzīvokļu mājām bija 10 mašīnas uz 5 mājām, bet tagad – auto nav kur nolikt. Un tā arī vecpiebaldzēniem – kādas problēmas aizbraukt uz izrādi Rīgā? Ir noticis milzīgs progress. Vairs nav tā, kā 80. gados, kad lielām ļaužu masām tika spēlētas brīvdabas izrādes. Tagad piektdienas vai sestdienas pēcpusdienā vīrs un sieva iekāpj automašīnā un brauc uz teātri vai koncertu Rīgā. Viss ir pieejamāks.

Kur jums pašam labāk patīk būt – laukos vai pilsētā?

Visam ir jābūt līdzsvarā. Ja es nepārtraukti būtu pilsētā, tas nebūtu labi, bet visu laiku laukos – arī ne. Tas ir tāpat kā man aktiermākslā – vajag filmēties un vajag arī spēlēt teātrī. Ikdienā jau daudz sanāk būt Rīgā, bet vispār man patīk arī dārzniecība – vienmēr gaidu, kad Jaunpilī varēšu sākt dārza darbus.

Arī tomātu stādi uz palodzes aug?

Nē, nē, tik nopietni ne. Siltumnīcas man nav, bet ir viss tradicionālais – bietes, sīpoli, ķiploki, pupas, pavasarī – visi zaļumi. Izvēlos ko vieglāku, lai nav pārāk daudz jāžina. Un man ir svarīgi, lai vasarā varam aizbraukt uz Piebalgu uz vairākām dienām, bet dārzs var palikt nepieskatīts.

Tad jau tiešām Vecpiebalga jums ir svarīga, ja pat dārza darbi atbilstoši tiek pielāgoti!

Mans tēvs ir latgalietis, māte – smilteniete. Bērnu dienas vairāk pavadīju Latgalē, bet tagad caur Vecpiebalgu es atgūstu Smiltenes sajūtu. Vēroju, kā cilvēki veikalā iepērkas, kā pasākumos sēž estrādē – tas ir skaisti!

Varbūt kāds no estrādē vai citur Vecpiebalgā piedzīvotajiem notikumiem īpaši iespiedies atmiņā?

Nezinu kāpēc, bet atkal pirmais nāk prātā “Vecpiebalga atver durvis” piedzīvojums un konkrēti kāda aina pēc vienas no izrādēm estrādē. Tur spēlēja arī Ģirts Ķesteris, un viņam tas bija seriāla “Ugunsgrēks” spožākais laiks. Bija nospēlēta izrāde, aktieri jau devušies aizkulisēs, bet Ķesteris ar savu ziedu klēpī joprojām stāv uz skatuves, pie viņa desmitiem cilvēku gara rinda, un viņš ar katru aprunājas. Nodomāju, cik apsveicami, ka viņš ir tik pieklājīgs un atvērts ar cilvēkiem. Tas man iespiedies atmiņā.

Vai jums ir kāda mīļākā vieta Vecpiebalgā, kur atkal un atkal mēdzat doties?

Viss, kas ir ap Alaukstu. Tā nav kāda konkrēta vieta, tie ir Piebalgas ceļi, kādu nav nekur citur. Tur ir tādi līkumi, no kuriem mašīna neizslīd, jo tie ir iebraukti tik labi un pareizi. Un tās pļavas

ap Alaukstu! Tādas vairs reti kur ir – pilnas ar ziediem. Kad piedalījāties “Vecpiebalga atver durvis”, dzīvojām “Kalna Kaibēnos”, tad “Niedrītēs”, tad Inešos – visu laiku bija jābrauc no vietas uz vietu. Un es iemīlēju tos ceļus.

Man bērniība arī asociējās ar Latgales lauku ceļiem, pa kuriem gāju basām kājām. Smaržoja pļavas un labība, bet pa vidu bija puteklains ceļš. Man ļoti patīk. Vecpiebalgā joprojām ne visi ir noasfaltēti, nezinu gan, vai tas ir labi vai slikti.

Izmantojot izdevību, gribu nedaudz parunāt arī par teātri. Kur jūs šovasar varēs redzēt uz skatuves?

Šis man vairāk tāds kino gads, taču arī teātrī esam izveidojuši lielisku, 4,5 stundas garu izrādi, kas paskrien kā minūte, – “Kritiens augšup”. Bet laikam jau man Jauno Rīgas teātri reklamēt nemaz nav pieklājīgi, jo biļetes ir grūti nopirkt.

Liels mīlestības darbs, ko sen jau gribēju uztaisīt, ir “Disko roze” Dailes namā – tas ir par laimi un prieku. Un ir tik jauki, ka arī mana skatuves partnere Agnese Budovska to visu ir uzķērusi.

Vēl šovasar būšu Vasaras prom nelaišanas festivālā, kas divas dienas notiks Kuldīgā – tur ko darīt būs gan bērniem, gan pieaugušajiem. Tas pat ir kā neliels eksperiments – pa pusei kantrī mūzikā balstīts koncerts, pa pusei uzvedums.

Pa druska esmu visur kur, bet galvenās “mājas” man ir un paliek Jaunajā Rīgas teātrī, man tur nekad neklūst garlaicīgi, lai gan uz skatuves esmu jau 30 gadus.

Tā vien šķiet, ka acis par to visu jums mirdz arvien vairāk.

To jau labāk citiem spriest, bet laikam tagad viss ir apzinātāk. Jaunības gados daudz kas notiek automātiski, bet pamazām nomierinies, vairs nav tāda līdināšanās, bet lietām pieej uzmanīgāk, ieguldies vairāk un gribi, lai ir skaistāk.

Pirms mūsu tikšanās es biju mazliet satraukusies...

Nu, ļoti pareizi!

..jo izjūtu lielu cieņu pret jūsu talantu. Vai arī jums ir kādi cilvēki, pirms tikšanās ar kuriem joprojām jūtat nelielu satraukumu?

Es taču esmu uz skatuves spēlējis ar Raimonu Paulu, par ko man vairs satraukties? Man, paldies Dievam, uztraukums ir atkāpies, bet lielākoties arī ir tā, ka priekšplānā vienmēr ir ar katru cilvēku kopā veicamais uzdevums. Lielākoties jau tiekos ar tiem, ar kuriem kopā veidoju kādu izrādi vai pasākumu. Svarīgi, lai režisors jau iepriekš ir padomājis, kā katram ar kuru sapašēs.

Bet uztraukums ir jāuztver kā laba zīme. Šķiet, to teica bokseris Maiks Taisons, kad viņam jautāja,

vai viņam pirms cīņas ir bail. Viņš atbildēja, ka uztraukums ir veiksmes pazīme.

Es atceros senāku pieredzi, kad spēlējām ārpus Latvijas, man bija jāspēlē filmā kopā ar kādu konkrētajā valstī lielu zvaigzni – mēs spēlējām vīru un sievu, bet viņa man pat vīrsū neskatījās. Vien uz filmēšanās beigām sāka saprast, ka es arī ko protu un sāka ar mani nedaudz sarunāties, bet vilciens jau bija aizbraucis. Bet kopumā esmu bijis ar ļoti daudziem cilvēkiem, augstprātību praktiski neesmu jutis.

Tātad arī nepazīstami cilvēki uz ielas drīkst jūs pasveicināt?

Protams! Kā teica Gints Zilbalodis, mēs taču visi esam vienā laivā. Es apzinos, ka aktieri vispār ir šeit tikai tāpēc, ka viņiem ir skatītāji. Un, iespējams, ka skatītāji pat neapzinās, cik ļoti viņi ietekmē mūsu dzīvi un izrādes.

Vienu un to pašu izrādi divus vakarus aktieri var nospēlēt pilnīgi atšķirīgi, jo skatītājs katrā dienā ir citāds. Lai gan mūsu lielajā zālē ir ap 500 cilvēkiem, viņi visi rada vienu atmosfēru. Kamēr aktieri mācās jaunu izrādi, tikmēr viņi tikai taustās, līdz ko kādā mēģinājumā ir kaut vai viens vai divi cilvēki no malas, uzreiz viss mainās, uzreiz mēs atdzīvojamies, uzreiz saprotam, kā runāt ar cilvēkiem.

Es uzskatu, ka enerģija ir fiziska. Ne tikai teātrī. Tu ej pa ielu, kādam uzsmaidi, un viņš sāk smaidīt līdzi. Vai kāds šoferis uz gājēju pārejas uzkliež, un šis cilvēks tālāk aiziet mazliet skumjāks. Enerģija ir lipīga, to var sataustīt.

Sākām mūsu sarunu par Vecpiebalgu, tā arī noslēgsim. Gatavojot šo žurnālu, mums bija arī iedzīvotāju aptauja, kurā viens no jautājumiem bija: kā jūs rīkotos, ja uz vienu dienu kļūtu par Vecpiebalgas mēru. Andri, ko jūs darītu kā Vecpiebalgas mērs?

To saimniecisko daļu es nezinu, par to man ir grūti spriest, un man arī Vecpiebalga ļoti patīk tieši tāda, kāda tā ir, bet, jā, vienu lietu es izdarītu gan. Es atjaunotu “Vecpiebalga atver durvis” tādā veidolā, kādā šis pasākums bija sākotnēji. Kā nedēļu garu ballīti ar retro braucienu (kurā arī ar lielu entuziasmu esmu piedalījies), dažādiem pasākumiem un zaļumballi noslēgumā.

Es kā mērs aizbrauktu pie Imanta Kalniņa un palūgtu uzrakstīt dažas jaunas dziesmas tieši šiem svētkiem. Viņš, iespējams, sākumā būtu nedaudz nīgrs, ka atkal kaut kas jākomponē, taču beigu beigās būtu laimīgs. Es panāktu, lai vismaz šo nedēļu Vecpiebalgā notiek īsti svētki, jo runa jau nav tikai par kultūru, šādi notikumi sev līdzi nes plašu attīstību.■

AGRA UN IMANTS KALNIŅI. VECPIEBALGAI UN JAUNĪBAI

Autore **Rēzija Krieviņa**

Kad žurnāla radošās komandas plānošanas sapulcē apspriedām, kuru intervēt, es bijīgi sacīju: "Varbūt Imantu Kalniņu?" Kā jau saprātīgi cilvēki, pārējie teica, ka tas nav iespējams, Imants Kalniņš nepiekrītis sniegt interviju. Spītīgi atteicu, ka vismaz mēģināšu, lai gan arī man, protams, šķita – atbildes vietā būs klusums vai pieklājīgs atteikums.

Kamēr gatavojos komandai pazemīgi rakstīt kaut ko aptuveni tādu: "Jā, šī, visticamāk, ir mulķīga doma, jāmeklē kas cits", internetā izlasīju Agras Kalniņas atziņu: "Kad jauns, tad var viskautko". Pēc pāris minūtēm, šīs domas iedvesmota, Agrai uzrakstīju garu vēstuli, un, izrādās, tā patiešām ir: "Kad jauns, tad var viskautko". Arī sēdēt pretim Imantam Kalniņam, ēst Agras Kalniņas cepto ābolkūku un ar asarām acīs klausīties dziesmas vārdos: "Kamēr vēl dreb mana roka..."

Aiz mūzikas leģendas, kura sarakstījusi simtiem tautai svarīgu melodiju, var satikt Cilvēku. Nesteidzīgu. Rūpīgu. Vienkāršu. Un ar sirdsklātbūtni. Tā 2026. gada martā sarunājos ar Agru un Imantu Kalniņiem viņu mājās Liepājā par Vecpiebalgu, tās radošo auru un pirmatnību. "Imantdienām", sākumiem un visam pāri – jaunību. Klusi klausoties Imanta Kalniņa kompozīcijas, tapa saruna, kas šķietami nebija iespējama.

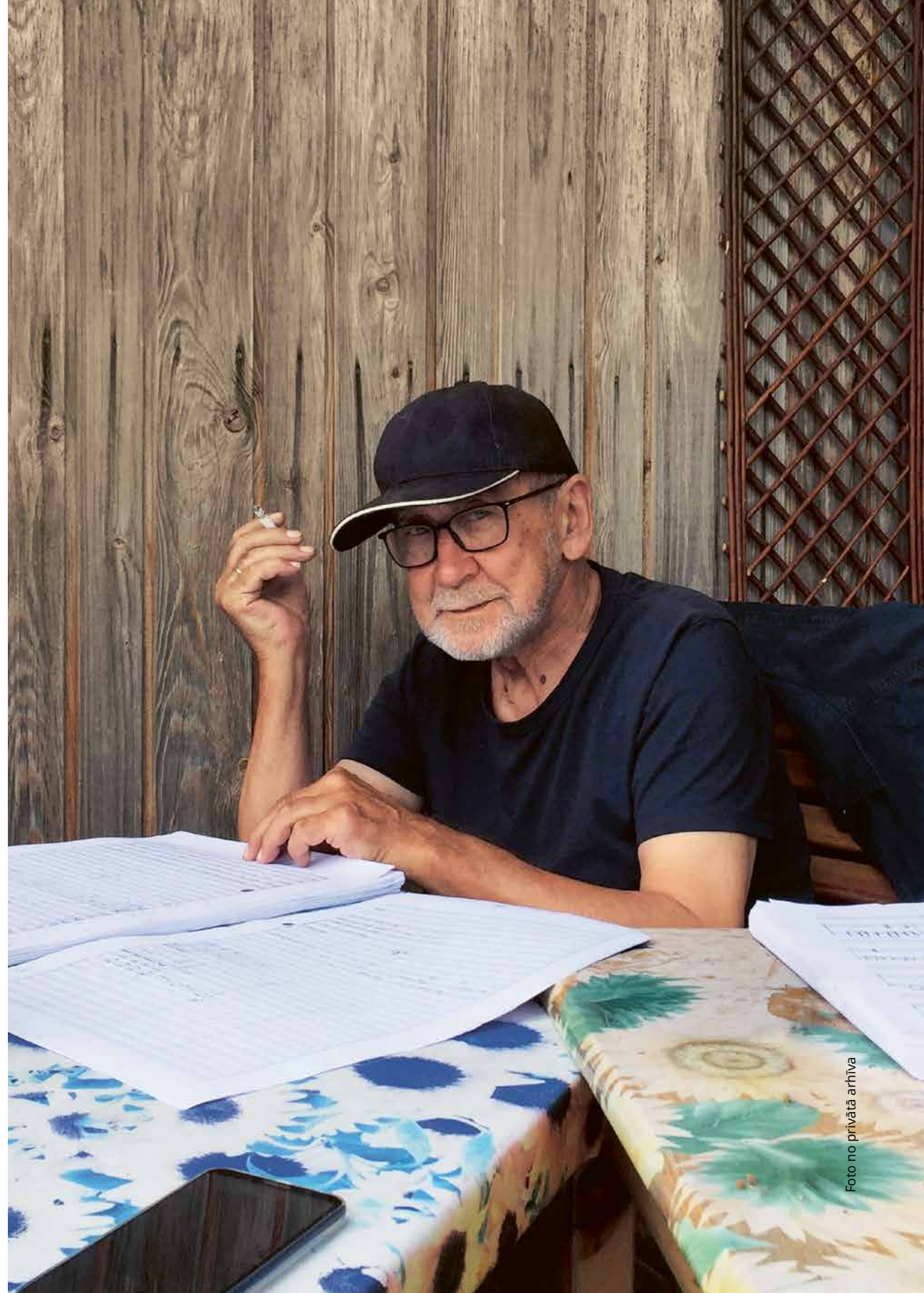

Foto no privātā arhīva

SATIKŠANĀS AR VECPIEBALGU

Imants Kalniņš apsēžas pretī un jautā, ko jaunkundze vēlas zināt. Es bikli atbildu, ka Vecpiebalgai un manam nogurušajam lokālpatriotismam vajadzētu uzmundrinājumu, ka mums vajadzētu dzirdēt par Vecpiebalgu no leģendas, kas šo vietu aizvien sauc par mājām. (Lai arī komponists ar sievu Agru dzīvo Liepājā, viņi ir deklarējušies Vecpiebalgā, un mūsu pagastam velta ne tikai vasaras, bet arī apbrīnu.)

Vaicāju, kāpēc 1975. gadā Imants Kalniņš lauku mājas iegādājās tieši Vecpiebalgā. Izrādās, par to jāpasakās dramaturgam Paulam Putniņam: “Tur vainīgs ir Pauls Putniņš, viņam ir tēva mājas Vecpiebalgā. Mēs satikāties, viņš uzaicināja aizbraukt līdz uz Vecpiebalgu, un es piekritu. Nākamajā dienā viņš mani uzveda Paulēnu kalnā. Tur, kalna galā, stāvēja māja, kurā mēs dzīvojam pašlaik. Bija saulaina, ārkārtīgi skaista diena, un ābeldārzs – vienos ziedos. Tās zilās debesis un tā ābeļu ziedēšana mani nošokēja. Turklāt no tā kalna redzama visa milzīgā panorāma uz dienvidu pusi. Kad Pauls pateica, ka to māju var dabūt, tad es, protams, uzreiz to gribēju. Un tā tas sākās.”

Bet tā nav pirmā reize, kad Imants Kalniņš viesojies Vecpiebalgā: “Kad biju piektās sestās klases skolnieks, skolasbiedra māmiņa uzaicināja mani pavadīt vasaru Vecpiebalgā. Mēs dzīvojām “Jēkuļu” mājās pie Ineša ezera. Tā bija mana pirmā tikšanās ar Vecpiebalgu.”

Kuras vietas vēl komponistam Vecpiebalgā ir īpašas? Viņš bez vilcināšanās atbild, ka tie ir ezeri. Viņa mīļākais esot Inesis. Es saku, ka mans ir Tauns. Un izrādās, ka Taunā ir makšķerētājs ne tikai Antons Austrīņš, bet arī Imants Kalniņš: “Tauna ezerā (manā pirmajā Piebalgas reizē) mēs lidakas ķērām.”

“VECPIEBALGA IR LOTOSA ZIEDS”

Kad ar mūsu vietu cieši nesaistīts cilvēks izdzird vārdu ‘Vecpiebalga’, viņam rodas asociācijas ar brāļiem Kaudzītēm, Kārli Skalbi vai ūdensrozēm. Ar ko vispirms Vecpiebalga asociējas Imantam Kalniņam? “Ar ūdensrozēm ne. Es Vecpiebalgu sajūtu nevis kā ūdensrozi, bet lotosa ziedu. Kā lotosa ziedu, kas savā laikā ir uzplaucis tajā purvā, kas bija visapkārt. Ņemot vērā to apbrīnojamo fenomenu, ka tajā laikā tur sanāca kopā un darbojās faktiski izcilākie latviešu kultūras

darbinieki. Sākot ar brāļiem Kaudzītēm, Kronvaldu Ati un tiem, kas ar viņiem bija kopā. Tajā sociālajā, ekonomiskajā, politiskajā situācijā tas man liekas tāds fenomens, ko šie cilvēki izdarīja Latvijā nacionālās pašapziņas un nacionālās kultūras ziņā. Es to tiešām salīdzinu ar lotosa ziedu, kas purvā šād tad uzplaukst un parādās.”

Komponista atbilde mani pārsteidz, un arī turpmāk par Vecpiebalgu domāšu tieši lotosa zieda metaforā. (Turklāt ūdensrožu diķa mums tāpat šobrīd nav). Tagad to lietu, ar ko varam lepoties, ir salīdzinoši maz, bet lotosa zieds aizvien ir tepat. Piemēram, filoloģijas studijās katru reizi, kad runājam par kādu “lielo” vecpiebaldzēnu, man parādās pašapziņa, ka tas taču ir mūsējais. Par spīti atšķirīgiem gadsimtiem lielo garu tuvums ir jūtams. Bet jāatzīst, ka Vecpiebalgas zelta laikmets ir aizritējis. Tāpēc reizēm izjūtu kaunpilnu aizdomu, ka Vecpiebalgas lielā aura varbūt ir... nolietojusies? Vaicāju komponistam, vai un kā mēs to varētu reanimēt.

Imants Kalniņš pārliecinoši atsaka: “Tāds fenomens nevar nolietoties! Tas arī līdz pat šai dienai saista gan mani, gan, kā es sapratu, arī jūs. Agrāk vai vēlāk tās personības parādīsies. Nekas jau nav zudis. Tas valdzinājums, tā uguns vēl joprojām tur ir. Tā deg.”

Nav noslēpums, ka Vecpiebalgas un Jaunpiebalgas iedzīvotāji aizvien turpina brāļu Kaudzīšu iesākto literāro mantojumu, proti, savā starpā dižojas pārākumā. Man šķita, ka mūsu kaimiņu sāncensību ir izjutis ikviens, taču Imants Kalniņš nav to skaitā: “Jaunpiebalga, manuprāt, tomēr ir cita vieta. Tas ir kaut kāds cits areāls. Man drīzāk liekas, ka Čangaliena un Slātava... tas ir kaut kā lokālāk. Nezinu, kā domāja brāļi Kaudzītes, bet es nedomāju, ka tas ir Vecpiebalgas un Jaunpiebalgas konflikts. Man liekas, tās ir divas atsevišķas lietas. Un Čangaliena un Slātava – tā ir Vecpiebalgas iekšējā problēma, nevis piesaistot klāt (šajā gadījumā) Jaunpiebalgu.”

“IMANTDIENAS”

Šis ir īpašs gads – Imantam Kalniņam paliek 85 un “Imantdienām” – 50. Uz jautājumu, ar kādām sajūtām viņš gaida šos svētkus, saņemtu atbildi, ka tie nav nekādi “šie” svētki, bet gan normāla dzimšanas diena: “Un dzimšanas dienas man ļoti patīk. Jo es to uztveru kā dienu, kad varu darīt visu, ko gribu. Tā ir mana diena!”

Agra piebilst, ka jau no paša rīta komponists jūtas īpaši: “Tad viss un visi ir tikai ap viņu. Mēs jau arī ikdienā esam ap viņu, bet tās svētku dienas ir tiešām īpašas. Tā ir ne tikai apaļās gadskārtās. Ir jābūt svētku galdam, jābūt dāvanām un savējiem pie galda. Nevis kaut kādiem svešiem ļaudīm, bet tikai savējiem.” Komponists smaidot piekrīt: “Jā, Agriņa pareizi runā.”

“Imantdienas” tagad ir fundamentāla Cēsu tradīcija, bet tās aizsākušās Vecpiebalgā. Un man tik ļoti interesē šī notikuma ģenēze no cilvēka, kura dēļ šie svētki radušies, ka nespēju atturēties no jautājuma par to sākumu, lai arī zinu, ka varu izlasīt internetā. Agra stāsta, ka pats pirmais notikums bijis, kad Imants Kalniņš jeb ImKa dzīvojis “Paulēnos” un pie viņa atbrauca grupas “Menuets” kādreizējais vadītājs Jānis Blūms. Viņi izdomājuši komponistu iepriecināt jeb uzrīkot vārda dienas koncertu “Jāņskolā”.

“Tā bija Blūma ideja. No turienes viss sākās,” atceras komponists. Izrādās, “Imantdienu” dziedāšanas svētki ir sākušies ar vārda dienas koncertu, kura mērķis bija draugiem komponistu uzmundrināt. Pēc tam koncerts norisinājies Alauksta estrādē, vietā, kuru mēs tagad dēvējam par “Imantdienu” mājām.

“1995. vai 1996. gadā tās atjaunojās pie Alauksta ezera ar to drausmīgo lietu un mašīnu strauvēmi, dubļiem. Ak, dieniņ, tas bija trakums!” atceras Agra. Komponists piekrīt un smaidot nosaka: “Forši bija”. Mēs secinām, ka ekstrēmie apstākļi savā ziņā “Imantdienas” padarījuši tik neaizmirstamas. Ja viss būtu noticis kā plānots, tad taču tik spilgti nebūtu palicis atmiņā.

RADIŠANAS AURA

Vecpiebalga vienmēr ir bijusi īpaša vieta, pateicoties ne tikai skaistajai dabi, bet galvenokārt dižajiem cilvēkiem, kuri te mituši. Tautā runā, ka pie mums ir īpaša radošā aura. Vaicāju, vai arī komponistam šķiet, ka vieta metafiziski spēj stimulēt jaunradi. Viņš atbild: “Iespējams, ka spēj, bet Vecpiebalga ir īpašs gadījums. Atšķirīgs, ņemot vērā to latviešu inteliģences un kultūras darbinieku ierašanos un strādāšanu tajā vietā. Tas ir kaut kas īpašs, bet acīmredzot tur piedalās arī kaut kādi mistiski spēki.” Vienojamies, ka tas ir neizskaidrojams, ko nemaz nevajag racionalizēt.

Leģendas, tas ir, internets vēsta, ka “Vecpaulēnos” sarakstīta opera “Spēlēju, dancoju”, oratorija “Rīta cēliens” un man gribas meklēt vēl kādas lietas, ar kurām Vecpiebalgas kontekstā lepoties, tāpēc taujāju, kuri vēl ImKas skaņdarbi radīti tieši tur? Drīz vien aptveru sava jautājuma infantilismu – es taču runāju ar cilvēku, kurš radījis simtiem skaņdarbu un vairumu no tiem tieši Vecpiebalgā vai Liepājā! Tomēr komponists neizpauž nupat dzirdētā jautājuma absurdumu un nosaka: “Vecpiebalgā sarakstīta arī “Ifigēnija Aulīdā” – otra opera, 5. simfonija un daudz kas cits. Daudz teātra un filmu mūzikas.”

Andris Keihs sarunā “Vecpiebalgas rakstiem” arī pieminējis Imantu Kalniņu, izsakot vēlmi, lai komponists uzraksta kādu jaunu dziesmu par Vecpiebalgu. Bikli taujāju, vai mums uz to ir kādas cerības, un saņemtu pārliecinošu atbildi: “Kāpēc tad ne? Viss ir iespējams!” Bet kura no esošajām ImKas kompozīcijām varētu būt Vecpiebalgas personifikācija? Izrādās, 5. simfonija.

Agra jautā, vai tas tāpēc, ka tur izmantots “Caur sidraba birzi gāju”? “Arī tas, bet ne tikai. Pēc sava satura un saistībā ar to laiku, kad tika rakstīta. Tas bija neziņas pilns laiks – kas ar mums būs, kas ar Latviju būs... Jā, 5. simfonija,” nosaka komponists.

PIE PIRMATNĪBAS...

Garo ceļu no Liepājas līdz Vecpiebalgai Agra un Imants pavada, dziedot tautasdziesmas. “Citreiz es lasu kaut ko priekšā. Lasot “Nezinīti uz Mēness”, mēs tā smējāmies, ka ImKiņš dabūja piestāt malā, jo nevarēja vairs pabraukt. ImKiņš brauc, es lasu grāmatas. Visu ko esam lasījuši, tāpat arī Ingunas grāmatas,” stāsta Agra. Un Imants piebilst: “Jā, tās fantastiskās Ingunas Baueres grāmatas...”

Ingunas Baueres grāmatas viņi lasījuši, nesteidzīgi vadot laiku Vecpiebalgā, bet saka, ka tās atkal esot jāpārlasa. Agra uzskata, ka Baueres grāmatas vajadzētu iekļaut mācību programmā: “Tur ir viss – vēsture, literatūra un arī visa sajēga par to, kas ir Vecpiebalga. Apbrīnojami!” Mēs secinām, ka izlasīt rakstnieces un novadnieces vēsturiskos romānus par mūsu cilvēkiem ir vecpiebaldzēna nerakstītais pienākums.

Gribu uzzināt arī vairāk par viņu dzīvi Vecpiebalgā: “Mums laukos patiešām ir skarbā pirmatnība, un mēs uz turieni varam braukt tikai tad, kad māja iesilst,” saka Agra.

Kāpēc Vecpiebalga ir vieta tikai vasarām un dzīvot visu gadu tur šobrīd nav iespējams? "Ir viena ļoti liela problēma – tur augšā, tai kalna galā, nav ūdens. Jau pirms dažiem gadiem palūdzām, lai izrok dīķi, cerībā, ka būs no turienes. Vienu gadu bija tāda vasara, man liekas, līdz novembrim. Un tik karsts, ka ūdens pazuda," atminas Agra. Dzijurbuma izveidošana prasītu neiedomājamus līdzekļus, kurus investēt nav iespējams.

Agra stāsta, ka Vecpiebalgas mājās viņi sevi disciplinē: "Uz lielās plīts uzsildām lielā grāpī ūdeni, nomazgājām traukus, uztaisām ēst. Ķēķim durvis ciet, nomazgājamies, ja ir karsts, iet mazgāties laukā. Bet, kad kāds atbrauc, tad jautā: "Kur duša, kur kas?" Man jāatbild, ka, nu, nav, mīļt, nav. Un tikai tāpēc, ka nav ūdens". Es iestarpinu, ka tas arī ir lauku šarms, un komponista kungs man piekrīt.

RADOŠUMA UN PRAKTISKUMA MIJIEDARBĪBA

Mēs aizrunājamies par viņu dzīvi Piebalgā. Par lauku burvību. Agras sēņošanu, kurai nemaz nav nepieciešams mežs, jo sēnes aug viņu birzītē. Ābolu ražu. Komponista astoņiem siāmas kaķiem, kuri reiz mituši "Vecpaulēnos". Kad aizdomājos, kā komponista radīšanas talants mijiedarbojas ar praktisko dzīvi laukos, Agra nosaka: "Imķiņam pašam ir bijusi arī govts!"

Nespēju noslēpt savu piezemētību, un pārsteigums manā sejā tobrīd noteikti ir visai manāms. IZRādās, ka nav darba, ko Imants Kalniņš neprastu, jā, arī slaukt govi. Agra piebilst: "Šis komponists ir cilvēks, kuram rokas aug pareizajā vietā."

Vai komponistam tiešām Piebalgā ir bijusi govts, kuru pats slaucis? "Jā, pats! Viņa deva 30 litrus dienā. Pirmajā reizē bija briesmīgi. Protams, izslaucu, bet otrajā rītā nevarēju pirkstus pakustināt," smaidot atminas ImKa. "Tu iedomājies pianista pirkstus, un tie bija sapampuši kā boksa cimdus!" Agra piebilst.

Man gribas zināt, vai aiz šī pārsteidzošā fakta slēpjas līdzīgs stāsts kā Imantam Ziedonim ar ēzeli, tomēr komponists šīs domas pirmavotu neatceras: "To ģenēzi gan es neatceros, bet izdomāju un forši bija."

Agra prasmīgi devalvē manus stereotipus, ka radoši un talantīgi cilvēki ir ārkārtīgi nepraktiski. Imants Kalniņš neesot tas gadījums: "Vajag salabot elektrību? Ir. Vajag trimmeri salabot? Ir. Vajag mašīnu saķīlēt? Ir. Tāpat arī juntu savai

mājai – viņš pats šindeļus lika, lielajam šķūnim šiferjuntu."

Vēlāk Agra man parāda ģimenes albumus. Tajos redzama pastorāle, mājas remontdarbi, ģimenes svētki un arī Imants Kalniņš, remontējot trimmeri un grābjot lapas. Par radošuma un praktiskuma simbiozi mūsu mūzikas leģendā vairs šaubu nav.

Man viens no īpašākajiem ikgadējiem notikumiem ir Vecpiebalgas dziesmu svētki jeb "Mazās Kalniņu dienas", bez kurām vasaru grūti iedomāties. Tajā laikā vai notikumā viņiem Vecpiebalga šķiet īpaša skaista. Komponistam tas esot pavasaris: "Esmu pavasara bērns, man visslabāk patīk šis laiks. Maijmēness debešķīgais. Visa tā ziedēšana. Tas ir neatkarīgi. Bet viss pārējais laiks jau arī ir skaists. Mazās Kalniņdienas, protams, tas ir forši."

Savukārt Agrai priecīgs notikums šķiet mūsu gadatirgus: "Man ļoti patīk gadatirdziņš. Esmu tur daudzas lietas nopirkusi, un bieži var satikt daudzus pazīstamos. Tā jau mēs visu laiku mājās esam, bet tirdziņa dienā tu vienu, otru, trešo satiec."

JAUNĪBA UN "TUR NEKĀ NAV"

Tuvojoties sarunas izskaņai, uzdevu jautājumu, kas man savtīgu iemeslu dēļ šķita pats svarīgākais. Varbūt tāpēc, ka raisījies bezspēcības sajūtu un kaudzi pārdomu. Tas saistīts ar mūsu jauniešu uzskatu, ka te, Vecpiebalgā, nekā nav. Esmu ne mazums reižu par to runājis un centusies paust pretējo, bet reizēm lokālpatriotisms nogurst un vecpiebaldzēna gars sašļūk.

Imanta Kalniņa atbilde man pirmo reizi ļauj bez dusmām un aizvainojumiem saprast apgalvojumu, ka te nekā nav: "Daži tā saka, ka tur nekā nav? [Ietur ilgu klusuma pauzi.] Sprīdītīm arī savā laikā likās, ka jāiet prom pasaulē laimi meklēt." Es iespraukos ar piebildi: "...un viņš atgriezās".

ImKa turpina: "Jā, tās ir mājas! Un katrs cilvēks ir atbildīgs par savām!" Agra mums pievienojas: "Viss tas, kas tur ir, jau arī atkarīgs no katra paša. Ja tev ir mājas, tev ir skola, tev ir kultūras nams un fantastiskākā daba apkārtnē, izdomā, kā tu varētu vēl to vietu piepildīt."

Komponists nobremzē manu dumpīgumu un to aizstāj ar krietnu devu sapratnes: "Bet jauna cilvēkiem nav ko pārnest. Īstenībā viņiem ir jāizskrien tajā pasaulē, lai redzētu, ka tur arī nekā nav."

Mēs skatāmies viens otram acīs, un es manu, ka

manējās lēnām sariešas asaras. "Tur arī nekā nav," viņš turpina, "jauns cilvēks jau ir kā tukša telpa. Viņš nav tik ilgi dzīvojis, lai šo telpu būtu spējis ar kaut ko piepildīt. Viņš stāv tajā telpā un brīnās, ka tur nekā nav. Skaidrs, ka tur nekā nav. Tur nemaz nevar būt!" Agra papildina: "Tieši tā. Izskriesies un atskries atpakaļ laimīgi, ka ir kur palikt, dzīvot, strādāt un darboties. Jo nekur nav tik labi kā mājās. Nekur nav tāds gaiss kā Vecpiebalgā. Tas klusums, miers, tās smaržas. Tas ir kaut kas unikāls!"

Viņi nemanot man kļuvuši par to, ko angļiski saucam par 'safe space' (tulkojumā – 'drošā vide'). Agra mierina, lai neuztraucos, jo brīžiem bijīgi sastingstu pie atskārsmes, ka sēžu pretī ne tikai intelligentam vecpiebaldzēnam, bet arī vienai no ievērojamākajām Latvijas personībām.

PIELAUTĀS KĻŪDAS

Nolemju viņiem pajautāt par kļūdām. Ja, par jaunību runājot, bieži vien ievērojamiem cilvēkiem jautā padomu, kā un ko darīt labāk, tad šoreiz man šķiet interesanti uzzināt, kura kļūda, viņuprāt, jaunībā pat būtu jāpieļauj.

Kalniņa kungs atbild, ka jaunībā pieļaut kļūdas ir pašaprotami: "Jo vairāk cilvēkam piemīt tas, ko var saukt par saprātu, jo vairāk viņš spēs izsecināt, ko vajadzēja darīt un ko nevajadzēja. Bez kļūdām nekur! Kurš tad neklūdās, jo īpaši jaunībā?"

Agra smaidot turpina: "Īpaši tīņu gados. Varu papildināt, jo mūsu puikas bija viens par otru dullāki un trakāki. Un tajos tīņu gados es domāju – āprāts, āprāts! Bet Imķiņš mierināja un teica: "Tu nesatraucies, tas pāries!" Un patiešām – tas pārgāja. Nu, kā citādi lai viņš ienāk tajā pasaulē? Ir jāklūdās un jāļauj kļūdīties." Komponists uzskata, ka jaunietim "jāieskrien visās stenderēs un jāuzsit visi iespējamie zilumi. Tā tas ir. Un tāda ir dzīve. Dzīve nenāks tev pretī ar samta cimdkiem." "Un paklājiņu neizritinās," piekrīt Agra.

Mūsu sarunas noslēgumā vaicāju Imantam Kalniņam, kas nākotnes vecpiebaldzēniem būtu jāatceras, ko mēs nedrīkstam aizmirst? Viņa vienkāršā, bet spēcīgā atbilde sapurināja manu vecpiebaldzēna garu, un es ceru, ka jūsējo arī: "Mēs nedrīkstam aizmirst, kas esam. Mēs esam vecpiebaldzēni! No turienes nākam, un tāds mums ir mantojums." ■

Agra un Imants Kalniņi restorānā "Ūdensroze" Vecpiebalgā. Foto no privātā arhīva

Es nezinu, vai spēju tev, lasītāj, nodot to sirsnības un cilvēcīguma auru, ko piedzīvoju Kalniņu mājās. Varbūt (un visticamāk) tas nav iespējams. Bet gribu, lai zini, ka viņi ir vieni no tiem, kas atgādina – visdziļākās personības, pirmkārt, ir vienkārši un gaiši cilvēki. Un man ir neiedomājami liels prieks, ka mūs saista Vecpiebalga. Pusnaktī, iebraucot mājās, klausījos Imanta Kalniņa sarakstīto fināldziesmu no kinofilmas "Sprīdītis", un savai laimes zemei pateicu paldies, ka viņas dēļ piedzīvoju īpašu tikšanos, kuru neaizmirsīšu. Paldies, jo kamēr virs galvas ir mūžīgs piena ceļš un mūžīgs ceļš zem kājām, es zinu – tā laimīgā zeme ir tepat. Mājās. Vecpiebalgā.

"SMETES" – VIETA, KUR DZĪVO STĀSTI

Autore **Agita Šulca**

"Purgaili", "Mietīni", "Spuldzēni", "Gibuļi", "Meirēni", "Brekti", "Roznēni", "Vēveri"... Lasu Vecpiebalgas māju nosaukumus. Un tad – "Smetes". Skan pavisam citādi. Jāiet raudzīt!

Vispirms es un mans palīgs, Annija Bambe, dodamies uz "Jaunsmetēm", kur saimnieko Eleonora Lāpsele (jeb Nora, kā viņu sauc radi un kaimiņi). Pie balti klāta galda sēž pati saimniece un viņas vībrabris Imants, kuram nu jau vairāk nekā 90 gadi.

AR ROŽŪDENI GLĀZĒS

Vienmēr jūtos pagodināta uz klausīt cilvēkus tik godājamajos gados, jo, padomājiet vien paši, viņi piedzīvojuši laikus, par kuriem mēs esam vien lasījuši vai dzirdējuši stāstā. Sarunas laikā nevaru vien nobrīnīties, ko cilvēka atmiņa var glabāt gadu desmitiem ilgi. Iesākumā runājam par "Smetēm", bet atmiņu ceļi met tik interesantus līkločus, ka atliek vien klausīties un klausīties.

Pēc tam sajūtamies kā ilgi gaidīti un mīli ciemiņi "Lejas Smetēs". Pie apaļā galda jau sēž, kā paši smejas, "Smetu" priekšpilsētas iedzīvotāji – Anna un Aldis Glāzeri no "Vitolu" mājām. Arī "Pīlādžsmetu" saimnieks Dainis Lakša-Timinskis. Pati saimniece Vizma Zvaigzne uzcepusi kūku un glāzēs salējusi gardu rožūdeni. Jau sarunas sākumā samulstu, kā tad pareizi jāsaka – "Smešu"

māju puduris vai tomēr "Smetu"? Kā cēlies šis nosaukums?

Vizma atceras mammas reiz stāstīto, ka varot būt divi skaidrojumi – 'samesties kopā' vai 'smēde'. Vairāk sliecamies uz smēdi, jo te tā patiešām bijusi, tāpēc šķiet loģiski. Tepat arī Smetes kalns, bet otrpus ceļam – Smēdes kalns.

Mājas celtas 18. gadsimtā. Tikai vienā no tām ir jauni īpašnieki. Pārējie – paaudžu paaudzēs. Dainis pamanījis šī māju pudura īpatnību, kas to atšķir no daudziem citiem Piebalgas māju puduriem: te ir tikai viena akmens mūra ēka, kas celta kā zirgu stallis ar trim laidariem. Smēde, stallis zirgiem un mājas kalējam. Ļoti iespējams, ka tā tas arī sācies.

Te dzīvojuši Siviņi, Mūsiņi, Peikas. Glāzermāte glabā vēsturisku dokumentu, kas pierāda, ka māja atpirkta par zelta rubliem no grāfa Šeremetjeva. Vizma zina, ka viņas vectēva vectēvs te ir bijis pirmais, ienākdams no "Greiveru" gala un apprecēdams atraitni ar uzvārdu Kuķādams.

AR BALTĀM SĒNĒM PĻAVĀS

Savukārt, Aldis Glāzers pārstāvēt jau 14. piebaldzēnu paaudzi, ko apliecinājusi vēsturniece Līga Felsberga. Aldis arī pētījis senu ģimenes bibeli, kurā viņa dzimta pierakstīta desmit paaudzēs. Daiņa māja tapusi, pārbūvējot klēti. Rabes Ilga ar savu ģimeni dzīvojusi kalēja

Siena laiks "Lejas Smetēs", Pēteris Siviņš ar savu uzticamo palīgu, zirdziņu Rita, kasa sienu Smēdes kalnā (ap 70. gadu otro pusi). Foto no privātā arhīva

mājā. Bijusi te vēl viena māja, kas sākumā celta kā klēts. Tajā dzīvojuši Rozālija un Jānis, par kuriem Vizmai prātā stāsts.

Kādā slapjā gadā visa pļava pieaugusi ar baltām sēnēm. Kaimiņi salasījuši pilnus grozus, bet Vizmas vectēvs teicis: "Ko ta' nu tās govmižas salasījuši?" Kaimiņi atteikuši, ka tās esot pašas labākās sēnes. Nu gājuši sēņot arī pārējie – ne grozos, bet vannītēs lasījuši. Un tad tik ēduši un ēduši!

Aldis redzējis senu fotogrāfiju no Smetes kalna uz Alauksta pusi. Ne mežu, ne kā, pa retam kāds krūmu pudurītis. Ceļš vijies pavisam citur.

Par Peikām visiem labā atmiņā kolorītā, varenu augumu apveltītā saimniece, kurai vienā istabā stāvējis ar brokātu apvilks zārks. Pati kundze ģērbusies smalkās drēbēs, ko sūtījis dēls no ārzemēm. Aldis gājis uz Peiku mājām paslepeni klausīties "Amerikas balsi".

AR SAIMNIEKOŠANAS GRĀMATU

Vizma rāda "Lejas Smetu" mājas saimniekam Pēterim Siviņam vācu laikā (Otrā pasaules karā) izsniegto mājas saimniekošanas grāmatu un arī mājas grāmatu, kurā burtu formas tik izliektas, tik izveidotas, ka acis priecājas, tos lasot. Vizma atminas, ka skolas laikā glītrakstu stundā klasesbiedrs Dubultu Pēteris uz viņas skaistās blūzes uzlīcis tintes kleksi.

Visi bēdājamies, ka daudzas liecības gājušas zudībā, jo bija tradīcija, cilvēkam aizejot mūžībā, viņa personīgās lietas atdod ugunij.

Spriežam, cik labi, ka vectēvi, vecmāmiņas bijuši runātāji – vismaz atmiņās stāsti saglabājušies.

"Lejas Smetu" mājās vācieši kara laikā divās istabās iekārtojuši štābu, bet vienu atstājuši saimniekiem. Te bijušas sarakstas tranšejas, jo plānots, ka fronte ies arī pāri "Smetēm". Tranšeju un bumbu bedres zinātājs var ieraudzīt vēl tagad. Daiņa vecvectēvs bijis kurpnieks, tāpēc nācies labot vāciešiem zābakus. Imants atceras, ka vectēva celtajam varenajam šķūnim vācieši norāvuši visus dēļus. Bijis domāts uzspridzināt arī "Jaunsmetu" māju, bet, paldies Dievam, izdevies atpirkties ar olām, sviestu un citiem labumiem.

AR SAVU JĀNUGUNI

Uguns dažādos gados plosījusi vairākas ēkas no šī pudura, bet reiz dedzis pat lielais Smetes kalna tornis, tajos padomju laikos, kad Jāņu ugunskurus cēla no riepām. Toties Annas brālēns uzkāpis augstajā metāla tornī un arī tur aizdedzis ugunskuru. Pirms diviem gadiem tornī nakts laikā uzņests Latvijas karogs.

Noras vedekla stāsta, ka svinēt Jāņus reiz šurp atbraukusi kāda radniece un ieraudzījusi līgotājus nākot pa Smetes kalnu augšup. To bijis tik daudz, ka radniece nevarējusi vien nobrīnīties, vai

patiešām visi nāksot šurp. Akordeonists spēlētis, un līgotāji vareni dziedājuši. Šī tradīcija – staigāt vienam pie otra aplīgojot – te dzīvo vēl šobrīd.

Pavisam netālu ir Alauksts, kas likumsakarīgi liek domāt par makšķerēšanu. Te vai katrā mājā atradīs makšķerkātus, tīklus un laivas. Imantam bērnības atmiņa kā Kārlis Skalbe vairākas reizes apžēlojies par mazajiem *pīckotājiem*, aicinot puišēļus makšķerēt no savas lielās, skaistās laivas. Dainis skaita, ka ir makšķernieks trešajā paaudzē. Bērnībā varējis caurām naktīm to darīt. Noras mazmeitiņai, atbraucot no pilsētas, pirmais darbs ir aiziet līdz ezeram.

Norai labā atmiņā, kādas ūdensrozes ziedējušas Alaukstā – tik skaistas un tik daudz! “Kakta galā” un arī “Greiveru” malā. Šķiet, ka bebri ir pie vainas, ka šis skaistums no ezera pazudis.

Prātojot, kāpēc vecpiebalzdēni cēlušī mājas tik tuvu vienu otrai, Dainis runā ar 100% pārliecību, ka tas bija drošības jautājums, lai pasargātu sevi un lopus. Sevi – no laupītājiem, bet lopus – no plēsējiem. “Smetu” māju iemītnieki izsenis ņem ūdeni no viena avotiņa. Kopā arī strādājuši. Viena kuļmašina uz visiem. Cits citam gājuši palīgā, talkojuši.

Šī tradīcija nav pavisam izsīkusī, tikai mainījusies. Pirms pāris gadiem Anna pieteica “Smetes” kā kopienu konkursā “Sakoptākā sēta”, kur tā tika novērtēta un apbalvota.

Pus pa jokam smejam, ka Vecpiebalgā, skaties uz kuru pusi gribi, visur rada gabali priekšā.

Mūsiņi nodarbojušies ar jēru uzpirkšanu. Pie mājas bijis tā sauktais slaktūzis. Gaļu žāvējuši un pirms tirgošanas glabājuši lielos toveros. Mājās bijušas piecas stelles, kurās noaustos audumus ar citām precēm kopā veduši tirgot. Ne jau uz Cēsīm vai Madonu, bet uz Pleskavu!

Mūsiņu meita aprecoties kļuvusi par Lāpseli, tā “Smetēs” ienāca Lāpsēļu ģimene.

AR LABIEM KAIMIŅIEM

Dainis ik gadu fotografē “Smetes” no torņa, jo tad labāk redzama ainava un tas, kā tā mainās. Savukārt, Vizmas novērojums par gaismām māju logos, kas agrāk, kad atbraukusi no pilsētas, spīdējušas vai katrā logā, kūtī māvkušas govīs, suņi rējuši, kaķi gājuši medībās, tagad kluss. Nora saskaitījusi, ka vienbrīd “Smetēs” bijuši 12 bērni, kuri kopā spēlējuši paslēpes, novusu, ķērājus, hokeju un tautas bumbu.

Reiz tā noslidinājuši kalniņu, ka Pauļonkulis ar savu “Moskviču” nav varējis tikt kalnā. Bērni likti arī pie darba – ravēt garās biešu vagas, vest govīs ganos, pat zirgu iejūgt. Uz skolu gājuši pa taisno, tur bijis mazs meža celiņš. Vizmas vecāmāte ziemā bridusi meitēnam pretī, bet lielā spelgonī Pēteris Siviņš jūdzis kamanās zirdziņu, sasēdinājis tajās “Smetu” bērnus, ievīstot siltos kažokos, un vedis uz skolu, ceļu rādīdams ar kabatas lukturīti. Kad Vizma stāstījusi to savai mazmeitai, tā brīnījusies, kā varot būt tik interesanta bērnība.

Labs kaimiņš ir zelta vērts. To “Smetēs” zina un novērtē.

Norunājam, ka katram jādara un jādomā labu. Imants saka: “Vai, dieniņ, kāpēc jākaro, visi taču grib dzīvot! Ir sajūta, ka lauki jau daudzkārt snieguši patvērumu un, kas zina, varbūt nāks laiki, kad lauki vēl atdzims. Dzīvojam “Smetēs”, dzīvojam Vecpiebalgā, dzīvojam Latvijā!” ■

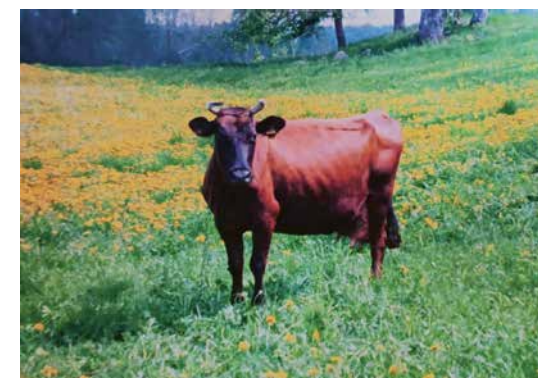
◀ Lāpsēļu ģimene glabā īpašas vēstures liecības – senus Krievijas carienes Aleksandras izsniegtus pateicības rakstus brāļiem Mūsiņiem par cilvēkmīlestību un ziedojumiem nabadzīgo ļaužu izglītībai.

Skats uz “Smetēm”. Foto no privātā arhīva

Līgotāji 90. gados. Foto no privātā arhīva

Gotiņa “Smetu” plāvās. Foto no privātā arhīva

JAUNAS MĀJAS UN JAUNAS "ASINIS" VECPIEBALGĀ

Autore **Līga Mergina**

Kā top mūsu apkaimes jaunās ēkas, kā mūsdienīgi tiek atjaunotas senās būves un kas mudina iegādāties īpašumus Vecpiebalgas pusē? Lai to noskaidrotu, uzrunāju savas tuvējās kaimiņienes – **Annu Putniņu, Zani Ozolu un Elitu Kļaviņu**. Viņu mājas nevar nepamanīt. Nē, tā nav supermodernā arhitektūra, lai būtu kā nevienam, tā ir dziļa un pamatīga sapratne, iejušanās vietā un laikā. Tā ir skaistuma un gaumes izjūta.

Laiki ir bijuši dažādi. Vecpiebalgas vecākā gadagājuma iedzīvotāji ir pieredzējuši viensētu grūto, bet pilnasinīgo dzīvi, kur vienuviet dzīvoja vairākas paaudzes un katram bija sava vieta un pienākumi.

Tad sekoja kolhozu laiku pārcelšanās uz centriem vai fermu vajadzībām celtajām mājām – divus, retāk trīs un četrus stāvus augstām daudzdzīvokļu mājām, "līvānietēm", atsavinātajām ēkām, kuras tika sadalītas n-tajos dzīvokļos. Tajos laikos tika pamestas neskaitāmas lauku viensētas, kas nebija tik tuvu kolhozu centriem.

Taču mēdz teikt, vieta tukša nepaliek, daudzas mājas šajā gadsimtā ir tikušas pie jaunām "asinīm" – rakstnieki, dzejnieki, komponisti, aktieri, ārsti, zinātnieki, sportisti, uzņēmēji, amatnieki un daudzi citi ļaudis te iedzīvojušies un uzbūvējuši savas "pasaules".

Vieniem ienākšana Vecpiebalgā ir saistīta ar darbu, ģimenes apstākļiem, citiem šī ir vieta atpūtai.

"Bākas". Foto no Annas Putniņas privātā arhīva

Aktrise **Anna Putniņa** par savām mājām: "Kalnam, kurā uzcelta mūsu māja, ir divi nosaukumi Bākas kalns un "Attekas". Kaut arī zeme ir atdalīta no vēsturiskajām "Kalna Reinkalvju" mājām un pēc vietējām paražām mājas nosaukumam būtu jābūt atvasinātam no mājvārda "Kalna Reinkalvi", mums patika "Bākas". Kā gaismas rādītājs vietai, kur atgriezies un justies droši un mājīgi. Un ne visas bākas ir jūras krastā. Dažas ir dziļi iekšzemē vai Ineša ezera krastā.

Mājas vieta nebija jāizvēlas, jo tā ir mana tēva dzimtai kādreiz piederošā zeme. Tajos laikos, kad tēvs izvēlējās "Kalna Reinkalvju" mājas, lai tā būtu vieta, kur dzimtai pulcēties, es lūdzu man "nogriezt" to kalna galu, jo man kopā dzīvošana nekad nav padevusies un vienmēr bijusi svarīga pašas kārtība, pašas atbildība.

Tā pagāja gadi, līdz kādā Jāņu rītā gājām pastaigā, un es vīram teicu, ka šis ir mans kalns. Lauris apskatījās apkārt un teica: "Labi, mēs te paliekam." Un tad vīri sāka spriest, kā labāk ganu ceļu sakārtot, kur pirti celt.

Tēvs parādīja vietu, kur vienmēr, pat vissausākajās vasarās ir mitrs, un tur vajagot dīķi rakt. Šo sarunu dzirdēja Dzintars Daļeckis. Pēc divām nedēļām dīķis bija izrakts un ceļš – uzbērts. Un tad jau nekas cits neatlika, kā celt pirtiņu un pēc gadiem arī māju.

Lai gan man vienmēr ir gribējies māju pie jūras, to nedabūju, bet vējus un negaisus gan tādas pašas, kā pie jūras. Un reizēm šķiet, ka vēl "niknākus".

Kad mūsu uzrunātā arhitekta Ilze Liepiņa uzzīmēja pirmo uzmetumu, kur vienīgais noteikums bija, lai māja iekļautos kalnā un dabā, mēs teicām: "Jā, tā ir mūsu māja!" Tas bija ļoti sen. Pirms 20 gadiem. Šodien mēs pat sapņot nevarētu par tik izcilas arhitektes piesaisti mājas projektēšanai.

Sākām ar pirtiņu. Visu saplānojam tā, lai 36 kvadrātmetros vietas pietiktu visam: virtuvei, guļamistabai, dušai, tualetei un pašai pirts telpai. Būvnieki nevarēja saprast, kāpēc pirtī to visu vajag, jo pirtī esot jābūt tikai divām vietām – kur pērties un kur dzert alu. Mums pietika vietas visam – kur ēst, kur dzert, kur mazgāties un kur gulēt.

Pati māja tika celta ļoti lēnām, bet viss atnāk īstajā brīdī. Pamatkonstrukciju uzcēla Daiņa Kalniņa meistari no Liezēres. Un esam bezgala priecīgi, ka brālis Indriķis tik labi ieprecējās, jo citādi, bez radu būšanas, mēs pie tik laba meistara kā Guntis Gavars rindā stāvētu gadiem. Guntim ir īpašs talants izjust koku un izcila gaumes un stila izjūta.

Ne katram dzīvē ir dota tāda iespēja veidot savu māju no nulles un tieši tā, kā gribas un kā jūti. Ceļot māju, katram savs ceļš ejams pašam, un katram jāmacās no savām kļūdām. Kas der vienam, varbūt galīgi neder otram. Ja vien ir iespēja, tad vajag darīt tā, kā sirds liek." ■

ZANES MĀJAS STĀSTS

"Alpi". Foto no Zanes Ozolas privātā arhīva

Uzņēmēja un pedagoģijas doktore **Zane Ozola** par savām mājām: "Abi ar vīru Jāni esam īsti rīdzinieki, kaut gan kopš apprecēšanās Rīgā dzīvojam fragmentāri. Mūsu pamata dzīvesvieta ir Lielvārdē, Daugavas krastā. Ir liela atšķirība starp dzīvi galvaspilsētā, mazpilsētā vai laukos.

Es kopš bērnības sapņoju par īstiem laukiem, kur ir plašumi, pļavas un meži, zvēri, putni, sēnes, ogas un pat dunduri. Piebaltgā lauku mājas ir manai mātai un brālēnam, puse ģimenes jau ir šeit, tāpēc meklējām vietu tuvumā.

Mēs gribējām celt jaunu māju – tādu, kas iekļaujas vietējā rokrakstā, bet tomēr ir jauna. Lai pēc darba nedēļas varam atbraukt un ļauties lauku dzīvei.

Jau gadiem ilgi sadarbojamies ar arhitektu Andri Vitolu (arhitektu birojs "AR.4"). Vienojāmies, ka mājai jāiekļaujas apkārtnē, bet iekšpusē tā būs mūsdiēnīga, ar plašiem logiem un visām ērtībām.

Mūsu pirmās vēlmes bija visai pieticīgas: viena plaša istaba, kas apvienota ar virtuvi, un pusstāvs gulēšanai, šķūnis malkai un lapene jāņu svinēšanai. Sacīts, darīts – arhitekta Marta Špīse salika visu zem viena jumta. Beigās māja iznāca diezgan liela, bet mēs par to esam priecīgi.

Kāpēc nosaukums ir "Alpi"? Esam diezgan kaislīgi kalnu mīļotāji, un šeit ir mūsu Latvijas Alpi. Tas ir visai aizmirsts latviešu vārds, tas nozīmē vēja pūsmu, vairāk saglabāties līdz mūsdienām kā uzvārds. Tā kā māja ir kalnā, tad vējš te pūš kā jau kalnā.

Zemes platība ir ap 10 hektāriem. Vēsturiski šī zeme ir piederējusi milzīgai saimniecībai, kas gadu gaitā sadalīta. Pirms 20 gadiem te izveidota zivju dīķu saimniecība, taču tā ir puspabeigta, būs jāiegulda darbs apkārtnes sakārtošanā.

Sākumā daudzas reizes staigājām pa īpašumu un spriedām, kur labāk mājai atrasties. Beigu beigās esam, mūsaprāt, labākajā vietā. Uztaisījām ceļu, pievilkām elektrību un Covid-19 laikā sākām celt.

Kurš cēla? Mums patīk teikt, ka mūsu dēls Ernests ar saviem draugiem. Toreiz Ernests paralēli studēja inženierzinātnes attālināti (kā jau Covid-19 laikā). Klāt bija arī Juris no Lielvārdes, kurš ir pieredzējis celtnieks un piedalījies daudzos mūsu projektos. Piesaistījām arī būvuzraugu. Viss veiksmīgi notika pēc projekta, bija tikai kaut kādas nelielas izmaiņas.

Ko no tā visa jāmācās? Visu vajag uzreiz izdarīt līdz galam. Mēs neizsakām aku, jo racējam, ar ko gadiem sadarbojamies, nebija laika. Tā nu saimnieciskajiem darbiem joprojām lietojam dīķa ūdeni, bet dzeramo vedam sev līdzi. Arī logus lapenei vēl neesam ielikusi, jo tie ir ļoti milzīgi un attiecīgi diezgan dārgi. Lapeni turēt vajā nedrīkst, jo to ir iemīļojušas bezdelīgas. Skaisti jau ir, bet netīrība arī.

Esam uztaisījuši vienu puķu dobi un iestādījuši ābeles, kā arī ap māju dažādus lapu kokus, lai būtu dabisks pavēnis. Mūsu koki gan neaug pārāk ātri, bet mēs nepārdzīvojam. Vienu gadu uzarām nelielu lauciņu kartupeļiem. Viss bija ļoti jauki līdz brīdim, kad sapratām, ka mūs aktīvā darba dzīve neļauj rūpēties par dārzu ikdienā.

Mājā mums dzīvojas ļoti labi, jo pilnīgi skaidri zinājām, ko gribam. Ko bijām izsapņojuši, to realizējām. Mājās nav lieku krāmu, interjeru veidojam paši – ar diezgan daudzām atsaucēm uz Austrijas Alpiem. Mums padomā ir uzbūvēt arī krāsni, kurai līdziniece, starp citu, ir "Vēveros" – īsta Alpu krāsns ar sēdekli apkārt. Un aitādas, protams!" ■

ELITAS MĀJAS STĀSTS

"Kakēni". Foto no Elitas Kļaviņas privātā arhīva

Aktrise un kinorežisore **Elita Kļaviņa** par savām mājām: "Jau kādu laiku mūsu ģimene meklēja lauku īpašumu. Sākotnēji domājām par vecu, senu māju ar lieliem kokiem, un tieši tādā virzienā arī ilgstoši skatījāmies.

Tomēr liktenīgā kārtā nonācu Vecpiebalgā filmēšanas dēļ. Tur tika uzņemta Viestura Kairiša spēlfilma "Tumšie brieži", un filmēšanas starplaikos es bieži devos uz Ineša ezera krastu pasēdēt, palasīt, vienkārši pabūt. Kaut kas šajā vietā mani ļoti dziļi uzrunāja.

Ar Vecpiebalgu man saistījās arī iepriekšēja filmēšanās, kas bija Vara Braslas 1992. gada filmā "Mērnieku laiki", kur bija Lienas lomā. Kaut arī manas dzimtas saknes ir Sēlijā, Jēkabpils pusē un Latgalē, šeit radās ļoti īpaša, grūti izskaidrojama tuvības sajūta.

Krietni pēc "Tumšo briežu" filmēšanas beigām pamanīju sludinājumu. Tika pārdots īpašums pie Ineša ezera. Aizbraucu to apskatīt, un tā arī bija šī vieta – kalns ar brīnišķīgo skatu. Tur nebija ne vecu koku, ne senas mājas, bet radās sajūta, ka šī ir īstā vieta.

Mēs iegādājāmies īpašumu, bet vēl septiņus gadus vienkārši braucām turp, kurinājām ugunsgrāvu kalna vidū un baudījām vietu, nesteidzoties ar būvniecību.

Kad beidzot nolēmām būvēt, viss izvērtās mazliet neplānoti, bet tieši tas arī radīja māju tādu, kāda tā ir šobrīd. Sākotnēji bijām iecerējuši uzstādīt nelielu pagaidu moduļu mājiņu lejā pie dīķa, bet vēlāk uzcelt lielāku māju kalna galā. Kad atvedām moduļu māju būvnieku, lai parādītu vietu, viņš uzkāpa kalnā, ieraudzīja skatu un teica: "Kāpēc gan ne uzreiz?"

Sākām fantazēt, ka varbūt šo vienkāršo moduļu māju iespējams pielāgot mūsu vajadzībām? Izrādījās, ka var gan palielināt logus, gan paaugstināt griestus, gan paplašināt apjomu. Tā, pašu spēkiem un idejām, no sākotnēji praktiska risinājuma izveidojām vasaras māju, kas pilnībā atbilst mūsu dzīvesveidam.

Māja ir kompakta, bet pietiekama – trīs nelielas guļamistabas, kopīga dzīvojamā telpa ar virtuvi, vēl viena telpa, ko saucam par noliktavu, un plaša terase. Mans dēls, kurš tolaik vēl mācījās skolā, bet jau domāja arhitektoniski, aktīvi iesaistījās plānošanā. Tagad viņš pats ir profesionāls arhitekts, un mēs mēdzam jokot, ka tas bija viņa pirmais projekts.

Mājai saglabājam arī vēsturisko īpašuma nosaukumu, ar kādu to nopirkām – "Kakēni". Praktiski nozīmīgs bija arī fakts, ka šāda tipa moduļu mājai nebija nepieciešama būvatļauja, kas ļāva to realizēt salīdzinoši ātri – tikai pāris mēnešu laikā.

Liela un ļoti svarīga daļa bija apkārtnes veidošana: koku stādīšana, ainavas radīšana, vietas pakāpeniska apdzīvošana. Tas ir process, kas man joprojām ļoti patīk.

Šī vieta man ir kļuvusi par iedvesmas telpu, kur sakārtot domas un atgūt līdzsvaru. Aizbraucot uz Vecpiebalgu, iespējams apstāties, pabūt klusumā un atgriezties Rīgā ar jaunu enerģiju un skaidrāku prātu.

Mans vīrs mēdz teikt, ka uz terases var bezgalīgi sēdēt un skatīties ezerā. Un tieši tā arī ir – tas ir ļoti mierīgs, gandrīz meditātīvs process. Vērot sauli lecam virs ezera, mūžīgi mainīgos mākoņus un debesis, varavīksnes, kas dažkārt vairākas vienlaikus tiek pārmestas pār ezeru – tās ir neaizmirstamas sajūtas." ■

Mudurainis un Mudurainis XO, "Vecpiebalga atver durvis 2023", "Kalna Kaibēni". Foto: Aivis Šulcs

"MUDURAINIM" 20!

Ir kolektīvi, kas vienkārši dejo, un ir kolektīvi, kas paliek atmiņā *

Autore **Antra Pētersone**

Tautas deju kolektīvi "Mudurainis" un "Mudurainis XO" šī gada nogalē svinēs 20 gadu jubileju. Šie nav tikai divu gaviļnieku svētki, šie ir svētki nelielai kopienai – vadītājam un vairāk nekā 30 šī brīža mudurainiem, kā arī katram, kurš 20 deju sezonu laikā ir bijis mudurainis. Ieskats mudurainībā tapis sadarbībā ar deju kolektīvu vadītāju Antru Grinbergu, dejotājiem un Cēsu deju apriņķa virsvadītāju Ivetu Pētersoni-Lazdāni.

"CAUR SIDRABA BIRZI GĀJU" JEB PIRMSĀKUMI

Antra Grinberga vada deju kolektīvus 46 gadus, un viņa ir "Mudurainis" un "Mudurainis XO" vadītāja no kolektīvu pirmsākumiem. Antra Vecpiebalgā vadīja jauniešu deju kolektīvu, kad radās doma veidot arī pieaugušo kolektīvu. 2006. gada decembrī – pirmajā mēģinājumā – piedalījās četri pāri, un jau pavasarī pilnā sastāvā kā senioru deju kolektīvs viņi piedalījās deju skatē ar deju "Caur sidraba birzi gāju".

Par unikālā un apkārtnei raksturīgā kolektīva nosaukumu jāsaka paldies tā brīža dejotājam Guntai Rižai – tieši viņa ierosināja šo vārdu, zinot, ka muduraini ir vīrieši vai sievietes īpaša piegriezuma svārkī ar krokotiem ielaidumiem sānos, kas raksturīgi galvenokārt Vidzemes apvidiem.

Gadu gaitā kolektīvam pievienojās jaunāki dejotāji un vecākie aizgāja prom. Tuvojoties 10 gadu jubilejas koncertam, iepriekšējie dejotāji tika aicināti pievienoties ar pāris dejām. Viņu lielā vēlme dejot rezultējās senioru kolektīva "Mudurainis XO" izveidošanā, kur "XO", līdzīgi kā kāda stipra dzēriena apzīmējumā, norāda, ka kolektīvs ir labi noturēts un nobriedis.

Pārmaiņu rezultātā "Mudurainis" kļuva par vidējās paaudzes kolektīvu. "Mudurainis XO" trīs mēnešos sagatavojās skatei un pēc gada piedalījās Dziesmu un deju svētkos.

"SIMJŪDU TIRGUS" JEB MUDURAIŅU RAKSTURS

Iveta Pētersone-Lazdāne par vadītāju Antru: "Šī kolektīva sirds pukst kopā ar savu vadītāju – personību, kura deg par savējiem un kuras liesma iedēd arī citus. Tā ir savstarpēja uzticēšanās, kas veido patiesu kopību."

Antra abus kolektīvus raksturo kā draudzīgus, ar piebaldzēnu garu un lepnumu, un ar humoru, kas ir svarīgs elements, īpaši mēģinājumos, kad visi satiekas pēc garas darba dienas. Galvenais kolektīvā ir vēlme dejot un rēķināšanās, ka esi kolektīva sastāvdaļa, kas mūsdienās daudziem vairs nav pašsaprotama lieta, tāpēc vadītāju priecē mudurainu labais mēģinājumu apmeklējums.

Antra stāsta, ka mudurainiem pietāv ātras un lustīgas raksturdejas, kurās dejotāji spēj aizraut skatītājus ar savu attieksmi. Vienā no pirmajiem jubilejas koncertiem uzlikta deja "Nevienam es tās Rīgas neatdošu", kur katrs pāris ietur savā tēlā – senā Rīga, mūsdienu Rīga, dzelzceļnieks u.c., tam piemēklēts atbilstošs tērps, kam pakal braukuši pat uz kinostudiju Rīgā.

Arī "Simjūdu tirgus" nebija vienkārši deja – uz skati Inguna Bauere radīja stāstu un kopā ar Inesi Pilāberi to iestudēja, piemēklēja rekvizītus, un visi kopā radīja uzvedumu. "Buobu dancis" paņēmis skatītājus jau ar meitu pirmo iznācienu, un arī vīrieši pavilkās līdzīgai aizrautībai.

Arī šobrīd abi kolektīvi vairāk pavelkas līdzīgu jestrākām dejām, piemēram, "Mudurainis XO" ar "Jančuks, dančuks", "Pījaucēju motes meitu" un "Mudurainis" ar "Toļi dzeivoj" un "Bitēm kuplie ozoliņi".

Virsvadītāja Iveta Pētersone-Lazdāne par mudurainiem: "Vecpiebaldzēni ar savu gaišo prātu, smalko humoru un spēju pasmaidīt arī pašiem par sevi rada sajūtu, ka deja viņiem nav tikai kustība, bet dzīvs, elpojošs stāsts. Viņiem patīk skaistums – ne tikai tērpos, bet arī attieksmē. Katrā priekšnesumā ir kāda īpaša "odziņa", kas padara viņus atpazīstamus un gaidītus. Un vēl – viņiem patīk būt kopā. Savā "Mudurainī". Tur, kur rodas idejas, kur dzimst prieks un kur katrs zina – viņš ir piederīgs. "Mudurainis" – tas ir raksturs, stāja un Piebalgas smekis, ko nevar sajaukt ne ar ko citu."

"JANČUKS DANČUKS" JEB DEJAS SVĒTKOS

Vairāk nekā deju repertuārā ir vietu, kur tās tiek izdejas – mēģinājumi, skates, tuvāki un tālāki koncerti, uzvedumi un Vispārējie latviešu Dziesmu un deju svētki. Vadītāja atzīst, ka ne visi vēlas uzstāties koncertos, taču bez dalības tajos nav jēgas dejot, un vismaz reizi divos mēnešos koncerts ir vajadzīgs.

Koncerti, īpaši skates, mēdz būt satraucoši, pat dejojot labi zināmas dejas, tomēr tas ir ceļš uz progresu, iespēja parādīt izdarīto un salīdzināt sevi ar citiem. Turklāt, ja nebrauksi uz citu kolektīvu koncertiem, tad arī citi nebrauks pie tevis. Tradicionāli mēs gaidām ciemiņus katru februāri "Mīlestības skurbult", un ir kolektīvi, kurus apciemot ir tradīcija mums pašiem.

Jebkurš brauciens ir piedzīvojums, un kā viens no lielākajiem – Vispārējie latviešu Dziesmu un deju svētki, kuros muduraini ir piedalījušies četras reizes. Vienreizēji piedzīvojumi ir dažādi uzvedumi, piemēram, "Dziesma dejo. Deja skan" kopā ar koriem Mežaparkā, kā arī dziesmas, dejas un amatniecības apvienojums uzvedumā "Māls" Cēsu pils parkā. Tālākais piedzīvojums ir Eiropiāde Šveicē, un šogad "Mudurainis XO" gaida braucienu uz Gruziju.

“BALLĒJAM NEGUĻAM” JEB AIZSKATUVE

Dejotāji ilgāko laiku pavada nevis uz skatuves, bet aizskatuvē tās formālajā un neformālajā izpratnē. Gludinot un buktējot, taisot copes un nepaklausīgos matūs dresējot ar laku, kā arī gaidot savu uzstāšanos un diskutējot, ar kuru kāju jāsāk.

Neformālā aizskatuvē ir vieta, kur rodas spilgti stāsti un tradīcijas. Vislielākie notikumi ir dziesmu un deju svētki – kopā pavadītā nedēļa Rīgas dzīvē, gan apmeklējot izstādes un muzejus, gan ballējot (kā tajā dziesmā “Ballējam neguļam”) pūtēju orķestra pavadībā – reiz ballētājiem palūgts pārvākties dejot skolas pirmajā stāvā, lai zem ritmiskajiem deju soļiem neiebrūk otrā stāva griesti.

Tieši dziesmu un deju svētku mēģinājumu laikā “Mudurainis” sadraudzējās ar blakus esošajiem dejotājiem no “Laimes paliem”, un jau vairākus gadus brauc viens pie otra uz koncertiem un ir izveidojuši savas sadraudzības tradīcijas, piemēram, allaž līdzī tiek ņemts ciemakukulis. Kādu kolektīvu iepazīst nejauši, kādu – ļoti apzināti.

“Mudurainis” ļoti vēlējas sadraudzēties ar kādu kolektīvu arī Latgalē, un jau otro gadu devās uz Stabulniekiem, kur viesu uzņemšana ir īpaši silta. Savukārt “Mudurainis XO” iespiedušās prātā balles Gulbenē, kuras vienmēr ir izdevušās. Autobusā, mērojot atpakaļceļu no koncertiem uz mājām, dejotāji nereti attīsta arī savas dziedāšanas prasmes, piedziedot autobusu (un benzīntankus).

Lai gan muduraini ir cilvēki ar humoru, ir lieta, ko viņi uztver nopietni – vārda un dzimšanas dienu atzīmēšanu (ir pat apsvērtā doma atzīmēt arī uzvārda dienas). Deju skates rezultāti tiek svinēti ar sanāksanu pirtī, un “Mudurainis” allaž priecājas par sezonas noslēgumu uz pļosta Alaukstā. Svarīgajiem svētkiem laiks tiek atrasts, un tas nekas, ja kādreiz Ziemassvētki tiek svinēti Lieldienās un Jāņa vārda diena – oktobrī.

20 gadi nav daudz un nav arī maz, taču tas pilnīgi noteikti ir iemesls gandarījumam. Lai gan ir daudz brīnišķīgu mirkļu, kolektīvu būšana nav tikai un vienīgi svētki. Tieši tāpēc izmantošu šo iespēju, lai no sevis kā muduraines pateiktu paldies visiem iesaistītajiem par atbalstu, prasmi kādreiz paklusēt un kādreiz neklusēt, spēju uzturēt humora dzirksti arī grūtākajos brīžos un vislielākais paldies par kopīgo dejas prieku. Lai arī turpmāk smeķīga kopā būšana! ■

*Cēsu deju aprīnķa virsvadītāja Iveta Pētersone-Lazdāne par mudurainiem.

“Mudurainis” Dziesmu un deju svētkos,
Daugavas stadions, 2018. gads, Piebalgas tērpī

“Mudurainis XO” “Goda mielastā Piebalgā”,
“Lielkrūzes”, 2025. gads

“Mudurainis” “Goda mielastā Piebalgā”,
“Lielkrūzes”, 2025. gads. Foto: Sintija Lazdiņa

“Mudurainis” Jaunā
gada atzīmēšanā,
Ineši, 2013. gads,
masku balles tērpī

“Mudurainis” pirmajā deju skatē,
Cēsis, 2007. gads, Kosas tērpī

“Mudurainis XO” Baltā galdautā svētkos,
Vecpiebalga, 2023. gads, Foto: Alvis Šulcs

“Mudurainis” deju kolektīva “Lustīgais”
5 gadu jubilejas koncertā”.
Zaļenieki, 2018. gads

“Mudurainis XO” koncertuzvedumā “Māls”,
Cēsu pils parks, 2025. gads

"SUMAISĪTIS" MŪS PRIECĒ UN VIENO JAU 30 GADUS

Autore **Zigrīda Ruicēna**

Vecpiebalga ir pirmais lauku centrs, kurā tālajā 1870. gadā sarīkota teātra izrāde "Lakstīgala un brāļa meita" un izveidojies nopietns teātra spēlētāju pulciņš. Savulaik novadnieks Jānis Polis uzrakstījis grāmatu "Teātra gājums Vecpiebalgā 1870 – 1995", kurā apkopota mūsu teātra vēsture.

Ir skaidrs, ka teātris Vecpiebalgā ir spēlēts vienmēr. Un tagad diezin vai te atradīsies kāds, kurš nezina, kas ir amatiereteātris "Sumaisītis". Teju katrs vecpiebaldzēns ir devies uz pirmizrādēm, smējies, aizdomājies vai vienkārši bijis tuvumā. Varbūt pat kāpis uz skatuves. Un tā jau 30 gadus.

Saka, ka teātrī vienmēr svarīgi ir aktieri un skatītāji, bet noteikti nedrīkstam piemirst režisorus, kas prasmīgi spēj izveidot tiltu starp aktieriem un skatītājiem. Ar viņu gādību mūsu "Sumaisītis" šo 30 gadu laikā iestudējis 34 izrādes. Un viss turpinās.

Sazinājos ar četriem "Sumaisīša" režisoriem, rosinot padalīties savos stāstos par šo radošo un enerģisko kolektīvu.

"Mākoņains, iespējams skaidrosies", 2025. gads

Spīdola un Laimdota izrādē "Lāčplēsis", 2006. gads

VISS SĀKĀS!

Režisore Dināra Klepere bija klāt "Sumaisīša" piedzimšanā: "Tas sākās 1995. gada rudenī, kad manā mājā ienāca četri stalti kungi (Aivars Avens, Harijs Freimanis, Ilmārs Glāzers un Aldis Glāzers) un uzaicināja mani vadīt Vecpiebalgas teātri. Viņi uzaicināja, un es sapratu, ka atteikties nemaz nav iespējams.

Biju nobijusies – lai arī man bija attiecīgā izglītība, taču pieredzes strādāt ar pieaugušajiem nebija. Sāku meklēt pirmo lugu, un vispiemērotākā un atbilstošākā tādām vīriešu-aktieru sastāvam šķita Elīnas Zālītes "Mūžīgi vīrišķais". Meitenes lomām meklēju pati. Praktiski gan tas nozīmēja, ka tika iesaistītas visas manas draudzenes.

Inese Zārdiņa palūdza izrādē iesaistīt arī savu vīru Andreju, jo viņš veda sieviņu uz mēģinājumu. Tā mēs sākām – solīti pa solīti, visi kopā. Bez scenogrāfa un tērpu mākslinieka, visu darījām, domājām, taisījām un meklējām paši.

Gāja visādi, viegli nebija, bet izrāde tapa, un tas bija notikums tā laika Vecpiebalgas kultūras dzīvē. Pirmizrādē saņēmām lielu vecpiebaldzēnu mīlestību, atzinību, un tas tiešām bija gandarījums

par labi paveiktu darbu. Daudz braukājām arī viesizrādēs gan Cēsu, gan Madonas rajonā.

Neiztikām arī bez kurioziem. Kā jau pieminēju, Inese lūdza piemeklēt lomu Andrejam, lai viņam nav jānīkst mēģinājuma laikā mašīnā, sievu gaidot. Lugā tieši bija personāžs – kalps, kuram bija gan jābūt uz skatuves, bet teksts – tikai viens teikums. Andreja izrādes sieva bija Ženija Kaparkalēja – mutīga sieva.

Andrejs nopietni gatavojās savai lomai un tam vienīgajam teikumam. Piemeklēja rekvizītus, vairākkārt pārjautāja, kā viņam pareizi to teikumu pateikt. Un pirmizrādē enerģiskā Ženija aiz uztraukuma neatļāva viņam to teikumu pateikt, pati to nemaz nepamanīdama!

Vēl viens notikums man palicis atmiņā. Gan jau galvenie varoņi to sen jau aizmirsuši. Bijām viesizrādēs Zelta Druvas kultūras namā. Ģērbāmies telpā, kur glabājās arī kultūras nama tautastērpi. Notiek izrāde, uz skatuves Inese Zārdiņa un Harijs Freimanis risina savu varoņu sarežģītās attiecības. Es esmu aizkulisēs, palīdzu suflierim (Inesei Ķaukulei). Paceļu acis un skatuves otrā pusē pamanu, ka pretējās aizkulisēs zolīdoss melnos uzvalkos stāv Aivars un Ilmārs ar Nīcas vainagiem galvā un trijdekšņiem rokā. Savas emocijas šeit neaprunāšu.

Tas bija skaists un vērtīgs laiks gan man kā cilvēkam, gan kā režisorei manā tālākajā darbībā. Šodien visiem sumaisīšiem varu tikai novēlēt: "Lai top!"

DINĀRAS KLEPERES IESTUDĒTĀS IZRĀDES:

Elīna Zālīte, "Mūžīgi vīrišķais" (1996. gads);

Kārlis Skalbe, "Kā es braucu Ziemeļmeitas lūkoties" (1999. gads);

Anna Brigadere, "Pie latviešu miljonāra" (2000. gads);

Piebalgas novada svētki Jaunpiebalgā (2000. gads);

Pauls Putniņš, "Kalna dīķis" (2001. gads);

Egils Šnore, "Vai jūsu vīrs ir viegli pavadināms?" (2001. gads);

Artūrs Vilks, "Blusa" (2002.–2003. gads);

Hermanis Paukšs, "Kaķis un pelīte", "Miljons" (2004. gads);

"Piebaldzēns brauc!", Vecpiebalgas pagasta svētki (2004. gads);

"Manu bērniņas dienu mēness", **pēc Kārļa Skalbes darbiem** (2004.–2005. gads). Starp citu tieši šajā izrādē izskanēja vārds 'Sumaisītis', kas kļuva par kolektīva nosaukumu.

VISS NOTIKA!

Pēc Dināras savās rokās "Sumaisīša" grožus pārņēma **aktrise un režisore Ilona Muižniece**. Lūk, arī viņas atmiņu stāsts!

"Režisore amatiereteātrim "Sumaisītis" biju no 2005. līdz 2012. gadam. Katru sezonu tika iestudēta jauna luga. Īpaši nozīmīga bija sadarbība ar rakstnieci Ingunu Baueri, kura "Sumaisītīm" uzrakstīja četras lugas. Viena no tām – "Savedēji" – guva panākumus amatiereteātru skatēs un, cik zināms, joprojām tiek spēlēta arī citos Latvijas amatiereteātros.

Spilgti atmiņā palikusi daļība Cēsu pilsētas 800 gadu jubilejas pasākumos 2006. gada vasarā, kad tika iestudēts Andreja Pumpura "Lāčplēsis".

Panākumi bija arī amatiereteātru skatē ar lugu "Savedēji". 2005. gadā Raimonds Sniedze un Inese Zārdiņa saņēma labāko aktieru nominācijas.

Lieliska sadarbība izveidojās ar dramaturgu Egilu Šnori, iestudējot izrādi "Spēlēsim Rūdolfu Blaumani". Līdzās bija aizrautīga aktieru komanda, kas ar lielu atdevi iesaistījās gan tērpu meklēšanā un pielāgošanā, gan scenogrāfijas veidošanā.

Izrāde "Tā sanāca" tapa kopā ar citiem kultūras nama kolektīviem, pārvēršoties par skaistiem amatierkolektīvu svētkiem.

Teātra laikā netrūka ne smieklu, ne asaru, ne piedzīvojumu, jo teātri spēlēja tikai paši aizrautīgākie. Un tieši šī aizrautība arī rada tos mirkļus, kas paliek atmiņā vēl ilgi pēc tam, kad aizvērē priekšsargs."

ILONAS MUIŽNIECES IESTUDĒTĀS IZRĀDES:

Inguna Bauere, "Savedēji" (2005.–2006. gads);

"Cēsis 800" – **Andrejs Pumpurs**, "Lāčplēsis" (2006. gads);

Egils Šnore, "Spēlēsim Rūdolfu Blaumani" (2006.–2007. gads);

Inguna Bauere, "Vēlēšanas Bābiņciemā" (2007.–2008. gads);

Sandija Kalniņa, "Milzu zīles, rauši saldi" (2008.–2009. gads);

Māra Horna, "Ļaujies, un viss!" (2009.–2010. gads);

Inguna Bauere, "Tā sanāca" (2011. gads);

Inguna Bauere, "Kiš miš ar rozīnēm" (2012. gads).

VISS TIEŠĀM NOTIKA!

Nozīmīgs bijis arī laiks, kurā "Sumaisīša" režisore bija **Inese Pilābere**.

"Daudz esmu spēlējusi teātri un sapņojusi par teātri. Īsti pie domas par režisēšanu gan atgriezās tikai pusmūžā – 47 gadu vecumā. Kāda vairs aktrise? Varbūt režisore? Saprātu, ka šis ir laiks, kad varu visu, ka esmu savas dzīves saimniece.

Pēc piecu gadu cītīgas mācīšanās diplomi bija kabatā. Un tam sekoja liela laime – savs teātris Vecpiebalgā. Tā fiksi un radoši aizskrēja 14 gadi. Tika iepazīti daudzi vecpiebaldzēni, kas labprāt atsaucās aicinājumam spēlēt teātri.

Visās izrādēs, kuras iestudēju, būtu gribējusi piedalīties kā aktrise. Nedrīkst. Tu esi režisore. Lomas ir vajadzīgas aktieriem. Tā esmu aktrise, kura nekad nespēlēs "Skroderdienas Silmačos", "Mērnieku laikos", "Ķiršu dārzā" un vēl kādās 10 izrādēs, ko esmu iestudējusi.

Bet kā režisore kopā ar saviem aktieriem esmu izspēlējusi ļoti daudz lomas. Mans sapnis par teātri ir piepildījies.

Savā laikā visvairāk esmu priecājusies par mūsu izrādēs iesaistītajiem Vecpiebalgas bērniem un jauniešiem. Tādi ir Kārlis Apalups, Mārtiņš Arājs, Simona Radvilaviča, Agnese Lapiņa, Roberts Lapiņš, Maira Asare, Lauma Kalna, Marija Anna Krastiņa, Marta Ķaukule, Lizete Rudzīte.

Teātris ir brīnums! Kā gribētos, lai sapnis par teātri jau bērnībā dzimtu mazajos bērnos. Un lai vēlāk šis sapnis tiktu piepildīts!"

INESES PILĀBERES IESTUDĒTĀS IZRĀDES:

Mati Unts, "Čārlija krustmāte" (2013.–2014. gads);

Nikolajs Nosovs, "Dīvainā pasaule" (2015. gads);

Rūdolfs Blaumanis, "Skroderdienas Silmačos" (2015. gads);

Inga Gaile, "Kāpēc mēs ceram nokļūt debesīs" (2015. gads);

Antons Čehovs, "Ķiršu dārzs" (2016. gads);

Rūdolfs Blaumanis, "Skroderdienas Silmačos" (2016. gads);

Lelde Stumbre, "Pāris – nepāris" (2017. gads);

Justīne Kļava, "Dāmas" (2018. gads);

Rūdolfs Blaumanis, "Skroderdienas Silmačos" (2019. gads);

jubilejas uzvedums "Mērnieku laiki – 140!", **Līvas Grudules** versija pēc romāna motīviem (2019. gads);

Ēriks Hānbergs "Pirmā grēka līcis" (2020. gads);

audioieraksts – literāri muzikāla kompozīcija "1991. gada barikāžu laiks" (2021. gads);

Hermanis Paukšs, "Mūsu kopējās mājas" (2021. gads);

Rūdolfs Blaumanis, "Skroderdienas Silmačos" (2022. gads);

Hermanis Paukšs, "Mūsu kopējās mājas" (2022. gads);

Vladis Spāre, "Gājiens ar klibo zirdziņu" (2023.–2024. gads);

"Piebalgas vārdam 800" – **Līva Grudule**, "Vēstules iz pagātnes" (2024. gads);

Evita Sniedze, "Mākoņains, iespējams skaidrosies" (2025. gads);

kopā ar Jaunpiebalgas aktieriem iestudēts **Indriķa Putniņa** uzvedums "Pušelnieki un nāburgi. Godam kopā" (2025. gads).

VISS TURPINĀS!

Šobrīd "Sumaisītīm" ir jauns režisors – **Kārlis Freimanis**, kuram viss labākais šeit vēl ir tikai priekšā.

"Pirmo reizi ar "Sumaisīti" satikos, kad biju brīvdabas izrādē "Skroderdienas Silmačos". Tas varētu būt pirms kādiem 10 gadiem, bet atceros spilgti – lija lietūs, bija pavēss, bet aktieri turpināja enerģiski spēlēt. Pirmie iespaidi – liela, spējīga trupa un neraksturīgi daudz vīriešu amatieru teātrim.

Pirms gada sociālajos tīklos redzēju, ka Inese Pilābere (mēs bijām kursabiedri Latvijas Kultūras akadēmijā), bija dalījies ar ierakstu, ka viņa apmeklē meistarklasi saistībā ar režiju. Iespējams, tajā dienā man bija labs garastāvoklis, tāpēc uzrakstīju Inesei. Ja kaut kad, tuvojoties pirmizrādei, ir vajadzīgs atvēsināts skats no malas uz izrādi, varu aizbraukt un būt pirmais skatītājs, padalīties ar savām sajūtām un ieteikumiem.

Tā sanāca, ka pavisam nejauši braucieni uz Vecpiebalgu kļuva regulāri līdz pat pirmizrādei. Inese jau no pirmās reizes piedāvāja pārņemt viņas vietu, bet es to nopietni neuztvēru, jo ne

Pēc izrādes "Spēlēsim Rūdolfu Blaumanī", 2007. gads

"Tā sanāca", 2011. gads

"Vēstules iz pagātnes", 2024. gads

Viena no pirmajām "Sumaisīša" bildēm. Autors nezināms

man bija tādi plāni, ne laiks un gribēšana. Un tad pienāca pirmizrāde "Mākoņains, iespējams skaidrosies". Zāle bija skatītāju pārpildīta, izrāde nospēlēta, arī padarītā darba sajūta bija. Tobrīd es sāku šo piedāvājumu apsvērt nopietnāk.

Ja redzi, ka ir cilvēki, kuri grib spēlēt teātri, un ir cilvēki, kuri to vēlas skatīties, tad saproti, ka visiem tas vajadzīgs un svarīgs. Tas man lika pieņemt lēmumu kļūt par "Sumaisīša" režisoru.

Šobrīd strādājam pie diviem darbiem. Turpinām ceļu pie izrādes "Mākoņains, iespējams skaidrosies" gada izrādes titula iegūšanas. Gatavojam jubilejas izrādi – Paula Putniņa "Ar būdu uz baznīcu". Tas viss šobrīd ir pietiekami atbildīgi un nozīmīgi!"

Rudens pusē "Sumaisītis" aicinās visus uz jubilejas pirmizrādi. Tas atkal būs liels notikums Vecpiebalgas kultūras dzīvē. Visam ir jāturpinās! ■

AR SVEICIENIEM NO ANGLIJAS. DINĀRA

Autore **Līva Grudule**

Dināra Klepere daudziem ir zināma kā Vecpiebalgas kultūras nama un Kārļa Skalbes muzeja "Saulrieti" kādreizējā vadītāja, Vecpiebalgas amatiereteātra sirds un dvēsele. Cilvēks, kurš Vecpiebalgas kultūras dzīvē atstājis labus nospiedumus. Man viņa ir īpaša, jo tieši viņas laikā nonācu Vecpiebalgā un "Saulrietos" un viņa uzreiz kļuva par lielisku draudzeni un domubiedreni. Nav viegli rakstīt par savējiem, taču Dināra ir cilvēks, kurš dzīvo ar Vecpiebalgu sirdī, tādēļ šim rakstam bija jātop.

Kāda ir tava saistība ar Vecpiebalgu?

1980. gadā beidzu Rīgas Kultūras darbinieku tehnikumu. Tajā laikā nevarēja beigt tehnikumu un pēc tam sākt domāt, kur strādāt. Notika tā sauktā sadale, kad bija jāizvēlas darbavieta no ne pārāk plaša saraksta. Un laimīgi sagadījās, ka kultūras darbinieks bija nepieciešams Vecpiebalgā.

Aizbraucu uz šo, man svešo, vietu, satiku toreizējo Vecpiebalgas ciema Tautas deputātu padomes izpildu komitejas priekšsēdētāju Aivaru Avenu, kurš mani iepazīstināja ar darba apstākļiem. Un februārī pārcēlos uz dzīvi Vecpiebalgā ar ģimeni, man jau bija piedzimis dēls Mārtiņš. Tā ar norīkojumu uz Vidzemes sirdi sākās mana dzīve Vecpiebalgā.

Strādāju par kultūras nama māksliniecisko vadītāju, un man patiešām bija rosīga un skaista jaunība, lai gan iesākumā viegli nebija. Vecpiebalgā piesardzīgi uzņēma jaunpieņacējus, un no tā neizspruku arī es. Taču man jāsaka, ka biju tik pārņemta ar kultūras dzīves organizēšanu, ka pamazām vien sajutos kā savējā. Es taču strādāju vecpiebaldzēnu labā, viņu atpūtai un, kā tagad saka, labbūtnībai.

Tas bija tavs pirmais Vecpiebalgas posms. Bet vēlāk nonāci Kārļa Skalbes "Saulrietos".

Jā, sagadījās tā, ka jaundibinātajam muzejam vajadzēja vēl vienu darbinieku. Maruta Cīrule sāka strādāt "Kaikašos" (pēc Kārļa Skalbes muzeja nodibināšanas viņa strādāja tur), un

mani uzaicināja uz "Saulrietiem". Tolaik muzejs bija Cēsu muzeju apvienībā. Strādāju kopā ar Dzintru Upmali. Tas bija īpašs laiks. 1992. gadā organizējām Kārļa Skalbes un Lizetes Skalbes pārbedišanu Vaktskalniņā. Muzejs bija ļoti mīlēts un apmeklēts, visas dienas bija piepildītas ar darbu, tika piedzīvotas jaunas satikšanās – daudz pozitīvu emociju. Kad Dzintra aizgāja no darba, kļuva par vadītāju.

Kādi tolaik bija galvenie muzeja darba izaicinājumi?

Lielākais izaicinājums bija paspēt visiem kvalitatīvi pastāstīt par Skalbjū ģimeni. Apmeklētāju bija tik daudz, ka diena sākās un beidzās vienā elpā. Taču visi sagaidīja laipnu uzņemšanu, un tā arī strādāju, lai katrs justos kā sen gaidīts viesis. Tas bija 90. gadu sākums, muzeju daudz apmeklēja trimdas latvieši, un tā atkal bija jauna pieredze.

Arī ar tevi iepazīnos muzejā, ilgi gan kopā nepastrādājām, jo tu aizgāji uz Rīgu, taču tas bija ražīgs un iedvesmojošs laiks.

Vēlāk tā dzīve iegrozījās, ka nonācu Tautas Mākslas centrā. Tur nostrādāju septiņus gadus. Mans darbs bija saistīts ar amatiereteātriem, un tas atkal bija aizraujoši un īpaši. Iepazinu plašo Latvijas amatiereteātru saimi, vērtējām iestudējumus, palīdzējām ar repertuāra izvēli. Tas arī bija sirdsdarbs.

Septiņi piepildīti gadi un tad radikāls pāvērsiens. Kādēļ tā?

Tas nebija viegls laiks. Sākās krīze, atalgojums bija neliels, bet man trīs bērni un bija grūti savilkt galus kopā. Pieņēmu lēmumu braukt uz Gērnziju – nopelnīt, palīdzēt bērniem, pašai atsperties. Tas nebija lēmums pārcelties uz dzīvi svešumā, tas bija ar konkrētu mērķi. Nostrādāju kādu laika posmu, cerēju atgriezties Latvijā, taču neizdevās. Rudenī būs jau 13 gadi šajā zemē.

Ar ko Anglijā nodarbojies?

Šobrīd esmu brīvs cilvēks. Man ir veselības problēmas, tādēļ nestrādāju. Dzīvoju mājās,

VECPIEBALDZĒNI
PASAULĒ

Foto no privātā arhīva

audzinu mazdēlu Mārtiņu, kuram ir 11 gadi. Aktīvi iesaistos Birmingemas Mazā teātra aktivitātēs.

Kā tev patīk Anglija?

Man ļoti patīk Lielbritānijas sala. Daudz esmu to apceļojusi. Brīnišķīga daba un aizraujoša vēsture. Kaut kādā ziņā man atgādina Latviju. Savukārt pati Birmingema ir ļoti daudz nacionāla. Šī pilsēta man kā latvietei nepatīk. Aizvien nebeidz pārsteigt un šokēt netīrība. Mēs ar Mārtiņu savu durvju priekšu vienmēr sakopjam, taču tas tā nav pierasts dažādajiem pilsētas iedzīvotājiem, kuri tam nepievērš uzmanību. Nav tā, ka es dzīvotu tikai latviešu vidē. Man ir arī daudz sirsnīgu angļu draugu. Anglijas valdība mums ir piešķirusi dzīvokli, ko es ilgi gaidīju. Tas ir svarīgi, ka ar bērnu nav jāirē, jāpārceļas no vienas dzīves vietas uz otru. Mēs abi ar mazdēlu ļoti dzīvojam. Sava dzīvoklis, trīs kaķi.

Kā uzturat latviskumu?

Es jau vienmēr esmu bijusi aktīva kultūras jomā. Lai gan man patīk būt mājās, tas nemaz tā neizdodas. Kad atbraucu uz šejieni, jautāju pēc latviešu kopienas. Tieši tad nodibinājās kopiena "Sakta", un man piedāvāja vadīt kopu cilvēkiem pēc 50. Nosaucām sevi par tētoņiem. Braucām ekskursijās, sanācām kopā un pārrunājām Latvijas un Anglijas dzīvi. Uz iepriekšējiem dziesmu svētkiem noadījām deju kolektīva meitenēm baltas zeķes. Tā darbojamies. Tad notika tā, ka manā dzīvē ienāca vienu gadu un deviņus mēnešus vecais mazdēls Mārtiņš un nekam citam vairs laika nepietika. Palikām gan līdz pat šim brīdim maza pulciņa labu draugu kopā. Jau vēlāk kādā latviešu saietā satiku režisoru Ingmāru Čaklo. Tika nodibināts Latviešu Kultūras centrs. Kādā latviešu iestudējumā Ingmārs piedāvāja nospēlēt nelielu lomu. Man kā režisorei tas nav viegli, jo ļoti redzu kļūdas, nemitīgi sevi analizēju. Taču spēlēju.

Jā, turklāt spēlē ļoti atzīstami. Diasporas teātru saietā "PLATS solis" 2025. gada oktobrī Pīterboro pilsētā Lielbritānijā saņēmi balvu kā labākā aktrise – par Žozefīnes lomu.

Jā, strādājam nopietni un pamatīgi. Mēģināts ir ļoti daudz, un šī varone analizēta, ar viņu es dzīvoju un runājos ilgi un mērķtiecīgi.

Vai tavas meitas arī ir aktīvas latviešu sabiedriskajā dzīvē?

Nē, tik aktīvas nav. Gan Signei, gan Martai ir savas intereses, taču mēs kopā ar viņu ģimenēm vienmēr svinam Jāņus. Tie gan dažkārt sanāk citos datumos, jo Anglijā tās nav brīvdienas, taču svinam. Tāpat vienmēr atzīmējam Latvijas valsts svētkus. Tās mums ir nozīmīgas tradīcijas.

Kā jaunajai paaudzei Anglijā klājas?

Gandrīz visi mazbērni jau beiguši skolas, mācās koledžās un universitātēs. Viņi visi runā latviski, taču vieglāk viņiem ir izteikties angļu valodā. Tas ir saprotami, jo skolās viņiem ikdienā pāriet ne tikai runājot, bet arī domājot angļiski, citādi jau nevarētu kvalitatīvi mācīties. Viņi bieži vien runā tādā latviešu un angļu valodu maisījumā. Es pati gan ar viņiem runāju tikai latviski. Es tā iedomājos, ka varbūt Mārtiņš kādreiz varētu atgriezties Latvijā, kad pabeigs skolas. Viņam Latvijā patīk, te ir draugi, radi, daba, un Mārtiņš vienmēr ar prieku brauc uz Latviju, bet pēc tam ar ne tik lielu prieku atgriežas Anglijā.

Vecpiebalgai tavā sirdī droši vien ir sava vieta.

Jā, protams. Tur nodzīvoti gandrīz 20 gadi, tā ir mana jaunības zeme. Tur joprojām ir mani labākie draugi. Arī tuvinieki kapos. Uz Vecpiebalgu braucu un braukšu katru vasaru, jo citādi pat nevaru iedomāties. Vecpiebalga aizvien vēl mani spēj gaiši pārsteigt, un mana saikne ar šo vietu ir mūžīga. ■

VECPIEBALGAS MEITENĒ LIENE EŠKINA ĪRIJĀ DZĪVO VIENKĀRŠI

Autore Inese Navra

VECPIEBALDŽENI
PASAULĒ

Foto no privātā arhīva

Liene Eškina ir dzimusi, augusi un mācījusies Vecpiebalgā. Pēc tam Latvijas Universitātē ieguvusi profesionālā bakalaura grādu psiholoģijā, ar ģimeni dzīvojusi Piņķos un strādājusi Bauskas pilsētas pamatskolā par psiholoģi, bet kopš 2013. gada Liene līdzās Latvijai par savām mājām sauc arī Īriju, kur strādā par asistenti uzņēmumā, kas nodrošina aprūpi cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

Ikdienā viņa savu darbu uztver ar milzīgu atbildības sajūtu, sniedzot cilvēkiem ne tikai rūpes, bet arī siltumu, pozitīvismu un labestību. 2022. gadā Liene tika atzinīgi novērtēta un saņēma balvu "Latvijas lepnums Īrijā" nominācijā "No sirds uz sirdi."

SĀKUMS BIJA SMAGS

Vaicāta par iemesliem, kāpēc pārcēlusies uz dzīvi Īrijā, Liene neslēpj, ka to laiku pat negribas atcerēties, jo tas bijis smags brīdis, kad jāmaina ierastā vide. Toreiz gan vīra māsa dzīvojusi Īrijā, ļoti atbalstījusi, Liene varējusi pie viņas apmesties, bet tāpat jau nav bijis vienkārši.

"Man lielākais uztraukums bija par to, ka angļu valodas zināšanas nebija pietiekamas. Nezinājām arī, ko darīsim, kur strādāsim. Protams, bija uztraukums arī par puikām, jo vienam bija tikai četri, bet otram astoņi gadi. Bet puīši ļoti ātri

adaptējās un ātri apguva angļu valodu," atceras Liene.

Ātri Lienes sirdi iekarojusi skaistā Īrijas daba – gleznainie kalni, klintis, sulīgi zaļā ainava arī ziemā. Tur esot vējains un skarbs klimats, taču daba ir ļoti skaista un cilvēki – vienkārši.

PĀRMAIŅU LAIKS

Liene strādā sociālās aprūpes jomā, taču šobrīd gan viņa esot tādā kā pārejas posmā, jo nolēmusi mainīt darbu: "Esmu personīgā asistente meitenei ratiņkrēslā, kurai ir milzīgi izaicinājumi – fiziski, intelektuāli un arī emocionāli. Šobrīd man ir sajūta, ka esmu visu izdarījusi tik labi, cik vien to spēju. Nezinu, ko vēl labāk varu izdarīt. Esmu sevi pilnībā izsmēlusi, tāpēc vēlos šo darbiņu beigt. Es izveidoju komandu 11 cilvēku sastāvā, biju grupas līdere, vadīju procesus. Domāju, ka tagad varu mierīgu sirdi aiziet, jo komanda turpinās strādāt un viss funkcionēs," pārdomās dalās Liene.

Viņas jaunais profesionālais izaicinājums ir saistīts ar transporta nozari. Liene jau ieguvusi "baltās tiesības", viņa mācās braukt ar autobusu un vēlas strādāt par autobusu vadītāju. Vēl jau neesot skaidrs, vai viss izdosies, taču Liene ir apņēmības pilna, tāpēc rosina arī citus nebaidīties, arvien mēģināt jaunas lietas, kas šķiet interesantas.

"Darbs sociālajā aprūpē ir emocionāli smags. Lai sakārtotu savas domas, aizmirstos, uzlādētos un atpūstos, esmu aizrāvusies ar skriešanu. Martā noskrēju maratonu (42 km) Barselonā. Vairākas reizes skriets arī Dublinā, Korkā, Rīgā. Rudenī ar jaunāko dēlu brauksim skriet maratonu uz Oslo. Es dziedu arī Īrijas latviešu kori "eIVē", par aktivitātēm ārpus darba stāsta Liene.

LATVIETE ĪRIJĀ

Vai dzīvot Īrijā ir lētāk nekā Latvijā? Liene tā neteiktu – šobrīd jau nekur vair nekā nav lēts, visur ir jāstrādā. Bet Liene netiecas pēc ekskluzīvas dzīves, viņai patīk dzīvot vienkārši. Svarīgi, lai var nodrošināt visas savas ikdienas vajadzības un būt laimīgai.

Uz jautājumu, kā vietējie cilvēki uztver latviešus, Liene atbild: "Tas ir ļoti labs jautājums. Strādājot aprūpē man ir bijis, ka vecāka gada gājuma cilvēki pajautā, kad es braukšu mājās. Viņiem nepatīk, ka es esmu iebraucēja, bet es viņus ļoti labi saprotu, nekad neapvainojos. Es domāju, ka manas omes būtu ļoti līdzīgas. Man liekas, ka latviešiem Īrijā ir laba slava. Mēs esam ļoti strādīgi un forši cilvēki."

Liene allaž ir sabiedriski aktīva – vairākus gadus viņa bijusi Latviešu biedrības Īrijā viceprezidente, piedalījies arī Eiropas latviešu kultūras pasākumu organizēšanā. Īpašs notikums bijis 2019. gadā, kad Dublinā notika latviešu dziedāšanas svētki, uz kuriem sabrauca latviešu kori un deju kolektīvi, kas darbojas ārpus Latvijas.

Arī Īrijā viņa neaizmirst latviešu valodu: "Mēs ģimenē runājam tikai latviešu valodā. Vecākais dēls, kad beidza skolu, kārtoja sertifikātu latviešu valodā. Vai jaunākais kārtos? Nezinu."

VECPIEBALGA TUVA SIRDIJ

Uz Latviju šobrīd sanākot atbraukt vidēji reizi gadā, agrāk gan Liene to darījusi biežāk. Pērn bijusi Rīgā, lai piedalītos maratonā, arī divos dziesmu un deju svētkos piedalījies. Šogad gan, visticamāk, darbu maiņas dēļ nesanāks atbraukt, taču Vecpiebalga joprojām ir tuva sirdij.

"Esmu lepna, ka nāku no Vecpiebalgas. Priecājos par tur notiekošo – dažādas sporta aktivitātes (hokejs, volejbols, slēpojums "Apkārt Alaukstam"), kultūras pasākumi, prāta spēles. Vecpiebalgā ir visas iespējas, vajag tikai darīt," nosaka Liene.

Vai Liene kādreiz varētu atgriezties Latvijā? Atbildēt esot grūti. Gribētos, lai mainās ekonomiskā situācija, bet vienlaikus arī viņa

Liene ar dēliem Martu un Nameju.
Foto no privātā arhīva

apzinās, ka aizbraucēji nekādi nepalīdz to uzlabot. "Kad dzīvoju Latvijā nevarēju iedomāties, ka es varētu dzīvot kādā citā valstī, bet es pieļauju visas iespējas, ka varētu atgriezties. Es negaidu nekādu brīnumu, es nedomāju, ka kaut kam īpašam ir jānotiek. Nē! Latvijai nekā nav jāizdara! Es varētu atgriezties tad, kad esmu gatava, vai tad, kad es jūtu, ka gribu atgriezties," aizdomājas Liene.

Viņa pieļauj, ka arī dēli kādreiz varētu atgriezties dzimtenē, jo ļoti to mīlot. Viņiem esot jaukas atmiņas par Vecpiebalgu, kur dzīvo opis. Protams, viņi atceras arī Lienes mammu. Dēls Marts sakot, ka Latvijā ir visskaistākās un foršākās meitenes.

Īrijā visvairāk Lienei pietrūkstot tēta. Arī mammas, kura salīdzinoši nesen devās mūžībā: "Tur ir arī tā sāpe. Kad aizbraucam uz Latviju, uz Vecpiebalgu pirmā vieta, kur mēs ejam, ir uz kapsētu pie mammas. Tur vienmēr mūs sagaida arī tētis."

Lienei ir kāds aicinājums vecpiebaldzēniem: "Es gribētu aicināt vienam pret otru būt pozitīvākiem, laipnākiem, iecietīgākiem un draudzīgākiem. Grūtos brīžos atbalstīt, pasniegt palīdzīgu roku. Biežāk pajautājiem citiem, kā viņiem klājas vai vienkārši aizsūtiet sirsniņu sociālajos tīklos. Vajag arī vairāk smaidīt, jo ar laipnu smaidu var izglābt dienu."

Katram ir sava īpašā vieta Latvijā. Lienei tā ir Vecpiebalga. Šeit viss ir īpašs – atmiņas, ūdensrožu dīķi, Alauksta ezers, "Saulrieti" un "Kalna Lūdiņi". Katra taciņa, kas ar draugiem ir izstaigāta, ir īpaša. Pat Vecpiebalgas smarža ir īpaša. Liene pati ir īpaša. Mūsu sarunas laikā no viņas burtiski staroja patiesums, sirdssiltums, mīlestība, labestība un sievišķība. Īpaši mani uzrunāja un piepildīja ar pozitīvismu vienkāršība. Liene saka: "Viss vienkāršais ir tas skaistais, ko mēs bieži nenovērtējam." ■

GATIS PRAULĪTIS – JOPROJĀM MŪSĒJAIS

Autore Inese Navra

VECPĪEBALDZĒNĪ
PASAUĻĒ

Gatis Praulītis ir inešnieks, kura vārds ir atpazīstams biatlona pasaulē. Viņa izvēle kļūt par biatlonistu šķiet pavisam likumsakarīga, jo Gatis uzaudzis ģimenē, kur sports ir dzīvesveids – mamma sporta skolotāja, tēvs bija treneris, arī brālis Toms ir treneris, bet brālis Reinis – sporta entuziasts. Biatlons arī bija tas “vainīgais”, kas Gati aizvilināja prom no Latvijas.

Pēc Inešu pamatskolas absolvēšanas 2003. gadā Gatis aizbrauca mācīties uz Zviedriju un palika tur uz pastāvīgu dzīvi.

Foto no privātā arhīva

PĀRVARĒTA VALODU BARJERA

“Toreiz tēta draugs un bijušais audzēknis Raimonds Dombrovskis bija atgriezies no Amerikas. Viņam bija pazišanās Zviedrijā *Stjersscholan* jeb, tulkojot latviski, Zvaigžņu skolā. Viņš piedāvāja iespēju tur mācīties. Tā bija vidusskola ar sporta ievirzi. Sākumā bija domāts, ka braucu tikai uz trim mēnešiem, bet sanāca, ka paliku pavisam. Mani uzņēma tehniskajā programmā. Aptuveni pusi no mācību laika aizņēma treniņi. Ar to mācīšanos toreiz bija traki – mācības notika zviedru valodā, bet es nezināju ne angļu, ne zviedru valodu. Pilnīgi neko nesapratu, bet, dzīvojot tajā vidē, papildus mācoties, kaut kā apguvu valodu. Tagad runāju gan zviedru, gan norvēģu valodās. Un, ja ļoti nepieciešams, arī dāņu valodā kaut ko varu pateikt,” stāsta Gatis.

Gadi paskrēja neticami ātri – piepildīti ar mācībām, treniņiem, sacensībām un neatlaidīgu darbu. Šajā laikā Gatis piedzīvoja gan vilšanās, gan skaistus mirkļus un sasniedza arī augstus rezultātus gan Latvijā, gan Eiropā. Gatis ieguva Zviedrijas junioru čempiona titulu, arī pasaules junioru čempionātā viņš ierindojās 34. vietā. Tad iestājās ekonomiskā krīze, trūka sponsoru un profesionālo sportu bija jāpārtrauc.

FOKUSS UZ DARBU

Gatim bija jāpieņem praktisks lēmums fokusēties uz darbu un stabilas nākotnes veidošanu. Iesākumā viņš mēroja ceļu uz Oslo lidostu, kur strādāja aviācijas piegādes servisā. 2016. gadā Zviedrijā parādījās iespēja strādāt ar Austrālijas sportistiem, pildot galvenā trenera pienākumus biatlonā. Šajā laikā komanda sasniedza nozīmīgu rezultātu – izdevās izveidot un sagatavot stafetes sastāvu dalībai Eiropas čempionātos. Vairākus mēnešus Gatis strādāja arī Austrālijā.

Šobrīd Gatis dzīvo Zviedrijas pilsētā Torsbijā, kura atrodas pavisam netālu no Norvēģijas robežas, bet Stokholma ir 500 km attālumā. Tā ir neliela pilsēta ar aptuveni 4000 iedzīvotājiem. Nu jau 12 gadus viņš strādā pilsētas lidostā.

“Mūsu lidostā esmu viens no pieredzējušākajiem darbiniekiem un ar visilgāko darba stāžu. Esmu tehniskās nodaļas vadītājs un ugunsdzēsējs. Atbildu par lidlauka tehnisko uzturēšanu, iekārtu darbību un skrejceļu ekspluatācijas gatavību,” stāsta pats Gatis.

Foto no privātā arhīva

ĀRPUS DARBA

Gatis kopā ar dzīvesbiedri Indru no Vecpiebalgas audzina divus bērnus – dēlu Henriku un meitu Frīdu. Atrast laiku atpūtai vai pasākumiem ir visai sarežģīti, jo nav kam uzticēt bērnu pieskatīšanu.

Iespēju robežās laiks gan tiek atrasts arī sportam: “Kaut kad jau arī izdodas izbrīvēt to laiku un paslēpot (tikai 1,5 kilometru no mājām atrodas sporta komplekss, kurā iespējams slēpot arī vasarā, jo ir izveidots slēpošanas tunelis), paskriet, izbraukt ar velosipēdiem vai doties nelielos izbraucienos pa Zviedriju un Norvēģiju. Brīvajos brīžos esmu aizrāvēis ar padelu un amatieru līmenī ir izdevies izcīnīt arī godalgotas vietas.”

Gatim Zviedrijā patīk: “Tā ir ļoti sakārtota valsts. Zviedri ir ļoti korekti, klusi, atturīgi, nesteidzīgi un mazliet grūti pieejami. Daudzi viņus salīdzina ar ziemeļbriežiem. Esmu ievērojis, ka Latvijā cilvēki ir nogurušāki un neapmierinātāki, kamēr zviedri ir smaidīgāki.”

Sirds kļūst smaga, domājot par tiem latviešiem, kuri ir aizbraukuši un vairs nēcer atgriezties vietā, ko reiz sauca par mājām. Skumji dzirdēt, bet Gatis arī saka: “Lielākā daļa manas dzīves ir pagājusi Zviedrijā, un, lai arī māju sajūta vienmēr paliek Latvijā, vismaz šobrīd atgriešanos tur neplānojam.” ■

PIEBALGAS KARTĒ NO JAUNA IEZĪMĒTS "ZELTA KROGS"

Autore **Lāsma Enika**

Starp "Jānskolu" un "Brektu" mājām, kur gadalaiki atnāk katrs ar savu raksturu, Piebalgas asinsritē pulsē "Zelta krogs". Vieta, kas, nedalot 'Jaun-' un 'Vec-', atkal saved kopā divas Piebalgas.

Piecus gadus šo vietu par savām vienīgajām mājām sauc Jānis, Marta un viņu zelta retrīvers Brālis, kurš, nav šaubu, uzskata sevi par īsteno šīs vietas saimnieku.

Lai arī māju patiesais nosaukums ir "Zeltiņi" un vēsturiskās "Zelta kroga" drupas atrodas pāris simtu metru attālumā, piebaldzēnu apziņā, arī mainoties gadsimtiem, šī vieta ir un paliks "Zelta krogs". To jaunie saimnieki saprata un pieņēma uzreiz. Tagad vieta ieguvusi jaunu elpu, saglabājot savu būtību. Tā kalpo cilvēkiem, tikai pavisam citā veidā.

Jāņa sirdslieta vienmēr ir bijusi slēpošana. Lielu daļu apzinātā mūža viņi ar Martu pavadījuši Valmierā, taču bijis sapnis atgriezties laukos. Izšķirošais bija sniegs – tika meklēta vieta, kur tas ir un turas visilgāk. Tāpēc izvēle par labu Vidzemes augstienei un Piebalgai bija likumsakarīga.

Sākumā viss bija vienkārši – ļoti gribējās slēpot. Ar "Vanagkalna" trašu saimnieka Raimonda Dombrovskā palīdzību tapa pirmā trase, un ar to pietika – "āķis bija lūpā". Vecs sniega motocikls, paša pielāgota tehnika un entuziasms, viena "Facebook" publikācija, un pirmajās brīvdienās jau ierodas cilvēki.

Iedvesma nākusi no Somijas ziemeļiem, kur slēpotājs katru dienu var doties citā maršrutā. "Mums tik daudz nav, bet, ja savieno visas trases ar "Vanagkalnu" un reizēm pat "Krepšēniem", salasās ap 60 kilometriem," saka Jānis.

Taču "Zelta krogs" nav tikai trases. Tā ir arī ambīcija ieviest Latvijā ko jaunu. "Zelta klasika 50" – klasiskā soļa maratons – pamazām kļūst par tradīciju. Tas ir sportiskāks pretexts "Vanagkalna" festivāla formātam. "Mēs nekonkurējam, bet papildinām viens otru," uzsver Jānis. Rudenī šeit

turpinās arī skrējiena-pārgājiena tradīcija "Zelta rudens".

Ikdiena gan ir skarba. Trašu uzturēšana nozīmē nepārtrauktu fizisku darbu gan ziemā, gan vasarā. Agrs pavasaris ir vienīgais īsais atelpas brīdis. Pārējo laiku Jānim aizņem zāģēšana, labošanas darbi un pļaušana. Marta rūpējas par viesu māju un tur emocionālo balansu – "stutē" un pieskata Jāni brīžos, kad pārcilvēcīgo darba stundu skaits pārsniedz visas saprāta robežas.

Lai sezona nebeigtos ar sniega kušanu, Jānis izveidojis pārgājienu un velo maršrutus. Tie ved cauri Piebalgas ārkārtīgi skaistajai ainavai, vietām, kuras var piedzīvot, tikai minoties vai ejot kājām.

Savukārt joga ir Martas pasaule. Renovējot viesu namu, doma par jogas praksi radās likumsakarīgi un viennozīmīgi ir liels piespiedums vietējai kopienai. Ikdienas steigā visvairāk pietrūkst telpas un laika, kur pabūt klusumā un mierā, nolielt malā pienākumus un uzliktās atbildības, uz mirkli nomierināt prātu, sadzirdēt sevi un sazemēties.

Pagaidām "Zelta krogs" Jānim un Martai ir papildu rūpals – finansiālais ieguvums vēl nav prioritāte. "Svarīgākais ir jēga. Brīdis, kad redzi slēpotāju mirdzošās un pateicīgās acis, ir gandarījums," saka Jānis.

Tomēr robeža starp darbu un dzīvi šeit ir trausla. "Mans labs draugs ir teicis – ja tu pārvērt savu dziļāko sirdslietu par darbu, tad tu *sačakarē* visu pašos pamatos. Tas man ir ārkārtīgi būtisks teikums, ko turu prātā," sarunas izskaņā rezumē Jānis.

Sēžot diļmalā uz mājas lievenīša, kur mierpilni klusuma mirkli mijas ar sirsnīgām sarunām, jau lēnām sāk rietēt saule, un "Zelta krogs" grimst vakara mierā. Atvadoties manī kārtējo reizi uzjundī jautājums, vai cilvēki ienāk Piebalgā un top gaiši? Vai viņi ir gaiši un tāpēc drīkst te ienākt, lai ar savu gara gaišumu darītu lielas lietas? ■

Piebalgas Zelta skrējiena/pārgājiena starts.
Foto: Matīss Brūvers

Piebalgas Zelta skrējiena/pārgājiena finiša zonā.
Foto: Vendija Rozenblate

"Zelta Krogs" slēpošanas trase.
Foto no privātā arhīva

Slēpojuma "Zelta Klasika 50" starts.
Foto: Matīss Brūvers

Piebalgas Zelta skrējiena/pārgājiena distancē.
Foto: Matīss Brūvers

Domājot par Vecpiebalgas tūrismu, mēs, vietējie, visbiežāk droši vien iedomājamies muzejus. Kur kādu draugu, kurš atbraucis ciemos, aizvest? Uz muzeju! Protams! Bet ne tikai.

Mēs esam tik bagāti ar vēsturi, ar muzejiem, ar lieliskām, vēsturiski milzīgām personībām, bet dažreiz šķiet, ka aizmirstam mūsdienas. Apbrīnojot bijušo, palaižam garām to, kas notiek šodien.

KUR AIZVEST DRAUGUS ŠOVASAR?
MAN IR DAŽAS IDEJAS!

rikasalpakas.lv

Rikas Alpaku skola

Viena no mūsu ģimenes mīļākajām (ja ne pati mīļākā) tūrisma vietām Vecpiebalgā noteikti ir "Rikas alpaku skola". Tur saimnieko Rāviešu ģimene, kuras pārraudzībā aug un lutināts tiek kupls alpaku pulciņš.

Katram tur ir iespēja šos mīļos, neikdienišķos dzīvniekus papaijāt un apskatīt tuvumā no visām pusēm. Saimnieki, vadot ekskursiju, pastāstīs interesantus faktus par alpakām un atklās audzēšanas ikdienu, padarot apmeklējumu ne tikai izklaidējošu, bet arī izziņošu.

Doties pastaigā pa pļavu, siksniņā turot alpaku – jā, Vecpiebalga to var! Mazākajiem apmeklētājiem šī būs īpaši aizraujoša pieredze, jo alpaku mierīgais raksturs ļauj ar tām droši iepazīties. Apkārt valda lauku klusums un plašums, kas ļauj nesteidzīgi izbaudīt laiku kopā ar savējiem. Apmeklējuma noslēgumā iespējams iegādāties arī unikālus suvenīrus, kas gatavoti no alpaku vilnas – siltas un īpašas piemiņas lietiņas no Vecpiebalgas.

No ļoti lieliem dzīvniekiem tālāk var doties pie ļoti maziem – uz "Bitītēm". Ciemos pie Mozulčiku ģimenes varēsi uzzināt, kā tikt pie medus visās varavīksnes krāsās. Baudot īstu lauku mieru un dabas burvību, varēsi nogaršot saimnieku ražoto produkciju no medus, ziedputekšņiem un arī ķiplokiem.

Apmeklējums pārvērtīsies par izziņošu ekskursiju gan lieliem, gan maziem. Bērniem īpaši interesanti būs uzzināt, kā dzīvo bites, kā top medus un kāpēc šie mazie kukaiņi ir tik nozīmīgi dabā. Saimnieki labprāt dalās savā pieredzē un stāstos, padarot apmeklējumu sirsnīgu un personisku.

bitites.lv

TAUNS

Ja man kaut kas pietrūkst Vecpiebalgā, tad tā ir kāda gara pastaigu taka. Protams, varam staigāt pa centru un priecāties par Vecpiebalgas "Viesistabu" vai doties uz Inešu silu baudīt meža takas. Bet nesens atklājums, ko es, visu mūžu šeit nodzīvojuši, tikai nesen pirmo reizi ieraudzīju, ir makšķernieku ceļš uz Taunu.

Šī taka nav kartē iezīmēta un, lai to atrastu, būs jāpameklē, bet cauri mežam un pāri purvam (bez garākajiem gumijniekiem nekā) iespējams aiziet līdz labi noslēptajam Tauna ezeram. Šis nav klasisks maršruts – pieaugušajiem tas būs atradums, mazajiem – izaicinājums. Ceļu sāk gar "Kaikašu" muzeju, virzoties pāri pļavai uz ezera pusi. Ja būsi vērigs, atradīsi ceļu. Ja ne – piedzīvojamu.

Foto: Gatis Poikāns

Foto Aivis Sulcs

VECPIEBALGAS BAZNĪCA

Vecpiebalgas centrā īsas pastaigas attālumā no "Viesistabas" atrodas Vecpiebalgas Evaņģēliski luteriskā baznīca un Vecpiebalgas pilsdrupas. Baznīca ar savu mierpilno noskaņu aicina uz nelielu apstāšanos, paskatīšanos apkārt un varbūt elpas ievilkšanu. Mums, vietējiem, tā noteikti nav tikai skaista ēka – šeit mēs jūtam bagātu un seno Vecpiebalgas vēsturi, iespējams, kā nekur citur.

Baznīca iekšā (un varbūt šoreiz nav tik lielas nozīmes mūsu ticībai vai neticībai) pārņem miers un klusums, kas ļauj kaut uz mirkli izrauties no ārpasaules steigas un trokšņa. Savukārt turpat blakus esošās pilsdrupas ir kā īsts, sens noslēpums. Teikām un stāstiem apvītas, tās nav uzkrītošas un skaļas, un varbūt tieši tas piešķir tām šarmu.

Zviedru naudas lādes joprojām esot apraktas kaut kur zem pils mūriem. Varbūt lāpstu gluži līdzī neņem, bet piknika somu gan, lai, sēžot pils mūros, vari iztēloties, kā šeit dzīvojušas princeses pirms simtiem gadu un kā dzīve ritēja tad.

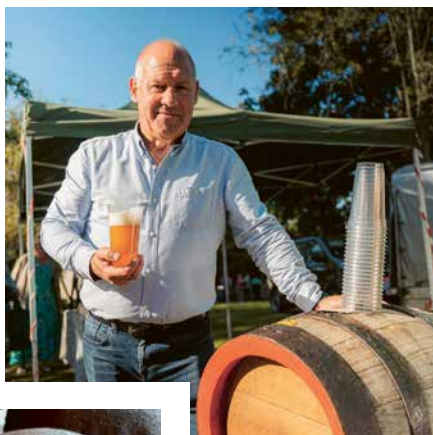
vecpiebalgasdraudze.lv

ZĀRDIŅU MAIZE

Pēc kā garšo Vecpiebalga? Es laikam teiktu, ka pēc Zārdiņu maizes. Ja mēs pēc 100 gadiem skatīsimies atpakaļ un meklēsim, kas Vecpiebalgā īpaši un unikāls bijis tieši šodien, tad tā noteikti būs rupjmaize, par kuru mūsu mājās notiek cīņi katru piektdienu – kuram tiks maizes doniņa.

Mēs esam rupjmaizes nācija, to laikam asinīs sajūt jau zīdaiņi. Un nekur nav tāda rupjmaize, kādu cep Kristaps Zārdiņš tepat pie mums. Ak, un vai es aizmirsu pieminēt alu? Jā, arī alu – īstu, putojošu, no pagraba, ne rūpnīcas. Jāņos alus tiek izpirkts jau ilgi pirms svētkiem. Maizīte tiek piegādāta arī uz Cēsīm un Rīgu, kā arī vietējie tirdziņi vasarās smaržo pēc rupjmaizes un ķiplokgraudziņiem no Zārdiņu ģimenes.

Lai ne tikai vērotu, bet arī darītu, iegriezies "Gardenia Eco" sveču darbnīcā un veikalā Inešos, Vecpiebalgas Muižas teritorijā. Ja Rīgas veikalā Āgenskalna tirgū satiksi Aivu, tad sveču mājā Piebalgā gaidīs Zane, kura vienmēr pārsteidz ar savu mieru, esot nebeidzamā kustībā.

Rosība Inešu darbnīcā notiek vienmēr, ja gribi redzēt, kā sojas vaska sveču liešana ir izkopta līdz zinātnes līmenim, brauc ciemos sasmaržot un pārvest mājās pilnu somu svecēm.

Apmeklējuma laikā iespējams piedalīties meistarklasē un pašam izliet savu sveci, izvēloties tai smaržu, krāsu un dabas dekorus. Tas ir radošs un aizraujošs process, kas patiks gan bērniem, gan pieaugušajiem. Kamēr svece sacietē, var neseidzīgi izbaudīt Vecpiebalgas muižas apkārtni – pastaigāties pa parku un uz mirkli apstāties no ikdienas steigas. ■

gardeniaeco.com

Iveta ar saviem Vecpiebalgas vidusskolas deju kolektīva "Atskabarga" dejotājiem XIII Latvijas Skolu un jaunatnes dziesmu un deju svētku tautas deju lielkoncertā "Es atvēru Laimas dārzu". 2025. gada 12. jūlijā. Foto no privātā arhīva

VECPIEBALGAS SKOLA SVIN 330 GADU JUBILEJU UN MAINĀS

Autores **Vivita Ločmele, Linda Tunte**

Iveta Ērgle Vecpiebalgas skolā pazīst katru stūri. Viņas mamma te daudzus gadus strādāja par pavāri, tāpēc meitene te jutās kā otrajās mājās. Viņa drīkstēja pat klusām iezagties stundās un vērot tās vai zīmēt, viņa gaitenī satika brāļus un zināja, kurā starpbrīdī skolēni nāk pusdienot un kā izskatās katrā klasē.

Patiesībā... viņa to visu zina joprojām, to zina arī abi viņas bērni, tieši tāpēc, gaidot skolas 330 gadu

jubileju un salidojumu, šķita pareizi skolas stāstu izstāstīt ar Ivetas vārdiem.

Bet pašai Ivetai viss nemaz neesot bijis vienkārši, nav tā, ka viņa jau no bērnības būtu sapņojusi par skolotājas profesiju. Jā, skolas laikā Iveta bija radoša, iesaistījās it visur, kur vien bija iespēja, taču pēc skolas absolvēšanas nolēma iestāties Banku augstskolā. Ātri gan tapa skaidrs, ka tas tomēr nav viņai.

Iveta Ērgle. Foto no privātā arhīva

AIZBRAUKŠANA

"Dzīvojot Rīgā piecus gadus, atradu savu virzienu – ieguva pirmā līmeņa augstāko izglītību vides dizainā, bet vēlāk arī bakalaura grādu mākslā Latvijas Universitātē Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātē, specializējoties interjera dizainā. Studiju laikā paralēli strādāju interjera dizaina uzņēmumā kā dizainera palīgs, rasētājs un vizualizāciju veidotājs. Tas deva vērtīgu pirmo praktisko pieredzi. 2009. gadā, sākoties ekonomiskajai krīzei Latvijā, daudzas firmas bankrotēja. Kopā ar savu tagadējo vīru pieņēmām lēmumu doties uz Apvienoto Karalisti, lai nopelnītu un vēlāk atgrieztos dzimtenē. Šis pusotra gada periods bija izaicinājumiem bagāts – strādājām lauksaimniecībā, pārtikas cehā un dažādās ražotnēs. Šī pieredze mums deva gan rādījumu, gan skaidru pārliecību, ka visvairāk vēlamies dzīvot un strādāt Latvijā. Atgriežamies mājās jau īpašā dzīves posmā – gaidot mūsu meitiņu Reinu," stāsta Iveta.

ATGRIEŠANĀS

No sava ceļa jau neizbēgsi, vai ne? Vecpiebalga un skola Ivetu palēnām vien vilka pie sevis. 2014. gadā direktore Ilona Žagare piedāvāja vadīt divus moderno deju kolektīvus. Iveta piekrita, jo dejas māksla viņai vienmēr bijusi tuva. Tiesa gan, nav bijusi novērtējuma sajūta finansiālā ziņā, tāpēc pēc pusotra gada Iveta tomēr šo darbiņu pametusi.

"Tomēr dzīve mani atveda atkal atpakaļ. Pēc laika jaunā skolas direktore Ilona Strelkova mani uzmeklēja – bija nepieciešams tehniskās grafikas skolotājs vidusskolas posmā, kā arī interešu pulciņa māksla skolotājs jaunākajām klasēm. Nolēmu mēģināt vēlreiz. Šoreiz jutos drošāk, jo šīs jomas biju apguvusi studiju laikā, un sapratu – varu izpausties radoši, dodot bērniem ko vērtīgu. Kopš 2018. gada skola ir mana pastāvīgā darbavieta, un varu godīgi teikt – es uz darbu eju ar smaidu," ar mirdzumu acīs stāsta Iveta.

SVINĒŠANA

Šī vasara ir nozīmīga, jo svinam 330 gadus izglītībai Vecpiebalgā. Jūtams, ka Ivetai tas ir svarīgi: "Mēs nākam no vietas ar ļoti senu un bagātu vēsturi, un to var just arī ikdienā. 330 gadi nav tikai skaitlis. Tas ir dzīvs stāsts par cilvēkiem, par zināšanām un vērtībām, kas nodotas no paaudzes paaudzē. Tā ir arī iedvesma manā ikdienas darbā – apzināties, ka tas, ko darām šodien, kļūst par daļu no kaut kā

daudz lielāka un ilgstošāka. Un dziļi sirdī es jūtu, ka arī mēs šodien rakstām savu mazo daļu no šī lielā, kopīgā stāsta."

Salidojumu viņa gaida ne tikai kā skolotāja, bet arī kā absolvente, jo tikšanās ar klases un skolas biedriem vienmēr ir kaut kas ļoti sirsnīgs un īsts. Tad esot sajūta, ka uz mirkli pazūd visas pieaugušo dzīves ikdienas rūpes un mēs atkal kļūstam par skolēniem – ar jokiem, palaidnībām un smiekliem.

Skolā jau šobrīd sākusies aktīva gatavošanās salidojumam, viss notiekot ar lielu rūpību, lai katrs, kurš atbrauks, varētu pakavēties atmiņās, uzzināt ko jaunu, atpūsties un izpriecāties.

PĀRMAIŅAS

Ivetas vadībā šobrīd tiek izstrādāta jauna skolas vizuālā identitāte, jaunieši ir iesnieguši savus priekšlikumus jauna skolas logo izstrādei. Ja notiek tik fundamentālas pārmaiņas, ja mainās skolas nosaukums, pēc Ivetas domām, ir tikai loģiski, ja tiek veidots arī jauns logo.

"Tā ir kā jauna identitātes zīme – kas mēs esam tagad un uz kurieni ejam. Ideja par jauna logo konkursu nāca no skolas direktores Ilonas Strelkovas. Viņai bija ļoti skaista vīzija iesaistīt procesā pēc iespējas vairāk cilvēku. Tā mēs nolēmām, ka jaunā logo dizaina idejas veidos paši skolēni, bet par to, kurš darbs būs atbilstošākais, balsos gan skolotāji un darbinieki, gan vecāki, gan plašāka Vecpiebalgas kopiena. Man šis process ļoti patika, jo tas radīja patiesu kopības sajūtu. Bērni ar entuziasmu zīmēja, atcerējās skolas vēsturi, pārdomāja mūsu vērtības, simbolus un krāsas, pētīja citu skolu logo un meklēja iedvesmu, savukārt pieaugušie ar atbildību izvērtēja un balsoja par veiksmīgākajām idejām jaunajam logo," par jaunā logo meklējumiem stāsta Iveta.

Šobrīd talkā ir pieaicināti grafiskie dizaineri, kuri šobrīd rūpīgi apstrādā un pilnveido konkursa uzvarētāja darbu, tad nu jau pavisam drīz uzzināsim, kā tas izskatīsies.

Bet tas nav vienīgais jaunums – skolai top arī jauna piebūve. Ko Iveta par to domā? "Man patīk gaismā, plašums un funkcionāls telpu izvietojums un iekārtojums. Pirmo iespaidu veidos plašais foajē, ērtā otrā stāva pāreja uz jauno korpusu un jaukā ideja ar sēdtrepēm, kur skolēni brīvā laikā varēs sasēsties, aprunāties vai vienkārši atpūsties. Blakus būs atvērta un viegli pieejama bibliotēka ar lasītavu – tas, manuprāt, varētu ievērojami veicināt interesi par grāmatām un lasīšanu. Savukārt no trešā stāva pārejas varēs nonākt modernā vizuālās mākslas kabinetā. Bērniem patīk modernas

un jaunas telpas, un es ceru, ka izmaiņas tiks novērtētas un tās radīs lielāku motivāciju mācīties un aktīvi iesaistīties skolas dzīvē. Esmu pārliecināta, ka šī piebūve būtiski uzlabos skolas ikdienu – padarīs to ērtāku, gaišāku un patīkamāku ikvienam.”

KAS TĀLĀK?

Mūsu skola nekad vairs nebūs tāda, kāda bijusi. Informācija par tās reorganizāciju daudziem bija kā auksta ūdens duša. Arī Ivetas emocijas ir sarežģītas: “Uzzinot par skolas reorganizāciju, emocijas bija ļoti spēcīgas – dusmas, neizpratne, satraukums. Tas nebija viegli pieņemams lēmums, un arī šobrīd ir sāpīgi apzināties, ka skola zaudē vidusskolas statusu. Doma, ka skolas gaitējos vairs nesatiksim pieaugušos jauniešus, ir smaga. Taču vienlaikus šis atkal ir kāds sākums. Visu šo mācību gadu skolā jūtama liela rosība – komanda enerģiski strādā pie idejām, kādu veidot skolu nākotnē. Arī es ar interesi un cerību skatos uz priekšu – uz brīdi, kad būs pabeigta piebūve, skolai būs jauns nosaukums, jauna identitāte un, iespējams, arī jaunas tradīcijas.”

Bet apmulsums gan esot ne tikai kā skolas darbiniecei: “Kā mamma es šajā visā redzu vēl citu, ļoti personīgu pusi. Man ir liels prieks un pateicība, ka varu būt līdzās saviem bērniem, redzēt, kā viņi aug, mācās un veidojas. Arī draugu bērni ir

tepat – tas rada īpašu kopības sajūtu. Tāpēc, lai arī pārmaiņas nav vieglas, es uz tām cenšos raudzīties ar pieņemšanu un ticību, ka arī jaunajā skolas stāstā būs ārkārtīgi daudz labā.”

Bet kādu Ivetas iztēlojas skolu pēc, piemēram, 10 gadiem? Ko mēs varētu rakstīt “Vecpiebalgas rakstos” 2036. gadā? Ivetas sagatavoja nelielu nākotnes rakstu: “Vecpiebalgas pamatskola dzīvo pilnā sparā – te senas tradīcijas draudzīgi sadzīvo ar mūsdienām, un dažbrīd šķiet, ka pat skolas sienas zina, kas ir “jaunākās metodes”. Skolēni un pedagogi šeit ir drosmīgi un reizēm traki gan ideju izstrādes posmā, gan to realizēšanā – grib paspēt un piedzīvot visu. Gaitējos valda nerimstoša rosība, idejas dzimst gan klasēs, gan starpbrīžos, gan ceļā uz skolu un mājup. Šī skola jau kādu laiku ir vieta Vecpiebalgas un tuvāko pagastu bērniem, kur gribas būt vairāk nekā telefonā – pat vairāk nekā “TikTok” un “Snapchat”. Starp šīs zīmīgās skolas cilvēkiem ir arī skolotāja Ivetas, kura ar savu profesionalitāti, enerģiju, humoru un spēju iedvesmot ir kļuvusi par vienu no iemesliem, kāpēc skola attīstās tieši šādā virzienā. Viņa prot panākt veiksmīgu sadarbību, ļauj kļūdīties un iedrošina mēģināt vēlreiz, radot vidi, kur skolēni jūtas brīvi būt paši, nebaidās eksperimentēt, atklāt sevi un noticēt savām idejām.”

Tas taču neizklausās tik neticami? Ivetas ir pārliecināta, ka no šī visa daudz kas materializēsies. ■

1 2026. gada vasarā Vecpiebalgas skola svin 330 gadu jubileju kopš dokumentos atrastas pirmās ziņas par draudzes skolas pastāvēšanu.

2 Šogad skolā tiks svinēts pēdējais jeb 71. vidusskolas izlaidums. Skolu beigs 10 absolventi.

3 1995. gadā izlaidums tika svinēts pirmo reizi. Arī toreiz skolu absolvēja 10 skolēni.

4 Uz pirmo salidojumu Vecpiebalgas vidusskolas absolventi tika aicināti 1980. gadā, kad kopš pirmā vidusskolas izlaiduma bija pagājuši 25 gadi.

5 Izpētīt vēsturiskos sarakstus, var secināt, ka populārākais meiteņu vārds skolnieču vidū ir Ilze, bet zēniem ar pieckārtēju pārsvaru pār citiem vārdiem – Jānis. Interesanti citi vārdi: Rutīna, Grietiņa, bet 9. vidusskolas izlaiduma absolvents bijis Jānis Krišjānis.

6 Arī uzvārdi nav mazāk interesanti: Dievbērns, Kučadams, Gauja, Bitīte, Kodoliņa, Vārna, Puksis, Klinklāva, Bleķis, Miļā, Lāckāja, Lācgalva, Bite, Preceniece, Puļķe, Duša, Kungs, Ceļmāls, Puce, Zieds, Kronis, Lieldienis.

INTERESANTI FAKTI UN SKAITĻI PAR SKOLU

Sagatavoja **Reina Ērgle un Kate Ķepīte**

MAZ PŪTĪNĪJ

vecpiebalgas bērnu dārznieku jociņi – spēciņi

Sagatavoja **Agita Šulca**

Ja vien esi uzmanīgs klausītājs, tad sarunās ar bērniem var sadzirdēt gan dziļas domas un prātojumus, gan smieklīgus izteicienus. Te Vecpiebalgas bērnu dārza audzinātāju un sākumskolas skolotāju saklausītais.

Audzinātāja: “Robert, ņem karoti labajā rokā!” Roberts: “Tad šī man ir sliktā roka?”

Audzinātāja Zaiga runā ar Mārtiņa mammu, ka vajadzētu piestrādāt pie skaņošanas prasmēm. Mārtiņš noklausās un saka: “Mana stiprā puse ir matemātika.”

Adrija sēž klēpī audzinātājai un vaicā: “Tu esi veca?” Audzinātāja smaida un saka: “Nē, jauna.” Adrija: “Kakls gan tev vecs!”

Bērni dzer tēju. Alise saka: “Es jau izdzēru.” Audzinātāja brīnās, ka tik ātri. Alise: “Es dzēru lieliem kumosiem.”

Skolotāja Agita uzdod bērniem pabeigt sakāmvārdus: “Kad ūdens mutē smēlas, tad...” Bērni turpina ar savām versijām: “...tad jāmacās turēt muti ciet”, “...tad jāmacās nūkot”, “...tad jāmacās to norīt.” Un nākamais sakāmvārds: “Nepiespļauj aku, vēlāk pats...” Bērni atbild: “...nožēlosi”, “...tīrīsi.”

Skolotāja Agita apjautā bērnus, kādiem, viņuprāt, jābūt superpuikām. Adrija: “Gudriem, ātriem un ar stipriem gurniem.”

Diāna sarunājas ar Gundaru: “Redzi, tās ir mūsu dāvanas sirmgalvjem! Mēs arī kādreiz tādi būsim.” Gundars: “Es nē. Es krāsošu matus.”

Alises mamma vāc salmus, jo Alise izrādē būs sivēntiņš. Alise skatās un prāto: “Man jāvēc salmi, Sintijai – zariņi... Ārprāts! Mairai – ķieģeļi!”

Kārlis ar Ilvaru atnesuši Lieldienu olas un nu salīdzina. Kārlis: “Re, cik man liela, bet to tavu laikam cālis izdējis.”

Roberts pienāk pie skolotājas Agitas kabineta durvīm un saka: “O, kur tev smadzenes - pavisam lejā!” Agita smaidot: “Man? Lejā?” Roberts kautrīgi: “Nu, nē, datoram.”

Artis B., pastaigājoties pa Rīgu, ierauga dalmācieti un saka: “Skaties, manas omes kaimiņienei ir šitāda gov!”

Skolas salidojums 2016. gada vasarā. Balonus gaisā palaiž pāri, kuri satikušies skolas laikā

71. vidusskolas izlaidums (2026. gads)

1. vidusskolas izlaidums (1951. gads)

2025./26. mācību gada 1. un 12. klases skolēni akcijā "Atjaunosim skolas ābeļdārzu!"

VECPIEBALGAS VIDUSSKOLAS salidojums

2026. gada 22. augustā

Programma visai dienai:

- pludmales volejbola turnīrs;
- erudīcijas konkurss par mūsu skolu;
- aizlūgums par skolu;
- svētku koncerts;
- balle kopā ar grupu "Kompromiss".

Dalības maksa 15€ (līdz 21.08.2026.), pasākuma dienā 20€.

Vairāk par salidojumu un reģistrāciju lasi skolas mājaslapā

www.vecpiebalgasvsk.lv

Saziņai un informācijai – tālr. 22838901 (direktors vietniece Ligita Zemberga-Zeltiņa)

SKOLAS JAUNĀ IDENTITĀTE

Sagatavoja Anitra Eglīte-Poikāne, "Bumbierkoks"

Skolu tīkla sakārtošanas rezultātā Vecpiebalgas vidusskola piedzīvo statusa maiņu – ar nākamo mācību gadu darbu turpina kā **Vecpiebalgas pamatskola**. Tāpēc pēdējos divus mācību gadus skolas saime – pedagogi, skolēni un viņu vecāki – pastiprināti tika domājuši par skolas jauno identitāti. Viens no darbiem, kas šo pārmaiņu ietvaros tika veikts, bija skolas jaunā logo izveide. Tika izsludināts ideju konkurss, kurā piedalījās visu klašu skolēni, un balsojums par izstrādāto ideju jaunajam skolas logo notika trīs kārtās, iesaistot arī vietējo kopienu.

Par labāko tika atzīta 12. klases skolnieces Līvas Beikules ideja

Izstrādājot Vecpiebalgas pamatskolas logo, mērķis bija saglabāt konkursa uzvarētāja idejas būtību, vienlaikus piešķirot tai profesionālu, mūsdienīgu un ilgtspējīgu grafisko formu.

• Skicēs šie elementi ir vienkāršoti un stilizēti, lai panāktu skaidru, viegli uztveramu un vizuāli sabalansētu kompozīciju. Īpaša uzmanība pievērsta tam, lai logo būtu labi salasāms un atpazīstams gan lielā, gan ļoti mazā izmērā, kā arī funkcionētu vienkāršās versijā.

Trīs galvenie simboli: grāmata kā zināšanu un izglītības pamats, ratiņš kā Vecpiebalgas kultūrvēsturiskās identitātes zīme, kā arī vītola lapas, kas atspoguļo skolas vidi un tās dabisko kontekstu.

Tumši zaļais tonis kalpo kā pamatkrāsa, kas simbolizē stabilitāti, izaugsmi un zināšanu briedumu, vienlaikus piešķirot logo nopietnību un uzticamību.

Gaišākais, pastela zaļais papildina šo sajūtu ar vieglumu un mūsdienīgumu, radot atsauci uz dabisko vidi, skolas pagalma kokiem un jaunības enerģiju.

Savukārt, siltā, pastela dzeltenā krāsa ievieš akcentu, kas asociējas ar gaismu, zināšanām un radošumu, simboliski atspoguļojot izglītības kā attīstības ceļa nozīmi.

UN STĀSTS TURPINĀS...

Autore **Dzidra Ješkina**

Ja skatāmies kartē, Vecpiebalga ir vien salīdzinoši neliels punkts, taču ir arī skaidrs, ka šīs vietas spēks nav ģeogrāfiskajā lielumā, bet gan cilvēkos, kas te dzīvojuši kādreiz un dzīvo tagad, turpinot senču aizsākto.

Rēzija Krieviņa, Jānis Tomašs un Zintis Žagars turpina Vecpiebalgas literārās tradīcijas, vienlaikus radot ko jaunu un mūsdienīgu dzejas pasaulē. Nākamajās lappusēs lasīsi par viņu radošo ceļu – par domām, kas dzimst klusumā, un atklāsmēm, kas pārtop vārdos.

Visus šos trīs dzejniekus vieno ne tikai Vecpiebalga, bet arī latviešu valodas un literatūras skolotājas Ilonas Strelkovas spēja iedvesmot. Tieši Ilona viņiem atvērusi vārtus uz dzejas pasauli. Lūdzu viņai pastāstīt vairāk par laiku, kad šie dzejnieki vēl tikai auga.

Ilona Strelkova atmiņas: “Rēzija mērķtiecīgi izkopa savu rakstītprasmi – daudz lasīja, piedalījās dažāda mēroga literārajos konkursos, rakstīja dzeju un aktīvi darbojās Eduarda Veidenbauma memoriālā muzejā “Kalāči” jauniešu grupā. Viņas darbi uzrunāja un joprojām uzrunā ar bagātu valodu, domu un spriedumu dziļumu, netradicionālu skatījumu un formas meklējumiem. Ļoti priecājos, ka šobrīd

Rēzija aktīvi darbojas teātra kritikas jomā un jau ir pamanīta un novērtēta.

Jānis skolas gados savu talantu slēpa, varbūt tāpēc, ka neuzticējās. Literārajos konkursos aktīvi piedalījās viņa māsa – Dace un leva. Jānim patika vēsture. Atminos, ka, runājot par daiļdarbiem, kuri vēsta par skaudrajiem notikumiem mūsu tautas un valsts vēsturē, viņš atzina – neviena vēstures grāmata ar sausajiem skaitļiem un faktiem tā neuzrunā un nesniedz tik lielu izpratni par to laiku notikumiem, kā to izdara, piemēram, romāns vai dzeja. Priecājos un lepojos, ka Jānis dzejā ir atradis un izkojis savu stilu un viņam nu iznākušas jau trīs dzejas grāmatas.

Savukārt Zinta dzejas grāmata man bija ļoti liels un jauks pārsteigums, jo pamatskolas gados nekas neliecināja, ka literatūra viņa dzīvē varētu ieņemt īpašu vietu. Klasē bija daudz aktīvu un radošu meiteņu, kas darbojās literatūras pulciņā un sevi apliecināja dažādos literāros konkursos, bet Zintis, tāpat kā vairums klases puisi, bija aizrāvēis ar sportu, jo īpaši ar volejbolu. Tomēr jau tajā laikā Zintis bija uzmanīgs vērotājs. Un varbūt tieši tāpēc nebūtu jābrīnās, ka viņš ir izteicis savas sajūtas un pārdomas dzejas formā.” ■

TIEKTIES AUGŠUP

Autore **Dzidra Ješkina**

Šķiet, tas bija vēl pavisam nesen, kad vidusskolniece **Rēzija Krieviņa** iestājās pret Vecpiebalgas skolas reorganizāciju. Šobrīd viņa arvien pamanāmāk sevi piesaka teātra kritiķu aprindās, aktīvi piedalās mākslas, mūzikas un dzejas festivāla "Veidenfests" organizēšanā. Viņa arī raksta teātra recenzijas, kurās mēģina notvert izrādes elpu, un dzeju, kurā ieliek to, ko citādi pateikt nevar. Dzejoļi vēl tikai krājas burtnīcās – Rēzija ir ceļa sākumā.

Tavā vecumā viss interesantākais vēl tikai priekšā. Kāda šobrīd ir tava ikdiena?

Ļoti piesātināta – lekcijas, prakse, bakalaura un teātra recenziju rakstīšana. Paralēli piedalos arī mākslas notikuma "Veidenfests" organizēšanā. Ja vidusskolā teicu, ka man nav laika, tad tagad par to viegli pasmaidu, jo tā Rēzija pat nenojauta, kas viņu sagaida.

Kā tu ar sevi varētu iepazīstināt dažos teikumos?

Esmu vecpiebaldzēniete, filoloģijas studente un vecmodīga jaunie. Man rūp tīra latviešu valoda bez anglicismiem un krievu valodas ēnas. Tīk klīst pa teātriem un dzejas lasījumiem. Mans ideālais vakars nav socializēšanās naktslokālos, bet, piemēram, Elsberga krājums, tēja un miers. Varbūt vēlāk nožēlošu, ka man "nebija" jaunības, domājot par to stigmatizētā skatījumā, bet šobrīd ļoti izbaudu.

Droši vien esi lasījusi Annas Sakses "Pasakas ar ziediem". Ar kuru no tiem tu visvairāk asociē sevi?

Sākot studēt filoloģiju, norobežojos no A. Sakses daiļrades. (Šajā gadījumā nespēju uz darbiem skatīties caur "jaunās kritikas" prizmu jeb atdalīt autora personību no daiļrades.) Bet "Pasakas par ziediem" esmu lasījusi. Un šobrīd jutos kā Pienenīte, kas cenšas sakrāt naudiņu, lai uzceltu mājiņu. Bet kas tad jaunībā var sakrāt naudu? Un, tāpat kā Pienene, grūtsirdīgi secinu, ka savā aizņemtībā vēl nekad neesmu pamanījusi mīlestību... Jācer, ka manas "pasakas" beigas tomēr būs drusciņ cerīgākas.

Kas pamudināja pievērsties literatūrai, rakstīšanai?

Sāpes un skolotāja Ilona Strelkova. Sāpes, jo pēc vectēva aiziešanas nespēju tikt galā ar sērām – mums bija ļoti ciešas attiecības. Tagad, to visu atceroties, tas šķiet ļoti tumšs laiks. Tolaik literatūrā runājām par Ojāru Vācieti, viņa daiļradi. Izlasīju O. Vācieša dzejoļi, kas sākas ar vārdiem "Es atnācu tev pateikt, ka viss būs labi", un tas sniedza milzīgu mierinājuma sajūtu. Tieši tās sajūtas dēļ radās interese par dzeju. Tagad jau kādu laiciņu vairs pati nerakstu, bet teju visi jaunākie krājumi vienmēr ir izlasīti.

Un skolotāja Ilona, jo tieši viņa noticeja tam, ka spēju uzrakstīt kaut ko... sakarīgu. Rosināja piedalīties domrakstu konkursos, strādāja ar maniem tekstiem un nemitīgi motivēja. Skolotājas iedvesmota, izvēlējos studēt filoloģiju. Vienmēr būšu viņai pateicīga par literatūras ceļa izgaismošanu.

Kur, tavuprāt, slēpjas grāmatu burvība?

Iespējā teleportēties vietās, laikos, notikumos, bagātināties zināšanās un izpratnē. Tajā, cik ļoti pāris simti gramu papīra lapu var mainīt kāda dzīves uztveri un domāšanu.

Kas ir dzeja, un kāds ir labs dzejolis?

Par to, kas ir dzeja, atliek citēt dzejnieku Jāni Rokpelnī: "Dzeja ir tas, ko tās autors uzskata par dzeju." Bet personīgā līmenī man tā ir empātijas ieguves vieta un nepieciešamība. Tieši ar dzejas palīdzību spēju atrast sapratni, rezonēšanās sajūtu un pārliecību, ka mēs visi esam līdzīgāki nekā šķiet, jo attiecīgos laika posmos jūtam vienas un tās pašas emocijas, pārdzīvojam par vienām un tām pašām lietām.

Kas tevi šobrīd visvairāk saista ar Vecpiebalgu?

Vecāki, mājas, brāļi ar ģimenēm un dzimta, jo esmu vecpiebaldzēniete vismaz piektajā paaudzē. Tāpat arī izdzīvotais skolas laiks, mammas gatavotais ēdiens (studiju laikos saprotu, cik liela svētība tā ir) un mūsu varenā kultūrvēsture. Par to ne tikai lepojos, bet izmantoju arī kā iedvesmu, lai tiektos augšup. Jo ir taču ļoti apzināties, ka vecpiebaldzēni ir varējuši tik daudz, vai ne? Ticu, ka varam arī tagad! ■

Foto no privātā arhīva

vecajā Piebalgā

tur smēdē kaļ piebaldzēna dvēseli.
stingru no dzelzs. karstu, kas neatdziest.
tur Alauksta viducī mērcē piebaldzēna garu.
nemirstīgu no mirstības. dižu, kas virs debespils ceļas.
tur klētī vērpj piebaldzēna mūžu. siltu no vilnas.
garu, kas pārtrūkstot nepārtrūkst.
tur šļāpatās slēpjos aiz Skalbes saulrietiem.
maldu mūklājos brienu Austrīņa garo jūdzi.
un spieģelī vicojos kā pagasti Mērnīķa laikos.
tur nesu dzīvi svītrainu kā Piebalgas brunčus
un jūtu apvidus, ko sūtīt ar būdu uz baznīcu.
visu. visu tikai tur.

varbūt šajā vasarā
viss nejausi bīstamais būs
sevi pārtulkojis pasaules
grūtākajā vieglajā valodā
tajā, kurā runā tikai tie, kas
apsolījušies vairs nekad
nesarunāties.
un svešinieki tad būs mūsu
jaunais, skaistais vārds.
varbūt šajā vasarā
uz ietves, kas pajā rētas,
viss nejausi bīstamais būs
jau aizgājis arī tu, brūcīt,
arī tu.

grāmatplaukta plākssteris

kamēr patiesība un paradīze
ir skaistākās no aizmiršanās hipotēzēm,
klībs putniņš neraud viens.
debess Dievs bīda mēbeles.
un varbūt, ka mēs visi izdzīvosim.
laimīgas beigas

DZĪVES JĒGU MEKLĒJOT

Autore **Dzidra Ješkina**

Trīs dzejoļu krājumi jau nodoti lasītāju vērtēšanai, ceturtais ir tapšanas procesā – **Jānis Tomašs** dzejas pasaulē savu vietu iekaroja negaidīti strauji. Drīzāk kā mūsdienu Veidenbaums, nevis romantiķis – ar savu nostāju, reālistisku, pat skarbu skatījumu uz lietām un norisēm, ar lakonismu. Ne tikai dzejā, bet arī sarunā. Jānis ar vārdiem nemētājas, bet, ja ko saka, tad patiesi un no sirds.

Katram cilvēkam ir savs stāsts – reizēm kluss, reizēm skaļš kā aplausi. Vai piekrti, ka tavs literārais ceļš ir izaicinājumiem, idejām un negaidītiem pavērsieniem pārbagāts?

Pēc profesijas esmu pavārs/viesmīlis, bet šajā jomā maz esmu strādājis. Darbs virtuvē ir smags un garlaicīgs. Kādreiz pārmērīgi sportoju, un likās, ka darbs policijā būs mans aicinājums. Biju naivs, cerēju uz piedzīvojumiem, dinamisku ikdienu, bet patiesība izrādījās rūgta – piedzīvojumi bija reti, pārsvarā papīru kalni, rutīna, birokrātija un agresīva sabiedrība. Nesen pabeidzu Rīgas Stradiņa universitāti, apgūstot ārstniecisko masāžu. Mani arvien vairāk saista veselīgs dzīvesveids un cilvēka ķermenis – tāds, kādu to iecerējusi daba un veidojusi evolūcija. Gribu strādāt to, kas man patīk, nevis inerces pēc katru dienu doties uz darbu. Šobrīd esmu mājās ar trim bērniem – auklēju, daudz lasu, vingroju un rakstu dzeju. Nezinu, vai to var līdz galam iemācīties, bet esmu cilvēks ar radošu domāšanu.

Kādi nozīmīgāki dzīves notikumi ir tavu ietekmējuši radošo ceļu?

Varbūt ne gluži notikumi, bet drīzāk apstākļu sakritība, jo manā bērnībā nebija ekrānu, kuros “nosist” laiku, tāpēc nācās lasīt grāmatas, līdz ar to neapzināti attīstīju spēju fantazēt – domāt radoši, nevis truli un mehāniski.

Kāda loma tavā dzīvē ir Vecpiebalgai?

Vidusskolā mācījies slikti – īsti nesapratu, kāpēc tas viss ir vajadzīgs. Literatūru mums mācīja Ilona Strelkova, kura pati bija tikko pabeigusi universitāti. Reiz viņa klases priekšā ļoti saslavēja manu domrakstu. Kopš tā brīža es viņas stundām

sāku gatavoties īpašāk – domraksti bija vienīgais, ko pildīju skrupulozi, pārējos priekšmetus lielākoties ignorēju.

Vecpiebalga tā nepastarpināti manā dzīvē bija līdz 25 gadu vecumam. Principā tas bija laiks, kad maldījies un nesapratu, ko īsti vēlos darīt. Cerības neattaisnoja arī Rīga, kas vismaz tolaik, kad tur dzīvoju, bija smagnēja, krieviska un pelēka. Kuldīga manā dzīvē ienāca likumsakarīgi – sievietei šeit piedāvāja karjeras izaugsmi, netālu dzīvo arī viņas vecāki, un bērniem mazpilsētā arī drošāka vide.

Vai rakstīšana ir sava veida terapija vai drīzāk darbs?

Ja dzejolis sanāk ļoti labs, tad terapija, ja nesanāk, tad mokošs darbs. Rakstīšana palīdz tikt skaidrībā ar domām un emocijām, bet vienlaikus tā prasa piepūli un disciplīnu.

Kādi ir tavi rakstīšanas rituāli?

Bieži domas atnāk pašas – sportojot vai lasot grāmatu. Reizēm mēģinu tās izsaukt apzināti, bet tad tas ir grūtāk. Rakstīšanai man nav īpašu rituālu. Dzejoļu melnrakstus nevienam nerādu. Kādreiz rādīju sievietei, bet dzeja kā mākslas veids viņu īpaši neinteresē, tāpat kā mani, piemēram, grāmatvedība, lai gan citi saka, ka skaitļu pasaule esot skaista. Ir, protams, manā dzejā arī veltījumi, bet tie ir iekodēti – neviens nekad neuzzinās, kuram ir kas veltīts.

Par nākotnes plāniem – kad varam gaidīt nākamo dzejoļu krājumu?

Ļoti ceru 2027. gadā izdot ceturto krājumu, jo man ir ko teikt. Pirms 20 gadiem traki gribēju rakstīt, tagad to daru vairāk inerces pēc. Nedaudz pārspīlēju, bet man patīk atšķirties un darīt to, ko nedara katrs otrs. Mūsdienu pasaulē iegūt uzmanību var vieglākos veidos. Dzeja nav populārākais žanrs, tomēr man tā sagādā dzīves jēgu. To, kā zināms, meklē visi (nu varbūt sivēns aizgaldā nemeklē – pietiek, ja ielej silē putru). Man šķiet biedējoši, ka daļai cilvēku nekas cits neinteresē kā tikai televizors, darbs un gulta. Par to ir vērts runāt. ■

Tikšanās ar lasītājiem Gulbenes novada bibliotēkā. Foto no privātā arhīva

pirmo reizi bez galvas iztiku kad sākās vēlēšanu laiks
tā palika plauktā un smadzeņu rievās sakrājas putekļi
uz labu laimi ievilkus ķeksīti
kādam no tā brīža populārajiem politiķiem
ar domu ka nākotnē būs citādi un devos atpakaļ mājās skatīties
vai pulksteņa rādītāji par dažiem centimetriem nav pavirzījušies
tālāk no vecās vietas
otro reizi galvu pazaudēju kad iepatikās divus gadus par mani jaunāka
meitene
man bija knapi astoņpadsmit
tikko izdīguši spārni
caur pudeles rozā stiklu skatījos uz apkārt esošajām lietām
tās nedaudz viļņojās un tik cieši mēs bijām saspīdējušies ka domām nebija
vietas kur palikt
trešo reizi galvu atstāju mājās
tā bija ar alkoholu piesūkusies kā švamme
mēs braucām uz ezeru un pie stūres sēdēja mans ķermenis
es pats tur nebiju
mans draugs tur arī nebija
tikai migla
tikai atmiņu līme satur kopā šos pagātnes fragmentus
ceturto reizi man lika uzrādīt galvu kad stājos augstskolā
izmisīgi nācās paskaidrot ka ikdienā to neizmantoju
mazgāju traukus pieskatu bērnus slauku istabas
galva tikai maisītos pa kājām
bet ja ļoti vajag varu aizbraukt pakal
un viņi teica mums jāsaprot vai mācību viela spēs iesūkties jūsu galvā
un kāda būs tās iedarbība
piekto reizi kad gājām uz teātri
es pieklājības pēc līdzī panēmu galvu
kad aplausu vētra purināja tūkstošiem gaisā pacelto roku
devos prom un man noderēja galva lai atrastu vietu kur pakāru savu
virsjaku

PAR SPĒKU, KAS MĪT PIEBALDZĒNĀ

Autore **Dzidra Ješkina**

Viņš ir reālists ikdienā, bet jūtīgs savās emocijās. Dzejnieks. Mūsējais. **Zintis Žagars**. Saruna par dzīvi un pārdzīvojumiem, kas transformējas dzejā. Par spēju piecelties un sākt no jauna.

Ja būtu jāraksturo sava dzeja ar vienu krāsu vai vienu skaņu, kas tā būtu?

Tā būtu sarkana krāsa, jo gan mīlestības kvēle, gan ceļš cauri grūtībām ir kā kvēloša ogle, kas sirdi deg.

Kā un kur šobrīd aizrit tava ikdiena?

Dzīvoju Cēsīs, profesionāli darbojos elektroenerģētikas jomā, taču mana dzīve neaprobežojas tikai ar darbu. Dienas ritmu lielākoties nosaka trīsvienība – ģimene, darbs un treniņi. Ģimene man nozīmē daudz vairāk nekā tikai pienākumus – tur viss sākas, un tur viss atgriežas. Tāpat arī sports vienmēr bijis būtiska manas dzīves daļa. Vairākus gadus nodarbojos ar cīņas sportu, un tas man devis daudz vairāk nekā tikai fizisko sagatavotību. Cīņas sportā iemācās disciplīnu, pacietību un spēju piecelties pēc kritiena – tie paši principi, kas noder arī dzīvē. Starp manām brīvā laika aktivitātēm ir arī peldes ālinģī, kas rūda gan ķermenī, gan prātu. Turklāt pavisam nesen pievērsos vēl kādai negaidītai jomai – kulinārijai. Ja kāds pirms dažiem gadiem būtu teicis, ka cepšu kūku “Melnais princis” vai gatavošu lēni sautētas liellopa ribiņas, es droši vien pasmietos.

Kas ir tie brīži, kad top tava dzeja?

Esmu sapratis, ka visdziļākās atziņas dzimst tieši skarbākajos dzīves brīžos. Paradoksāli, bet tieši sāpes, nevis miers, visbiežāk liek vārdus sakārtot dzejā. Protams, ir arī romantiskie dzejoļi, kas veltīti manām meitenēm – sievai un meitai. Tie nāk no dzīves gaišās puses, no mīlestības, taču lielākā daļa tekstu ir no pieredzes, kas gadiem ilgi krājusies manī – no pārdzīvojumiem, šaubām, kritieniem. Rakstot es tos vienkārši izklāju uz papīra.

Brīdis, kad rakstīju dzejoļus, kas iekļauti krājumā “Zobens un samts”, manā dzīvē bija īpaši – pat trīskārši – smags. Uzņēmums, kurā strādāju, bankrotēja, un pēkšņi biju palicis bez darba. Ģimenē aug trīs bērni, tāpēc finansiālā drošība tajā brīdī kļuva par būtisku jautājumu. Vienlaikus cīnījies arī ar veselības problēmām, kas liedza nodarboties ar sportu – vienu no maniem lielākajiem emocionālā līdzsvara avotiem. Ilgi meklēju savas identitātes papildījumu. Tomēr vissvarīgākais bija tas, ka kādā brīdī prātā viss nostājās savās vietās, un es sapratu, kas ir tas virziens, ko vēlos vairāk par visu. Izturēju milzīgu atlati, tomēr atteicos no darba iespējas, jo bija jāizdara izvēle starp to, ko vēlos es, un to, kas nāktu par labu manai ģimenei. Un tā, mēģinot nenoslīkt visā šajā “lieliskajā trio”, radās šī grāmata.

Kas tev ir dzeja – pašizpausme vai dialogs ar sabiedrību?

Drīzāk tā ir vēlme palīdzēt un motivēt cilvēkus cīnīties un saņemties dzīvē. Es zinu, cik smaga var būt cīņa, kad šķiet, ka nav neviena, kas patiesi stāvētu blakus. Un reizēm pat vēl grūtāk ir tad, kad kāds mēģina izmantot tavu kritienu, lai pakāptos augstāk uz tava rēķina. Ja kaut vienam cilvēkam šī grāmata palīdzēs pacelties, tad būšu bezgala gandarīts.

Pirmais dzejoļa lasītājs un vērtētājs, mana “Aspazija”, ir sieva Laura. Mūsu ģimenē tieši viņa ir humanitārā dvēsele, turklāt Ata Kronvalda literārās prēmijas laureāte, tāpēc viņas spriedumam uzticos visvairāk. Arī iedvesma romantiskajām rindām bieži nāk no viņas. Tieši Laura pagājušajā gadā mani iedrošināja iesniegt manuskriptu izdevniecībā LAVA. Redaktoru pozitīvais vērtējums manu pārliecību tikai nostiprināja, bet kritiķu recenzijas jau bija apliecinājums, ka dzejoļi spēj uzrunāt arī citus.

Ko tev nozīmē Vecpiebalga?

Vecpiebalgā veidojusies liela manas personības daļa. Ar smaidu atceros kā pagalma nedarbus, tā pozitīvām emocijām piepildītos skolas gadus. Ja runājam par radošumu, tad noteikti jāpiemin manas literatūras skolotājas Ilona Strelkova un Gunta Riža, kuras bija lieliskas ne tikai kā profesionāles, bet arī kā cilvēki.

Domāju, ka Vecpiebalgai vispār ir īpaša enerģētika – no šejienes nākuši daudzi cilvēki, kuriem ir sasniegumi dažādās jomās pat pasaules līmenī. Piebaldzēni ir jaudīgi un iet uz pilnu banku.

Reiz runāju ar speciālo uzdevumu vienības kareivi, kurš dienēja kopā ar kādu vīru no Piebalgas, mūsu skolas absolventu. Tad, lūk, mans paziņa atzina, ka it kā jau visi vienībā ir vienlīdz jaudīgi un smagi trenējas, bet piebaldzēnā esot kāds īpašs spēks, kas viņu izvirza priekšgalā pārējiem.

Kādi ir tavi turpmākie plāni?

Kaut grāmatai “Zobens un samts” ir labas atsauksmes, joprojām neuzskatu sevi par dzejnieku. Iespējams, turpinājums sekos, bet šobrīd neko jaunu uzrakstījis neesmu, kaut galvā pa kādai idejai brīžiem pazib. ■

Foto no privātā arhīva

Tā vienkārši ir

Ja apņemies, – izdari,
Jo domu sēkla no maliņas krīt;
Krīt ne tāpēc, ka nejauši,
Bet tāpēc, ka mērķēti.
Tāpēc, ka redz istā izmēra podu,
Redz auglīgu augsni.
Saņem visus spēkus un smel.
Laisti augsni – tai slāpst,
Sēklai padzerties vaj' g,
Līdz asns stiepijas un briest.
Pretī saulei tam skriet,
Sulīgus augļus tam nest,
Nebūs mākonis pievilts,
Istā vietā tā sēta.

Meklējot laimi

Radīt laimi, ne sagaidīt.
Dot, nevis ņemt.
Iemīlēt to, kas jau pieder.
Neticēt melnajam kino.
Neticēt tumšajam radio.
Neļaut sev pieskarties
Kraukļa melnajam spārnai,
Bet...
Piespiest sevi sameklēt balto
Un krāsot ar to...

Apstāties nedrīkst,
Līdz atpīnies esi.
Tepat jau tā bija –
Aiz ērkšķvītņu augiem.

Vēl soli šo, vēl nākamo

Tev jāiztur tik mirklis īss,
Mazliet, vēl tikai dienu vienu,
Vēl vienu pakāpienu.

Solīti pa solītim,
Ir jāvelk vezums krauts,
Bet jāiztur līdz pašam galam,

Jo, laižoties pār kanjonu ar virvi,
Ja laižam vajā satvērienu,
Pirms stājamies uz drošas klints,
Mēs krītam dziļā bezdibēnī atkal.

Un nevar nokļūt stāvā trešajā,
Ja nespēj uzkāpt otrajā.

Foto no privātā arhīva

NEBARU ĢIMENE AUTOSPORTĀ. KOPĪGAS UZVARAS

Autore **Madara Bauere**

Nebaru ģimeni – Kārli, Aivu un Pēteri – Vecpiebalgā droši vien zina visi. Man jau iepriekš bijusi sadarbība ar Aivu, tāpēc zinu, ka ar viņas enerģiju, šķiet, varētu uzlādēt vismaz vienu atomstaciju. Viņa vienmēr ir kustībā un košumā. Mūs vieno mīlestība pret šūšanu, īstām meiteņu lietām un čakām.

Bet šajā sarunā piedalīsies arī puīši, jo runāsim tieši par viņu lietu – autosportu. Gaidīju šo tikšanos ar lielu interesi, jo zinu, ka Nebari šajā tēmā ir iekšā līdz pēdējai vilītei, taču atzišos, ka es par to nezinu teju neko. Dažreiz esmu drosmīga, un pati uzpildu degvielu, bet pārsvarā neaizraujos pat ar to. Tad jau redzēsim, kur šī saruna mūs aizvedīs.

Kārli, pastāsti, kā tu pievērsies autosportam!

Kārlis: Sākās viss jau bērnībā. Tēvs man agri iemācīja braukt ar auto, šķiet, jau 10 gadu vecumā, sākumā gan ar traktoriem. Vēlāk ar draugiem paši sākām taisīt vecās mašīnas, lai varam braukt. Kad paaugos, sāku doties līdz uz sacensībām Elmāram Aukšmukstam, un reiz viņam saplīsa automašīna, palūdza aizņemties manējo, nobrauca ar to sacensības. Ar to viss sākās. Es aizdomājos, ka varbūt jāmēģina arī man pašam, jo mans auto gāja pietiekami labi.

Cik bieži piedalies sacensībās?

Kārlis: Agrāk to uztvēru pat kā darbu – nevari neiet, nevari nedarīt. Tu esi aprītē, brauc nepārtraukti un obligāti. Vēlāk gan dažādu iemeslu dēļ sāku kaut ko arī izlaist, sapratu, ka man nav obligāti jābūt visur, ka reizēm varu paņemt arī pauzi. Tagad braucu laiku pa laikam – reizēs, kad visi apstākļi labi sakrīt, tad es to varu izbaudīt.

Un cik gados sāki tu, Pēteri?

Pēteris: Sāku ar mašīnu braukt deviņu gadu vecumā. Atceros, ka radi mums atdeva vecu "Mazdu". Jau tad ļoti gribēju pats pamēģināt braukt, un beidzot man to atļāva. Man iepatikās uzreiz.

Un kā nonāci līdz autosportam? Tētis mudināja?

Pēteris: Pēc kāda laika tētis man dzimšanas dienā uzdāvināja nopietnāku auto, kas piemērots autosportam. Sāku ar to braukāt, kļuva ātrāks. Tagad man ir 14 gadi, esmu braucis jau piecus gadus.

Foto no privātā arhīva

Bet šajā vecumā jau vēl nemaz nedrīkst braukt pa ceļiem!

Pēteris: Jā, sākumā braucu tikai pa pļavu. 10-11 gadu vecumā sāku braukt trasē.

Kārlis: Pēc noteikumiem viņš jau var braukt junioru klasē, protams, jāsakārto papīri, vecākiem sākumā jāsež blakus. Pirmās sacensības Pēterim bija tepat – Jaunpiebalgā.

Pēteri, tu tās atceries?

Pēteris: Sacensības neatceros, bet atceros, ka rezultāti nebija tie labākie.

Kārlis: Mums bija uzdevums nepalikāt pēdējiem un nepalikāt kupenā. To mēs sasniedzām.

Cik viegli jums abiem ir sastrādāties?

Pēteris: Pirmajos gados bija drošāk, jo tētis sēdēja blakus. Tad viņš man daudz iemācīja, kā labāk un tehniskāk braukt. Vēlāk jau pats sāku domāt un saprast, kā labāk braukt.

Kas trasē ir svarīgāks – intuīcija un sajūta vai tomēr tehniskās zināšanas?

Pēteris: Es domāju, ka daudz atkarīgs no treniņiem – jo ilgāk brauc, jo vairāk pierodi pie auto un vari mierīgāk startēt.

Kārlis: Treniņš noteikti ir galvenais, tālāk jau tikai paša spēja izvērtēt trasi un tehnika.

Foto no privātā arhīva

Kā jūs plānojat ikdienu, lai paspētu visu: treniņus, skolu, darbu?

Kārlis: Šogad bija ideāla ziema, pie mājas uztaisījām trasi, tur arī varējām braukt. Pēteris daudz nobrauca šoziem, tas arī ļoti labi atspoguļojās rezultātos. Vasarā gan nav variantu, jābrauc uz trasi. Tas, protams, aizņem daudz laika, ja jābrauc uz treniņu, tad tā ir visa diena. Mums tuvākās trases ir Brenguļos, Smiltēnē, daudz braucam uz Ropažiem.

Pēteris: Lielākā sezonas daļa ir vasarā, kad skolā ir brīvs. Protams, dažreiz sanāk kaut ko skolā nokavēt. Vasarā ir rallijkross, kur es sevi visvairāk attīstītu un mācos, ziemā – vairāk pieredzes krāšana, treniņi pa ledu. Esmu priecīgs, ka sports man ir devis daudz jaunu draugu ar kopīgām interesēm.

Kārlis: Man ļoti patīk, ka tad, kad esam sacensībās vai treniņos, Pēteris no rīta noliek telefonu, un tā tas tur līdz vakaram stāv plauktiņā.

Pēteris: Jā, sacensību dienās man nav ne laika, ne vēlmes pēc telefona. Man tur ir daudz draugu, ar kuriem runāties, apkārt viss notiek.

Pēteri, vai ej tētim talkā arī tehniskajos darbos, sagatavojot auto braukšanai?

Pēteris: Jā, savu zināšanu robežās, protams, palīdzu. Varu riepas nomainīt, iztīrīt mašīnu pēc sacensībām. Pārējās lietas gan vairāk dara tētis, jo viņam ir milzīga pieredze un zināšanas. Tas ir sarežģīti un laikietilpīgi, taču interesanti.

Kārlis: Pēteris atnāk palīgā, kad pasaucu, viņš lēnām apgūst visu. Uzskatu, ka ātram braucējam ir jāsaprot, kā strādā mašīna, bet, lai saprastu, kā strādā mašīna, tā ir jāskrūvē.

Aiva, ko tu dari sacensību laikā, kad puisi pazūd mašīnās un trasē?

Aiva: Es esmu īsta mamma – taisu ēst, fanoju, fotografēju un, protams, pārdzīvoju.

Vai jums ir savas mīļākās un nemīļākās trases?

Pēteris: Mana mīļākā noteikti ir Igaunijas trase Raselā, jo tur bijuši visaugstākie sasniegumi. Šajā trasē arī pirmo reizi braucu rallijkrosā, ieguvu 4. vietu, bet nākamajā sezonā tur vinnēju, droši vien tāpēc šī trase man ir tik mīļa, ka esmu tur ātrs. Savukārt neesmu sajūsmā par Lietuvas Vilkiču trasi, jo mums abiem ar tēti tā nav bijusi veiksmīga, piedzīvojām avārijas, tētis pat smagāk nekā es.

Kārlis: Jā, toreiz mašīna tika sadauzīta, nevarējām turpināt sacensības. Dažreiz jau kaut ko var salabot uz vietas, esam pat kārbas un norautus riteņus trasē remontējuši, jo mums ir zinoša komanda, bet toreiz Lietuvā neko nevarēja līdzēt.

Kādu maksimālo ātrumu jūs trasē sasniedzat?

Pēteris: 130 km/h jau ir ļoti liels ātrums, grūti kontrolējams.

Kārlis: Pieaugušajiem tie ir 150 km/h, visvairāk to ātrumu var just līkumos.

Aiva, tev nav bail to skatīties?

Aiva: Protams, ir. Īpaši fināla braucienus, jo tur ir vairāk braucēju, paši ātrākie. Bieži vien ātrums un reakcijas ir līdzīgas, tāpēc visiem sanāk braukt kopā. Es priecājos, ka nevaru visu trasi redzēt no malas, piemēram, Pētera avāriju es neredzēju.

Cik daudz jūs ikdienā sarunāties par autosportu? Aiva, tev neapnīk tās mūžīgās puisi runas?

Aiva: Kad pēc sacensībām braucam no Polijas 10 stundas no vietas, ir daudz laika sarunām, plus vēl visas emocijas pēc sacensībām. Ja man kaut kas kā mammai nepatīk, es to pasaku, tāpēc dažreiz sarunas aiziet augstos toņos. Bet vajag

Foto no privātā arhīva

taču izrunāties! Reizēm viens otru ar viedokļiem nokaitinām, jo katrs zinām, kā būtu vajadzējis labāk.

Kārlis: Mēs ar Pēteri vismaz nedēļu vēl apspriežam, kā gāja, kādas situācijas bija.

Pēteri, ar ko tu plāno nodarboties, kad pabeigsi skolu?

Pēteris: Mans sapņu darbs ir autosporta menedžera profesija. Man tas patīktu, jo man patīk analizēt lietas un notikumus, tas būtu perfekti. Gribētu arī pats braukt, bet, lai ar to pelnītu, ir jāsasniedz ļoti augsts līmenis, ko ir grūti un dārgi izdarīt.

Kārlis: Ar autosportu iztiku pelna vien maza daļa no visiem braucējiem, ar to ir jārēķinās. Ja nākotnē gribēsies braukt pašam, nāksies daudz pelnīt kādā labā darbā.

Vai jums ir sponsori? Vai viss ir uz pašu pleciem?

Kārlis: Liels atspaidis ir tas, ka paši varam auto saremontēt, jo tā ir liela daļa izdevumu visiem braucējiem. Mums ir labvēļi, kuri atbalsta ar dalības maksas un degvielas izdevumu segšanu – liels paldies viņiem! Daudz atbalsta draugi. Autosports ir dārgs.

Aiva: Šis nāk līdzī jau no mūsu attiecību sākuma, es ar to rēķinos no pirmās dienas. Ik pa laikam ir jāpaņem pauzes no tā visa, lai atpūstos mēs paši un mūsu maciņi.

Kārlis: Tagad, kad Pēteris brauc intensīvāk, es pats braucu mazāk. Mans darbs balstās uz autosportu, ikdienā būvējot mašīnas citiem braucējiem. Ir jābūt aprītē, jābrauc labi mums abiem ar Pēteri, lai citi redz, ka mūsu mašīnas ir labas, lai citi grib kļūt par maniem klientiem. Dažkārt gadās, ka vienlaikus sacensībās brauc gan Pēteris, gan kāds no maniem klientiem.

Foto no privātā arhīva

Kādi ir tuvākās nākotnes plāni?

Pēteris: Šis mums būs liels gads, jo esam izlēmuši, ka vairs nebrauksim junioru klasē. Man ziemā bija ļoti labi rezultāti, tādēļ sāksu braukt "RWD Open" autokrosā – jaunā klasē Latvijā. Šī ir jau pieaugušo klase, sacensības notiks uz grants ceļa, braucot pa apli. Esam jau sākuši gatavot jauno mašīnu, lai maijā startētu pirmajās sacensībās.

Kārlis: Mums nav mērķis šogad uzvarēt.

Pēteris: Ir mērķis tikt uz pjedestāla.

Kārlis: Tas ir tavs mērķis.

Aiva: Tas būs izaicinājums mums visiem. Pēterim – braukt kopā ar pieaugušajiem, man – to skatīties, jo esmu redzējusi, kā brauc pieaugušie, tur ir lielāks ātrums, augstāka agresija un jaudīgākas mašīnas.

Vai esat domājuši, ka varbūt vajadzētu izveidot trasi Vecpiebalgā?

Kārlis: Tas būtu ļoti dārgi, sarežģīti un nekad neatmaksātos. Visas esošās trases ir uz vecajiem pamatiem, vēl padomju laika mantojums. It kā visu mūžu te esmu mācījies, gribētu palikt šajā vidē, taču tādu iespēju nebūs.

Pēc gada tu, Pēteri, pabeigsi 9. klasi. Ko tālāk?

Pēteris: Droši vien mācīšos Jaunpiebalgā, jo mamma tur strādā. Ļoti negaidīti un nepatīkami, ka Vecpiebalgā vidusskolas vairs nebūs. It kā visu mūžu te esmu mācījies, gribētu palikt šajā vidē, taču tādu iespēju nebūs.

Un cik ilgi turpināsi braukt?

Pēteris: Es gribētu, protams, maksimāli ilgi, bet jāskatās, kādas būs finanses un fiziskais stāvoklis. Ilgtermiņā es gribētu kā tētis – braukt vai kā citādi būt autosportā iekšā. Ja man kādreiz būs dēls, es noteikti gribētu viņam nodot savas zināšanas tā, kā mans tētis tās nodeva man. ■

PIEBALDZĒNU MĒRĪŠANA

KRĀSAS UN ŠTRIHI, PIEBALDZĒNA PORTRETU VEIDOJOT

Autors **Jānis Vētra**
Foto: **Liene Biezā**

Piebalga ir viens no kolorītākajiem Latvijas novadiem, un tās iedzīvotāji – Vecpiebalgas un Jaunpiebalgas iemītnieki – ir nepārspējami sava tēla veidotāji. Šķietami tradicionālā, brāļu Kaudzišu iedibinātā “Mērnieku laiku” identitāte te “nevaids mirusi”. 21. gadsimtā piebaldzēniskums atkal guvis jaunu spēku, vilkmi Piebalgas kultūrtelpas veidošanā.

Kas ir tā pievienotā vērtība, ko var dot antropoloģiskā izpēte piebaldzēna vizuālā tēla bagātināšanai un jau tā kolorītā rakstura izpratnei? Par to šajā rakstā.

PIEBALDZĒNU AUGUMI

Jēkaba Prīmaņa Latvijas iedzīvotāju antropoloģiskās izpētes projekta ietvaros tika veikti ķermeņa atsevišķu parametru – garuma, svara, apkārtmēru, plecu augstuma, pēdu u.c. – mērījumi.

Tāpat tika fotografēta seja, veikta ķermeņa 3D skenēšana, fiksēti plaušu un asinsrites funkcionālie rādītāji, kā arī ņemti asins paraugi populācijas ģenētikas pētījumiem. Dalībnieki aizpildīja aptaujas anketas, rezultātu apstrāde notiek pakāpeniski.

Daļa no iegūtajiem rezultātiem jau ļauj mums papildināt piebaldzēnu portretu ar fiziskā ķermeņa mērījumu parametriem, kā arī identitātes pētniekiem ļaut ielūkoties aptauju rezultātos.

Kas tad veidoja J. Prīmaņa projekta pētījuma dalībnieku populāciju 2024. gadā?

Kopā divās nedēļās pētījumā piedalījās

690 dalībnieki, Vecpiebalgā – 330, bet Jaunpiebalgā – 360. No kopējā dalībnieku skaita pilngadīgie, kas pastāvīgi dzīvo Piebalgā, bija 244 (41 %):

80 vīrieši (33 %), vidējais vecums 54,7 gadi;
144 sievietes (67 %), vidējais vecums 56,7 gadi.

Savukārt dzimuši Piebalgā, bet šobrīd tur nedzīvo, dalībnieku vidū bija 263 (46 %):

107 vīrieši (41 %), vidējais vecums 51,8 gadi;
156 sievietes (59 %), vidējais vecums 59,6 gadi.

Vidējais augums ir viens no svarīgākajiem parametriem, kas raksturo kāda novada iedzīvotājus, jo to pamatā nosaka iedzimtība, kā arī vides un sociālekonomiskie apstākļi dzīves laikā. Auguma garums ir kā spogulis, kas ataino saspēli starp ģenēm, mantoto potenciālu un nodzīvoto mūžu.

Tabulā parādīti vidējie auguma garuma rādītāji vīriešiem un sievietēm, kas dzīvo Piebalgā vai pētījuma laikā dzīvo kur citur, taču ir dzimuši Piebalgā.

Tabula. Piebaldzēnu vidējais augums

	Dzīvo Piebalgā	Nedzīvo Piebalgā	Dzimis Piebalgā	Nav dzimis Piebalgā
Vīrieši	179,35 cm	179,72 cm	180,10 cm	179,07 cm
Sievietes	163,74 cm	165,23 cm	163,98 cm	163,98 cm

ĪSĀS PIEBALDZIETES

Piebalgas iedzīvotāji, it sevišķi sievietes, acīmredzami augumā ir mazāki par pētījuma dalībniekiem, kas dzīvo citās pilsētās un novados. Ņemot vērā, ka Piebalgā un citur dzimušo auguma rādītāji būtiski neatšķiras, auguma atšķirība pēc dzīves vietas, pirmām kārtām, liek domāt par nepieciešamību rūpīgi izvērtēt sociāli ekonomiskos un veselības aprūpes aspektus bērnu un jauniešu augšanas periodā (tiesa, daudziem no pētījuma dalībniekiem tie ir iekrituši ne tajos pārticīgākajos gados), kā arī veselīgas novecošanās aspektus, kas ietekmē auguma sarukumu vecumdienās.

Cits svarīgs rādītājs piebaldzēnu sakarībā ir izplestu roku garums. Proti, tas ir attālums no vienas plaukostas pirkstu galiem līdz otras plaukostas pirkstu galiem, cilvēkam izplešot rokas plati, taisnā leņķī pret ķermeni.

Daudziem būs zināms hrestomātiskais Leonardo da Vinči zīmējums, kurā redzams cilvēks ar izplestām rokām, kurš ir ievietots kvadrātā, t.i., cilvēka garums ir vienāds ar izplestu roku garumu. To sauc par klasisko proporciju jeb Vitruvija (Senās Romas arhitekts, darbojies mūsu ēras sākumā) cilvēku.

GARĀS ROKAS

Savukārt ar leģendām apvīts priekšstats ne tikai par piebaldzēnu garo augumu, bet arī par īpaši garajām rokām. Jā, pētījumā apstiprinājās, ka vīriešiem – gan tiem kas dzīvo, gan tiem kas dzimuši Piebalgā, izplestu roku garums ir par 6 cm

lielāks nekā auguma garums, savukārt sievietēm tas ir par 4 cm lielāks. Piebaldzēni patiešām nav klasisko renesanses proporciju nesēji. Vienam pētījuma dalībniekam Vecpiebalgā izplestu roku garums auguma garumu pārsniedza pat par 25 cm!

PALIELINĀTS SVARS

Pētījuma dalībnieku portreta izzināšanā būtiska nozīme ir veselības komponentei. Šajā sakarībā vērts ir pieminēt vidukļa apkārtmēru un ķermeņa masas indeksu (KMI).

Ja vīriešiem, kas dzīvo Piebalgā, vidējais vidukļa apkārtmērs ir 98,83 cm, tad citur dzīvojošajiem tas ir nedaudz mazāks – 97,21 cm. Savukārt Piebalgas sievietēm vidējais vidukļa apkārtmērs ir 90,03 cm, bet tām, kas dzīvo citur, būtiski mazāks – 86,53 cm.

Šī tendence vēl uzskatāmāk redzama, salīdzinot vidējos KMI rādītājus. Piebalgas iedzīvotājam vidējais KMI ir 29,30 kg/m², bet citu reģionu iedzīvotājam – 26,68 kg/m². Jāatgādina, ka KMI pieaugušajiem robežās no 25-30 ir interpretējams kā virssvars, bet virs 30 – kā pirmās pakāpes aptaukošanās. Un šeit pieminētie ir vidējie rādītāji...

Skaitļi paši par sevi ir neitrāli, tie neko neizsaka par konkrētā cilvēka apmierinātību ar sevi, dzīvi vai laimes sajūtu. Tomēr, lai arī palielināta svara cēloņu skaitā nozīme ir pārmantojamībai (ģēniem), tas nemazina faktu, ka virssvars ir būtisks riska faktors daudzām jau pavisam konkrētām slimībām.

Līdz ar to piebaldzēniem pavisam noteikti būtu rekomendējams vairāk domāt par sabalansētu, veselīgu uzturu, līdzsvarotām fiziskajām aktivitātēm, kā arī laikus izmantot visas tās iespējas, ko sirds un asinsvadu, elpošanas u.c. organisma sistēmu profilaktiskajām pārbaudēm piedāvā veselības aprūpes sistēma.

Pētījuma dalībniekiem bija iespēja atbildēt arī uz daudzveidīgiem aptaujas anketas jautājumiem. Uzreiz jāsaka, ka izteiktas atšķirības atbildēs starp Piebalgas iedzīvotājiem un "ārpusniekiem" bija tikai vienā jautājumā, proti, par to, vai viņi viegli pieņemas svarā. Pastāvīgie iedzīvotāji ar "jā" atbildēja 55,56 % gadījumu, bet citu reģionu iedzīvotāji – 45,92 %.

Līdzīgi liela atšķirība bija starp Piebalgā dzimušajiem un tiem, kam šūpulis kārts citur: 53,01 % teica "jā", bet 47,45 % – "nē". Ņemot vērā minēto ģēnu būtisko ietekmi uz virssvara veidošanos, tas varētu zināmā mērā skaidrot Piebalgā iegūtos rezultātus. Taču šis skaidrojums diemžēl pats par sevi konkrētajiem cilvēkiem veselības riskus nemazina.

PIEBALDZĒNI ĒD GAĻU

Pārējie aptauju rezultāti bija relatīvi līdzīgi visiem pētījuma dalībniekiem. Ja nu vienīgi varētu vēl atzīmēt, ka tika saņemtas ļoti pārliecinošas atbildes uz jautājumu: "Vai jūs labprāt ēdat gaļu?" Pastāvīgie iedzīvotāji "jā" saka 92,68 % gadījumu, bet Piebalgā dzimušie – 94,33 %.

Arī zivis piebaldzēnu virtuvē ir cieņā – "jā" saka 81,71 % pastāvīgie iedzīvotāji un 83,45 % Piebalgā

dzimušie. Attiecībā uz rūgtu alu vienprātības nav – puse saka, ka garšo, otra puse, ka ne.

PIEBALDZĒNA RAKSTURS

Piebalgas gluži vai klasiskais ainaviskums, ar ko piebaldzēni pamatoti lepojas, ir apbūris, šķiet, ikkatru, kam ir bijis lemts nonākt šajā novadā. Bet Piebalgā tuvi ir arī dzīvnieki. Te 85,14 % apgalvo, ka viņiem patīk suņi, 84,44 % – patīk zirgi, bet 83,78 % – kaķi.

Vēl nedaudz par piebaldzēnu rakstura īpašībām viņu pašu vērtējumā. Tikai 29,63 % saka, ka viņiem patīk kaulēties, bet jo īpaši to nepatīk darīt sievietēm, apmēram pusei patīk krāt un kolekcionēt.

68 % atzīst, ka viņiem patīk dziedāt. Piebalga nav izņēmums latviešu nacionālajai stihijai – sēņošanai. 81,44 % saka skaidru "jā" – viņiem patīk iet sēņot.

Noslēgumā jautājums: "Vai jūs esat viegli aizkaitināms?" Pastāvīgie Piebalgas iedzīvotāji saka "jā" 43,03 % gadījumos, bet Piebalgā dzimušie – 44,15 %. Salīdzinoši, aizkaitināmības pašvērtējums būtiski neatšķiras no citu reģionu iedzīvotājiem.

J. Prīmaņa Latvijas iedzīvotāju antropoloģiskās izpētes projekts pēc būtības ir zinātniska platforma dažādiem fiziskās, sociālās un kultūras antropoloģijas projektiem. Savāko datu apstrāde joprojām turpinās. Jauni štrihi piebaldzēnu portretam top nepārtraukti. ■

KAS VECPIEBALGA IR ŠODIEN?

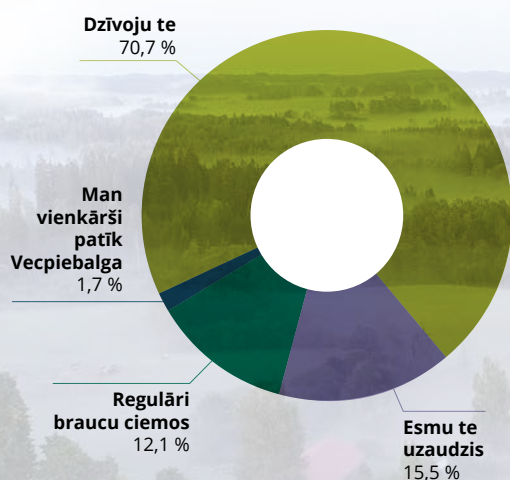
Autore **Linda Ķaukule**

Vecpiebalga jau kādu laiku ir daļa no Piebalgas kultūrtelpas. Tā ir teritorija, kas 2023. gadā iekļauta Latvijas Nacionālajā nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā. Lai saprastu, kā šodien cilvēki jūtas Vecpiebalgā, apvaicājām gan vietējos iedzīvotājus, gan tos, kuri dzīvo citur, bet joprojām jūt piederību šai vietai.

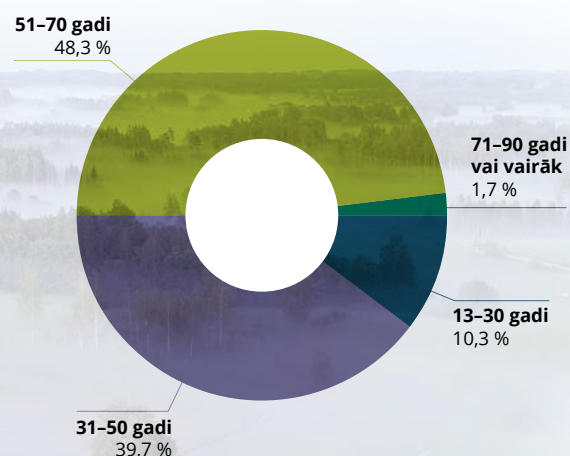
Taču to darījām ne tikai tāpēc, lai “izmērītu” noskaņojumu. Aptauja bija arī iespēja katram pašam apstāties, padomāt un saprast, kas mums ir svarīgs un ko nevēlamies pazaudēt. Kas sasilda sirdi? Kas, gluži pretēji, liek saraukt pieri? Kādu mēs redzam mūsu mīļo Vecpiebalgu šodien?

Aptauja notika gan digitāli, gan klātienē – Inešu un Vecpiebalgas bibliotēkās. Kopumā tika saņemtas 59 atbildes.

KĀDA IR TAVA SAISTĪBA AR VECPIEBALGU?

TAVS VECUMS?

VECPIEBALGA KĀ CILVĒKS

Šāds salīdzinājums nav nejaušs. Runājot par Vecpiebalgu kā par cilvēku, vislabāk atklājas tas, ko skaitļos izmērīt nevar. Cilvēki redz Vecpiebalgu ne tikai kā vietu kartē, bet kā dzīvu būtni ar savu raksturu un noskaņu.

Ja Vecpiebalga būtu cilvēks, tā pēc aptaujas dalībnieku domām būtu stipra, lepna un ar dziļu pašcieņu. Kāds to redz kā gudru un elegantu kundzīti gados, cits kā stilīgu “vintage intelektuāli”.

Uzrunājošs ir šis komentārs: “Tā noteikti būtu viņa! Gari mati. Brilles. Augstākā izglītība. Pārzina piebaldzēnu sarakstīto literatūras klasiku. Prot uzturēt cieņpilnas attiecības ar kaimiņiem (Jaunpiebalgu), jo apzinās, ka pati ir krietni pārkā. Saviem bērniem priekšā lasa “Kakīša dzirnavas”, vīram – “Garō jūdzi”. Vairāk par visu viņa aicina mūs neaizbraukt. Jo no mūsu palikšanas ir atkarīga viņas esamība.”

KAS SILDA SIRDĪ?

Atbildot uz jautājumu par to, kas visvairāk patīk Vecpiebalgā, visbiežāk aptaujas dalībnieki min šādas lietas:

- dabu – ezerus, pakalnus, ainavu plašumu un gadalaiku skaistumu;
- mieru, kas kļūst arvien vērtīgāks mūsdienu steigā;
- sakoptību – sakārtotu vidi, baznīcu, kapsētas, kultūrvietas;
- cilvēkus – atsaucīgus un darbīgus.

Kāds respondents raksta, ka Vecpiebalga ir vieta, kur “joprojām jūtams latviskuma pamats”, bet cits uzsver, ka tik mazā vietā ir “pārsteidzoši daudz kultūras”. Aptaujas dalībnieki ir lepnī par Vecpiebalgas atpazīstamību, tātad šis nosaukums jau ir kā zīmols, ar kuru daudzi vēlas saistīties.

Tomēr līdzās lepnumam skan arī pa kādai nopūtai. Visbiežāk minētā bēda ir saistīta ar izglītību – vidusskolas zaudēšanu. Tāpat bieži izskan satraukums par iedzīvotāju skaita samazināšanos, jauniešu aizplūšanu un darba iespēju trūkumu.

Ir vēl tādi satraukumi kā kovārņu savairošanās un pazudušais retro auto brauciens, kādi ikdienas kašķi. Kāds piemin skaudību vai to, ka reizēm grūti vienoties. Vēl kāds atmet ar roku: “Nu, mēs jau te tādi esam”. Turpat līdzās ir arī pavisam cita noskaņa – pārliecība, ka viss jau patiesībā ir pašu rokās. Ja reiz var sarīkot svētkus, sakopt vidi un turēt dzīvu kultūru, tad visu var arī izdarīt vēl un vēl labāk.

Īsāk sakot, mazliet paburkšķam, bet ar domu, ka varam arī paši lietas pagriezt uz labo pusi.

JA ES BŪTU MĒRS...

Vai esat kādreiz domājuši, ko jūs paši darītu, kļūstot par Vecpiebalgas mēru? “Tad jau labāk burvis, jo mēru sasaista likumi,” tā nosmej kāds aptaujas dalībnieks.

Komentāros izskan pa kādam oriģinālam risinājumam: atteikties no siltuma apgādātāja vai uzstādīt Vecpiebalgā atkritumu tvertnes. Kopumā gan iedzīvotāji savos viedokļos ir pārsteidzoši vienoti: nepieciešamas darba vietas, jāatbalsta jaunieši, jāattīsta uzņēmējdarbība un jāstiprina kopiena. Daudzi min arī nepieciešamību vairāk sadarboties, vairāk sarunāties un kopīgi veidot nākotni.

Vecpiebalga šodien dzīvo starp lepnumu un izaicinājumiem. Tā ir vieta ar spēcīgu identitāti un cilvēkiem, kuriem rūp. Vienlaikus tā ir arī vieta, kur skaidri redzams – nākotne nebūs pašsaprotama, tā būs jāveido. Un, spriežot pēc aptaujas rezultātiem, šeit joprojām ir pietiekami daudz cilvēku, kuri ir gatavi to darīt. ■

Piebaldzēnu vecvārdu vārdnīca

Autore **Līva Grudule**

Antona Austriņa bērniības atmiņu tēlojumu grāmata "Puiškans" ir īsta Piebalgas izloksnes dārgumu krātuve. Lai iepazītu vecpiebaldzēna gēnu, tā noteikti jāizlasa. Tiesa gan, mūsdienās lasīšana var būt apgrūtināta daudzu Piebalgas izloksnes vārdu un dažādu citu vecvārdu dēļ. Tādēļ piedāvājam nelielu vārdnīcu. Iegaumējiet, lasiet un izdaiļojiet savu ikdienas runu ar senām valodas pērlēm!

aizmuksīt	aizskriet
apšutains	brāzmais
ar naško	naski
avoksnējs	avotains
azaid	pusdienas
ārup	uz āru, uz ārpusi
bargi gaisi	negaiss
bildināt	uzrunāt
blāmis	viengabalaina masa, blāķis
bugoties	snaužot klanīties
būzēlis	mājas gars, ar kuru baidīja bērnus
ciekāt	knābāt
cikuri	jēri

čurmā	čokurā
dažur	dažkārt
elpēties	iztikt, izdzīvot
endele	tirdzniecība
ezars	ezers
galēties, sagalēties	nomierināties
gleijāties	vālāties
izparas, izvalkas	skrandainas, novalkātas drānas
jūdīties	spiesties, drūzmēties, mīcīties
kaut nu būtum	kaut būtu
kā laužas	no vienas vietas, daudz
klīdoņa	klaidonis
kratas	skrandas lupatas
krencelēt	kreķšķēt, kāsēt

kruveši	sakaltušas vai sasalušas zemes pikas
kezeklis	sakaltuši mēsli
ķirpis	ķermis
kozulis	putnubūris
maitmugura	lamuvārds
mākulis	apmācies laiks
miza (19.gs. nogalē piebaldzēnu žargonā)	1 cara rublis
mutainis	balamute, plāpa
mūdīties	censties
mūsiem	mums
naujumā	steigā
nelāgot	neievērot, neņemt vērā
nevaids	nav
nodrūdēt	nosalt
noplukšējis	ģērbies apdilušās drēbēs
nosekšējis	apķepis
ņaukša	kaķis
patmaļas	vējdzirnavas
pārdienš	ik pārdienām, ik otro dienu
pārsaukt	kritizēt, nievāt
peiksts	āksts
piemetne	īslaicīgas apmešanās vai uzkavēšanās vieta
pucināt	rīdīt suni
punktnieks	pedants
puzaka	veca, nederīga lieta
pūstelnieks	vējš
ramstīties	rimties
rāpaks	bērniņš, kurš vēl nav sācis staigāt

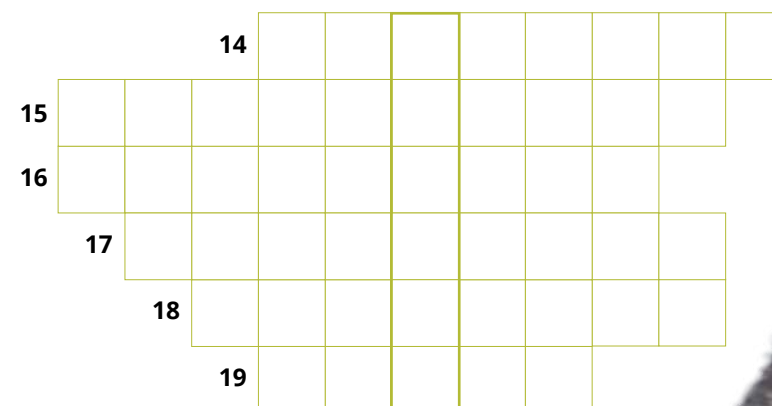
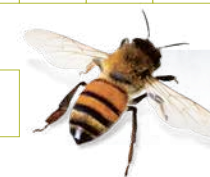
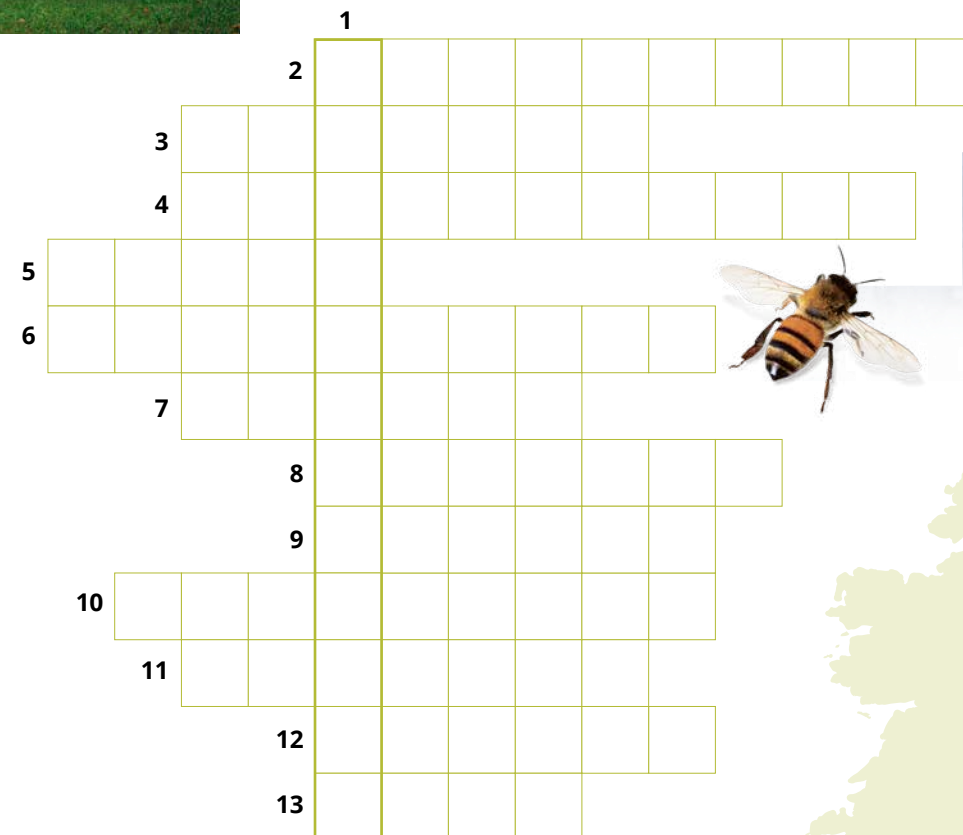
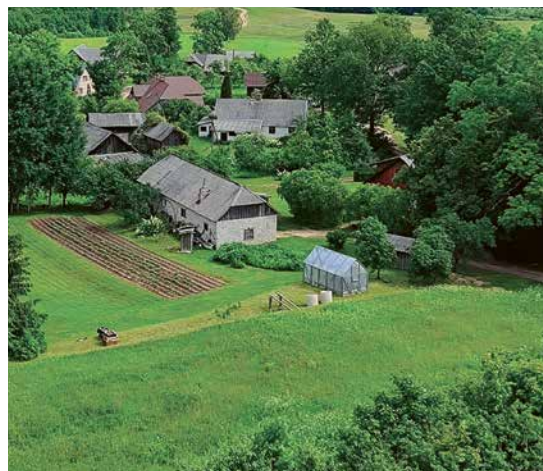
sapins	sapnis
sebu	vēlu
skaustīties	apskaudies
skupsa, skupsnīts	puðuris, pudurītis
slānīt	kaut (lopus)
smircenis	pievilgusi (samirkusi) sieksta
stāvainiši	garie zābaki
strumpuls	zirga mēsli, zirgābols
sundārs	grēcinieks
šņaucīgs	izvēlīgs
šojie	kaimiņi
tadūl	tad
tārpu pils	līķis
tirdzēni	tirdzinieki
trij, četrāi	trīs, četras
tupiņi, silķes brāļi	kartupeļi
urkst	prāts
urraji, urravas	slavinājuma un prieka sauciens
usmaš	tāpat vien, bez iemesla
vai varētum?	vai varētu?
varzu vērzām	cits pakal citam
vārdainis	vārdabrālis
vecreiz	senāk
vispirmāk	pašā sākumā
zadēt, zadināt	klusī šalkt (par koku lapām)
zemup	lejup
zīdainis, zīdains	zīda lakats
zvanārs	trokšņotājs
žurme	enerģija

KRUSTVĀRDU MĪKLA

Sastādīja Madara Bauere

- 1 Kas tev šobrīd rokās?
- 2 Kā sauc Imanta Kalniņa mājas Piebalgā?
- 3 Kāds ir amatiereteātra "Sumaisītis" pirmās režisores uzvārds?
- 4 Ļoti īpaša, skaista vieta Latvijā, kurai veltīts šis žurnāls
- 5 Virziens uz leju vecpiebaldzēnu leksikā
- 6 Kā sauc Vecpiebalgas amatiereteātri?
- 7 Kā sauc mājas, par kurām šajā žurnālā raksta Agita Šulca?
- 8 Kā sauc Mozulčiku ģimenes saimniecību?
- 9 Iemīļota, šajā žurnālā intervēta aktiera vārds
- 10 Vecpiebalgā esoša muzeja nosaukums
- 11 Mēnesis, kurā notiks Vecpiebalgas skolas salidojums
- 12 Pusdienas pa piebaldzēnu modei
- 13 Mājdzīvnieks, kas patīk 85,14 % piebaldzēnu
- 14 Kāds ir pirmais vārds Vecpiebalgas sveču ražošanas uzņēmuma nosaukumā?
- 15 Kā sauc Vecpiebalgas deju kolektīvu, kas šogad svinēs 20 gadu jubileju?
- 16 Latviešu valodas skolotāja (uzvārds), kas iedvesmojusi trīs Vecpiebalgas jaunos dzejniekus
- 17 Viens no Vecpiebalgas simboliem, šādā vārdā nosaukta arī kafejnīca
- 18 Sporta veids, ar kuru saistās Gata Prauliša vārds
- 19 Valsts, kurā šobrīd dzīvo Liene Eškina

Caur putnu skaņu simfoniju aust vēl viens mierpilns rīts pāri Piebalgai – mūžīgai un mainīgai. Tādos rītos es varu sasmaržot bērniību – ar tikko slauktu pienu, agraļiem rītiem un govju dzīšanu ganos, ar sniegbaltiem palāgiem, kas izkārti žāvēties vējā, ar adītajām zeķēm, starp kurām paslēpušās veļas ziepes, lai, drošs paliek drošs, kodes nesaēd tik rūpīgi adītos valdziņus.

Klausoties vecu laužu valodā un laika liecībās, lasot romānus, dzeju un prozu Piebalgai, es nosmeļu krējumu un savos apziņu apcirkņos noglabāju vērtīgos graudus, lai būtu ar ko pabarot dvēseli bada laikos. Jo man pasaule bez Piebalgas un tās cilvēkiem būtu kā Zārdiņa alus bez putām – dzert var, bet kaut kā tik ļoti tur pietrūkst.

Runā, ka par piebaldzēnu var tikai piedzimt. Es ļoti gribu ticēt, ka mūsdienas lauž šo stereotipu un par piebaldzēnu var arī kļūt. Man ir bijusi tā laime satikt un iepazīt daudzus, kuri Piebalgu par savējo izvēlējušies apzināti. Tā vien šķiet, ka ar piedzimšanu vien vairs nepietiek.

Ir reizes, kad vairāk par kūtro iezemieti izdara tieši ienācējs, kurš nāk ar atvērtu sirdi un vēlmi darboties. Vairāk par vārdiem ir tas, cik mēs paši sevi lietojam Piebalgas labā. Neticu, ka cilvēki tāpat vien ienāk Piebalgā. Jušanas līmenī – tajā smalkajā matērijā – ir jābūt kam tādām, kāpēc viņi izvēlas noenkuroties tieši šeit, un kaut kam, kāpēc Piebalga viņiem to ļauj.

Vasarā Piebalga mutuļo, čum un mudž no savējiem. No visām pusēm nāk sen nesatiktie, un caur sarunām bieži ieskanas: "Vai tu vēl atceries kā mēs...?" Es atceros!

Bet reizēm, esot tālu prom un ierušinoties darbos līdz ausīm, mēs piemirstam, kādu piepildījumu var sniegt vieta, atmiņas, cilvēki un kultūra. Neviens tev darbā neizsludinās, ka Piebalgā ir sācies ūdensrožu ziedēšanas trakums, vai neatgādinās, ka drīz būs "Mazās Kalniņa dienas". Tevi nesūtīs uz dvēseles bagātināšanas kvalifikācijas celšanas kursiem Piebalgā. Tev pašam jābūt nomodā, pašam jāatceras, jāieplāno un, galvenais, jābrauc.

Jo te, ne centu neizdodot, var saņemt par naudu nenopērkamo.

/ Lāsma Enika /

VECPIEBALGAS RAKSTI

Žurnāls ir Vecpiebalgas kopienas avīzes
"Ziņu Ratiņš" 2026. gada speciālizlaidums.

Paldies visai žurnāla komandai:

Lindai Ķaukulei, Lindai Tuntei, Anitrai Eglītei-Poikānei,
Dzidrai Ješkinai, Antrai Pētersonei, Rēzijai Krieviņai,
Vivitai Ločmelei, Agitai Šulcai, Lāsmāi Enikai,

Madarai Bauerei, Zigrīdai Ruicēnai, Līgai Merginai,
Līvai Grudulei, Inesei Navrai, Gatim Poikānam,
Reinai Ērglei, Katei Ķepītei, Annijai Bambei.

Paldies mūsu draugiem:

PALDIES ARĪ VISIEM
INDIVIDUĀLAJIEM ZIEDOTĀJIEM!

No sirds priecāsimies par jūsu atbalstu
turpmāko žurnālu veidošanai!

Biedrība "Vecpiebalga Savējiem"

Juridiskā adrese: "Mežsētas", Vecpiebalgas pagasts
Cēsu novads, LV-4122
Adrese: "Mežsētas", Vecpiebalgas pagasts
Cēsu novads, LV-4122
Reģ.Nr.40008306606
Banka: AS Swedbank
Bankas kods: HABALV22
Bankas konts: LV88HABA0551050731276

Kā Tev patika šis žurnāls?

Atsauksmi sūti uz
[vecpiebalga.savejiem@gmail.com!](mailto:vecpiebalga.savejiem@gmail.com)

Visas tiesības aizsargātas. Žurnāla saturs vai tā daļu
pārpublicēšana, pavairošana vai izmantošana bez
biedrības "Vecpiebalga savējiem" rakstiskas atļaujas
ir aizliegta.

